

Atilla ŞAHİN

Gümrük Müşaviri

ANKARA GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİ DERNEĞİ BAŞKANI

GÜMRÜK MEVZUATI UYGULAMALARI

GİRİŞ

Gümrüğün konusunu sınır ötesi ticarete konu eşya ve taşıtlar oluşturur. Nitekim 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda bu Kanunun amacı, eşya ve taşıtlara uygulanacak kurallar olarak belirlenmiştir.

Bu kuralları iki ana çerçevede değerlendirebiliriz. Birincisi vergilendirmeye ilişkin kurallar, ikincisi vergi dışı önlemler. Teknik tabirle izah edersek tarife önlemleri ve tarife dışı önlemler olarak açıklayabiliriz.

Ülkemizde de ilk defa çağdaş nitelikte sayılabilecek Gümrük Kanunu 1918 yılında çıkarılmıştır. Bu Kanun ile;

- Gümrük hattı, gümrük bölgesi, gümrük vergisi, gemilerin muayenesi, manifesto, beyanname, ambar ve antrepo ücretleri,
- İthal eşyasından gümrük tarifesine göre gümrük vergisi alınması,
- Transit eşyanın gümrük vergisinden muaf tutulması,
- Kaçakçılık suçları ve uygulanacak cezalar,
- Gümrük kurallarına aykırılıklar ve uygulanacak cezalar belirlenmiştir.

Ancak gümrük tarifelerinin spesifik esaslara göre belirlenmiş olması, gümrük vergisinin gelir toplamayı amaç edinmesi, gümrük duvarlarından beklenen faydayı tam olarak sağlayamadığının anlaşılması ve 1930 lu yıllardaki ekonomik buhranın, akabinde ikinci dünya savaşının getirdiği yıkım ve daralmış bir dünya ticareti, altın para sisteminin sona ermesi gibi bir çok etmenle 1948 yılında dünya ticaretinin önünün açılması, ithalat vergilerinin düşürülmesi, ayırıcı gümrük vergisi uygulamasının ortadan kaldırılmasının(en çok kayırlan ülke kuralı) sağlanması amacıyla yapılan Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'nın (GATT) hedefleri ve düzenlemeleri de dikkate alınarak 1949 yılında yeni bir gümrük kanunu ve tarife cetveli kabul edilmiştir. Bu Kanun'da uluslar arası anlaşmalar ve yeni belirlenen kurallar çerçevesinde bazı değişikliklere uğramıştır.

Türkiye'nin AB ye tam üyelik hedefiyle yapılan 1963 Ankara Anlaşması, ülke ekonomisinin gerekleri, uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan yükümlülükler de dikkate alınarak 1972 yılında 1615 sayılı Gümrük Kanunu kabul edilmiştir. Bu Kanun ile Türkiye'nin siyasi sınırları gümrük hattı olarak kabul edilmiş, vergiyi doğuran olay, vergi yükümlüsü, beyan, tescil, tahakkuk, tahsilat, teminat gibi modern vergilendirme unsurları dikkate alınmış, o tarihlerde uluslararası ticarete yaygın olarak kullanılan Brüksel Kıymet Kodu esas alınarak kıymet, tam ve serbest rekabet koşullarında belirlenen kıymet olarak kabul edilmiştir. Gümrük vergi oranları ise 1964 tarihinde

kabul edilen Gümrük Giriş Tarife Cetveli'nde bazı değişiklikler yapılarak vergi oranlarını her yıl belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Ancak, 06.03.1995 tarih ve 1/95 sayılı Türkiye-AB Ortaklık Konseyi Kararı uyarınca AB ile ülkemiz arasında kurulan Gümrük Birliği'nin 1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte, AB ile uyum yükümlülüklerimiz dikkate alınarak 4458 sayılı Gümrük Kanunu kabul edilerek 5 Şubat 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu, gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi, hızlandırılması ve işlem maliyetlerinin azaltılması hedeflenerek gümrük mevzuatının temel kavramları yeniden belirlenmiştir. Bu düzenleme ile;

- Kişilerin hak ve yükümlülükleri,
- Eşyanın serbest dolaşımı,
- Menşe kuralları,
- Eşyanın gümrüğe sunulması,
- Özet beyan verilmesi, Eşyanın geçici depolanması,
- Ekonomik etkili gümrük rejimleri ve şartlı muafiyet sistemi,
- Basitleştirilmiş usuller ve sonradan kontrol,
- Bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla beyan,
- Temsil yetkisi,
- Gümrük müşavirliği,
- İtiraz hakkının kullanılması,

Gibi bir çok konuda yeni düzenlemeler getirilmiştir.

11 Eylül 2001 olaylarından sonra eşyanın uluslararası taşınmasında ülkenin emniyet ve güvenlik tedbirleri çerçevesinde yeni kriterler belirlenmiştir. Kamu düzeni ve güvenliği, insan ve hayvan sağlığının korunması, bitki ve kültürel değerlerin korunması ve emniyet ve güvenlik için önem arz eden eşyanın taşınmasında risk kriterleri değerlendirmesi yapılarak eşyanın ihraç ülkesinden hareketinden önce özet beyanının verilmesi yönünde değişiklikler başta olmak üzere AB Konsey Tüzüğünde süreç içerisinde meydana gelen değişiklikler ve ulusal gereklilikler de dikkate alınarak 2009 yılında 5911 sayılı Kanun ile 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda önemli bazı değişiklikler yapılmıştır. Yine 11.04.2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 6455 sayılı Kanun ile Kaçakçılıkla Mücadele Kanunundaki kabahat sayılan fiiller bu kanundan çıkarılarak ve revize edilerek Gümrük Kanunu'nun 235, 236 ve 237 inci maddelerinde yeniden tanımlanmıştır. Bu maddelere paralel olarak cezai hükümler ve zamanaşımı hükümlerinden de önemli değişiklikler yapılmıştır.

İTHALAT VE İHRACATTA KULLANILAN BELGELER

I – TİCARİ BELGELER

A- Faturalar

1-Proforma Fatura:

Proforma fatura; satılacak malın satılmasından ve tesliminden önce, satıcı tarafından hazırlanan ve malın cinsini, miktarını, birim fiyatını, ödeme şeklini,

malın tutarını gösteren teklif niteliğinde, üzerinde proforma fatura (proforma invoice) kaydını taşıyan bir belgedir. Proforma faturada yer alan birim fiyat ve bedeller kesin değildir. Proforma faturalar, ticari faturaların düzenlenmesine esas teşkil ederler. Ancak, proforma faturaların ticari faturalara aynen dönüşümü için, alıcının proforma fatura koşullarını kabul ettiğini proforma faturada belirtilen süre içerisinde beyan etmesi zorunludur.

Proforma faturanın mali açıdan ihracatçı firmaya hiç bir yaptırımı yoktur. Sadece ,ihracatçı ile ithalatçı arasında bir çeşit teyitleşilen ve üzerinde anlaşılan unsurları bulundurur. Şekil olarak ticari faturaya benzer. Fakat mutlaka üzerinde “Proforma Fatura” ibaresi bulunmalıdır.

2. Ticari Fatura:

Ticari fatura, proforma faturaya, siparişe veya sözleşmeye istinaden satıcı tarafından alıcı adına düzenlenen ve başlıca,

- a) Faturanın düzenleme yeri, tarih ve sayısı,
- b) Kesin satışlarda satıcı firmanın, diğer hallerde ise satıcı veya eşyayı gönderen firmanın adı ve adresi,
- c) Eşyayı satın alanın veya kesin satış dışındaki hallerde gönderilenin adı ve adresi,
- d) Ödeme şartları (peşin veya vadeli gibi),
- e) Satış bedeli ve teslim şartı (CİF, FOB veya diğer bir bedel gibi),
- f) Eşyanın cinsi veya nevi ve satış birimine (kilo, metre, adet gibi) göre miktarı,
- g) Eşyanın birim fiyatı (1 metre, 1 kilo ve 1 dedinin fiyatı gibi),
- h) Eşyanın bulunduğu kapların cins ve nevi, marka ve numarası ve adedi,
- i) Eşyanın teslim yeri,
- j) Eşyanın gönderilme şekli,

Hususlarını içeren bir belgedir.

Faturada ayrıca alıcının özel isteği veya ithalatçı ülkenin mevzuatı gereği malın menşei, imalatçısı, yükleme veya boşaltma limanları, sipariş numarası ve tarihi, akreditif numarası, navlun ve sigortaya ilişkin maliyet ayrıntıları gibi bilgiler de yer alabilir.

Dünya Gümrük Örgütünün 16 Mayıs 1979 tarihli ticati faturalara ilişkin Tavsiye Kararında:

- 1) Eşyanın gümrük işlemleri ile ilgili olarak ticari fatura ibrazının gerekli olduğu hallerde herhangi bir yöntemle, örneğin asıl belgede kayıtlı bilgilerin kısmen veya tamamen bir seri oluşturan bir veya daha fazla form üzerine aktarımı için kullanılan çoğaltma yöntemiyle türetilen ticari faturaların kabul edilmesi,
- 2) Beyanın doğruluğunu tevsiken gümrük işlemleri için ibraz edilen ticari faturalarda imza aranmasından kaçınılması öngörülmüştür.

Bu çerçevede, içerdiği hususlar kısmen veya tamamen matbu, karbon kopya, reprografik otomatik veya bilgisayar sistemi ile hazırlanan, orijinalliği konusunda herhangi bir şüpheye neden olmayan ve yukarıda belirtilen hususları içeren ticari faturalar gümrük idarelerince kabul edilmektedir.

Ticari fatura ve diğer tüm belgelerde yer alan mal tanımlaması ile mal miktarının akreditifte mala ilişkin mal tanımlaması ve mal miktarına uygun olması gerekir. Ayrıca, akreditif metninde aksine bir hüküm yoksa, kullanılmış (used), ikinci el (second-hand), yenilenmiş (rebuilt) vb. ibareler taşıyan ticari faturalar bankalarca işleme konulmamaktadır.

Ticari faturaların gümrük işlemlerinde, aslının gümrük beyannamesi ekinde ibrazı zorunludur. Ancak, aslını 15 gün içerisinde ibraz edeceğine dair bir taahhütname vermek suretiyle faksları da kabul edilmektedir. Diğer yandan “Bazı Ticari Mahiyette Eşyanın Bedelsiz İthaline İlişkin Tebliğ” hükümlerine göre bedelsiz olarak gönderilen eşyalar için düzenlenen faturalarda bedelsiz ibaresinin “free of charge”, “no commercial value” ve “value for customs purpose only” ibarelerinden birinin olması gerekmektedir.

3- Ayrıntılı Fatura (Spesifikasyon):

Ayrıntılı fatura, kıymetleri üzerinden vergiye tabi olup da birden ziyade kap içerisinde gelen ve aynı zamanda çeşitli cins ve kıymette olan eşyadan, her kapta aynı cins ve kıymette ne miktar eşya bulunduğunu gösteren ve faturaya uygun bir şekilde, satıcı veya gönderici tarafından mahallinde düzenlenmiş bir belgedir.

Faturalarda, her kabın içerisinde satış birimine göre ne miktar eşya bulunduğu gösterilmediği takdirde, ayrıntılı faturanın gümrük beyannamesi ile birlikte gümrük idaresine sunulması gerekir.

4-Konsolosluk Faturası:

Konsolosluk faturası, yabancı bir ülkeye sevk edilen mallar için düzenlenen ve menşeyinin belgelenmesini sağlamak üzere malın gönderildiği ülkenin konsolosluğunca onaylanan faturadır. İthalatçı ülkenin mevzuatı bunu öngörüyorsa, ihracatçı ihraç edeceği malları için ithalatçı ülke konsolosluğundan temin edeceği boş fatura formunu doldurup konsolosluğa onaylatmaktadır. Bu fatura ile malın ihraç fiyatının cari fiyatlara uygun olduğunu ve dumping uygulanmadığı tevsik edilir.

5- Navlun Faturası:

Navlunun, satıcı tarafından ödenmesine rağmen, bu ödemenin konişmentoda açıkça belirtilmemesi halinde taşıyıcı firmadan sağlanan faturaya navlun faturası denir. Akreditif, mal bedeli ve navlun tutarını da içeriyor ise (örneğin : CFR veya CİF satılar) konişmento ve diğer sevk belgeleri üzerinde “navlunu ödenmiştir” ibaresinin bulunması gerekir. Konişmento üzerinde bu ibarenin bulunmaması halinde, taşıyıcı firma tarafından navlun faturası düzenlenerek konişmentoya eklenmesi gerekmektedir.

B- Çeki Listesi:

Malın fatura ve konişmentoda yazılı miktarının ayrıntılı olarak belirtilmesini teminen düzenlenen belgeye çeki listesi denir. Bu belge, malların daralı (gayri safi) ve darasız (safi) ağırlığı ile bu malların koliler halinde sevki halinde herbir kolinin içinde hangi maldan kaç birim bulunduğunu gösterir. Böylece ambalajı açılmadan içinde malların bilinmesi olanağı sağlanmaktadır.

Bu belgede malların koli, paket, rulo ve kutu gibi ambalajlarının çeşitlerine göre adetlerinin belirtildiği “Paketleme Listesi” (Packing List) olarak düzenlenebildiği gibi

yalnızca paket sayısı ve bunların net ve brüt ağırlıklarını gösteren “Weight List” şeklinde de veya her ikisini içerecek şekilde de düzenlenebilmektedir.

C- İmalatçının Analiz Belgesi:

Analiz belgesi, genellikle kimyasal maddeler ve benzeri analiz gerektiren malların terkinde bulunan kimyasal bileşik ve karışımların oranlarını ve isimlerini gösteren bir belgedir. Bu belge, doğrudan imalatçı tarafından düzenlenebileceği gibi, alıcının isteği halinde bağımsız bir laboratuvar tarafından düzenlenmesi akreditife şart koşulabilir. Ancak, bu malın ithali ilgili kamu kuruluşunun iznine tabi ise ve izin koşulu olarak analiz belgesinin akredite edilmiş bir kuruluş tarafından düzenlenmesi isteniyorsa mutlaka uluslararası akredite edilmiş bir kuruluş tarafından test ve analiz edilerek buna ilişkin raporun ilgili kuruluşa ibrazı gerekir.

D-Kontrol Belgesi (Gözetim Raporu):

Üçüncü tarafın düzenlediği kontrol belgesi, malın incelenmesinin ve kalite kontrolünün, bağımsız ve tanınmış bir kontrol/gözetim şirketince yapılarak belgelenmesidir. Alıcı firma sipariş ettiğinden daha düşük kaliteli malların yüklenme ihtimaline veya mal sahtekarlığına karşı kendini korumak için bağımsız bir gözetim şirketinin belgesini isteyebilir ve bu şirketin adını akreditif şartları arasına koyabilir.

E- Gemi Ölçü ve Draft Survey Raporu:

Gemi ölçü raporu, sıvı olarak gemiye (tankere) yüklenen yakıt, kimyevi madde vb. Maddelerin gemi tankına ne ölçüde doldurulduğunu belgeleyen ve aynı zamanda varış limanında yapılan boşaltma ölçümlerine göre ne miktarda fire verdiğinin saptanmasında kullanılan özel bir ticari belgedir.

Draft survey raporu, dökme olarak gemiye yüklenen eşyanın miktarının Uluslararası Gözetim Firmaları tarafından uluslararası klas müessesesinin belirlediği kriterlere göre yaptığı ölçümler sonucu düzenlediği rapor olup, bu raporda yer alan miktar gümrük idarelerine yapılan beyanda esas alınmaktadır.

F- Ekspertiz Raporu:

İthal veya ihraç konusu eşyanın özelliğinden dolayı, gümrük idaresince gerek görülmesi halinde cins veya niteliğinin ya da yaş ve modelinin veya kıymetinin tespiti amacıyla firmaların üyesi oldukları Ticaret veya Sanayi Odalarının eksperlerince incelenerek icelme ve tespit sonuçlarını içeren bir rapordur. Gümrük İdaresinin isteği ve mükellefin Odaya yazılı müracatı üzerine Odaca tayin edilen bilirkişi eksperler eşyayı bizzat yerinde inceleyerek tespit sonucunu içeren “Ekspertiz Raporunu” tanzim ederek ilgili gümrük idaresine tevdi edilmek üzere mükellefe teslim ederler.

II- RESMİ BELGELER

A Dolaşım Belgeleri

1- A.TR Dolaşım Belgesi:

A.TR Dolaşım Belgesi, Türkiye ve Toplulukta serbest dolaşımda bulunan sanayi ürünleri ile işlenmiş tarım ürünlerinin Türkiye-Avrupa Topluluğu gümrük birliği çerçevesinde tercihi rejimden yararlanabilmesini sağlamak üzere, gümrük idaresince

ya da bu idare tarafından yetki verilmiş kuruluşlarca düzenlenip gümrük idaresince vize edilen bir statü belgesidir.

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında tesis edilen ve 1.1.1996 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren Gümrük Birliği Anlaşması hükümlerini içeren 1/95 sayılı Karar gereğince Türkiye veya Topluluk menşeli veya üçüncü ülke menşeli olmakla birlikte Birlik üyesi ülkelere tam veya kısmi muafiyetten yararlanmadan serbest dolaşıma giriş rejimi hükümlerine göre ithal işlemleri tamamlanarak yani vergileri ödenerek ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutularak ithal işlemleri tamamlanan eşya bu durumunu kanıtlayan A.TR Dolaşım Belgesi eşliğinde üye bir ülkeden yine anlaşmaya taraf bir ülkeye giderse anlaşmada öngörülen tavizli vergiden yararlanır. Bu belge gümrük idaresince vize edildiği tarihten itibaren dört aylık geçerlilik süresi içerisinde ithalatın yapılacağı gümrük idaresine ibraz edilirse tavizli vergiden yararlanır. Aksi durumda geçerliliğini yitirir.

A.TR Dolaşım Belgesinin şekli, düzenleneceği haller, belgenin doldurulması, vize işlemleri, belgenin sonradan verileceği haller, ibraz süresi, basitleştirilmiş işlemler kapsamında belgenin düzenleneceği haller ve sonradan kontrole ilişkin hükümler “Türkiye ile Avrupa Topluluğu Arasında Oluşturulan Gümrük Birliğinin Uygulanmasına İlişkin Esaslar Hakkında Karar” da ayrıntılı olarak açıklanmış bulunmaktadır.

AB üyesi ülkelere serbest dolaşıda bulunan eşyanın ihracında, öncelikle bağlı bulunan Ticaret Odalarına müracaat edilerek A.TR Formu alır ve gerekli tabloları doldurulur. ihracat konusu eşyalarımızın serbest dolaşım statüsünde olduğunu kanıtlayan belgelerle birlikte tasdik işlemi için ilgili odaya sunulur. Odaca yapılan incelemede talep konusu eşyanın, Türk menşeli veya üçüncü ülke menşeli olmakla birlikte serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutularak bu statüde olduğunu (serbest dolaşıma giriş beyannamesi ibraz edilmesi gerekiyor) tetkik ederek tasdik işlemini gerçekleştirir. Bu işlemden sonra eşya için tescil edilen çıkış beyannamesi ekinde gümrük idaresine vize işlemi için sunulur. A.TR nin çıkış beyannamesi ve eki belgelerde kayıtlı eşya olduğunun tespiti halinde gümrük idaresince belgenin 12 No lu vize tablosu doldurularak vize işlemi yapılır.

Gümrük vergisi oranlarını gösteren İthalat Rejimi Kararının eki listelerde Avrupa Birliği üyesi ülkelerde ithal edilecek sanayi ürünleri için gümrük vergisi oranı “0” olarak belirlenmiştir. Ancak bu tavizli oranın uygulanabilmesi için A.TR Dolaşım Belgesinin belge geçerlilik süresi içerisinde ilgili gümrük idaresine ibrazı zorunludur. Diğer yandan işlenmiş tarım ürünleri için de A.TR Dolaşım Belgesi düzenlenebilmekte, ancak bu ürünün içerisindeki tarım payı Bileşim Tablosu vasıtasıyla hesaplanıp buna isabet eden fon alınmak suretiyle içeriğindeki sanayi payı için gümrük vergisi “0” oranındaki tavizden yararlandırılmaktadır.

2- EUR.1 Dolaşım Sertifikası:

EUR.1 Dolaşım Sertifikası, sertifika kapsamı eşyanın anlaşma kuralları çerçevesinde menşeli olduğunu gösteren, ihracatçı tarafından doldurulmasını müteakip Ticaret ve/veya Sanayi Odaları tarafından gerekli kontroller yapıldıktan sonra tasdik edilen ve Gümrük İdareleri tarafından vize edilmesini müteakip geçerli olan menşe ispat belgesidir.

EUR.1 Dolaşım Sertifikası;

i-Türkiye ile Avrupa Birliği Arasında Tarım Ürünleri Ticaretine İlişkin Menşe İspat BelgeleriYönetmeliği kapsamındaki menşeli ürünler,

ii- Türkiye ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu (AKÇT) kuran anlaşma kapsamındaki menşeli ürünler,

iii- Türkiye AB ve EFTA Ülkeleri arasında oluşturulan **Pan Avrupa Menşe Kümülasyon (PAMK)** Sistemi kapsamındaki ürünler ve PAMK ülkeleri ile Akdeniz ülkeleri arasında oluşturulan **Pan Avrupa Akdeniz Menşe Kümülasyonu (PAAMK)** kapsamı ürünler,

a) PAMK Ülkeleri,

1-Türkiye,

2-Avrupa Birliği Ülkeleri: İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, İrlanda Cumhuriyeti, İtalya, İspanya, Portekiz, Yunanistan, Güney Kıbrıs, Malta, Danimarka, İsveç, Finlandiya, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Macaristan, Slovenya, Litvanya, Letonya, Estonya, Romanya ve Bulgaristan

3- EFTA Ülkeleri: İzlanda, Norveç, İsviçre ve Lihtenştay

b) Akdeniz Ülkeleri;

Filistin (Batı Şeria ve Gazze Şeridi), Cezayir, Fas, Tunus, İsrail, Lübnan, Mısır, Suriye ve Ürdün,

iv- AB'nin ticaret politikasına uyum kapsamında ve AB nin istikrar sürecinde olan ülkelerle yapılan **Batı Balkan Menşe Kümülasyon Sistemi (Türkiye,AB,Arnavutluk,BosnaHersek,Hırvatistan,Karadağ,Makedonya,Sıbistan)** kapsamındaki ürünler.

v- Türkiye tarafından tanınan ve ikili kümülasyon kapsamında Genelleştirilmiş Tercihler Sisteminden faydalanan ülkelere Türk menşeli eşyanın ihracatında düzenlenir.

EUR.1 Dolaşım Sertifikası, belge kapsamı eşyanın anlaşmalarda belirtilen kurallar çerçevesinde Türk menşeli olduğunu ya da anlaşmada belirtilen kurallar çerçevesinde gördüğü yeterli işlem ve işçilikler nedeniyle Türk menşei kazandığını gösterir. Yani bu belge, anlaşmaya taraf ülkeler menşeli ürünlerin taraf ülkeler arasındaki ticaretinde tercihli tarifieden yararlanmasını sağlamak üzere ihracatçı ülke yetkili makamlarınca usulüne uygun olarak düzenlenip ve gümrük idarelerince vize edilen bir menşe ispat belgesidir.

İhracatçılar bağlı bulunduğu Ticaret veya Sanayi Odasından başvuru formu ile EUR.1 Dolaşım Sertifikasını temin eder. Bu form ve belge usulüne uygun olarak doldurularak odaya tevdi edilir. Oda, başvuru formu ve sertifikanın usulüne uygun olarak doldurulup doldurulmadığını ve belge kapsamı eşyanın anlaşma kuralları çerçevesinde menşeli olup olmadığını kontrol eder ve kurallara uygun olduğunu tevsik ettiği sertifikayı onaylar. Odaca onaylanan belge, ihracat beyannamesi ile birlikte ilgili gümrük idaresine tevdi edilir. Gümrük idaresi, odaca tastik edilmiş belgenin kurallara uygun olup olmadığını ve sertifika kapsamı eşyanın çıkış

beyannamesinde beyan edilen eşya ile aynı olup olmadığını kontrol eder ve uygunsa belgeyi vize eder.

3- Form A Belgesi:

Form A Belgesi, Türkiye'nin Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında tek taraflı olarak (de facto) taviz tanıdığı Gelişme Yolundaki Ülkeler (GYÜ), Özel Teşvik düzenlemelerine tabi Ülkeler (ÖTDÜ) ile En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ) menşeli ürünlerin Türkiye'ye ithalinde tercihli tarifieden yararlanmasını sağlamak üzere bu ülkeler yetkili makamlarınca usulüne uygun olarak düzenlenip onaylanan menşe ispat belgesidir.

İthalat Rejimi Kararı ile belirlenen tavizli rejimden faydalanabilmek için ithalata konu eşyanın GYÜ, ÖTDÜ ve EAGÜ 'lerden biri menşeli olduğunu gösteren Form A Belgesinin gümrük idaresine ibrazı zorunludur. GTS uygulaması tek taraflı taviz verilmesi esasına dayandığından Türkiye'den bu ülkelere yapılacak ihracatta Form A Belgesi düzenlenmez, ancak ikili kümülasyon kapsamında bu ülkelere yapılan Türk menşeli hammadde ihracatında EUR.1 Dolaşım Sertifikası düzenlenebilir. Bir başka deyişle bu ülkelerde Türk menşeli girdi kullanılarak yapılan üretim sonucunda elde edilen eşya menşe kazanır.

B- Menşe Şehadetnamesi:

Menşe şehadetnamesi, malların ekonomik milliyetini diğer bir ifadeyle üretildiği, imal edildiği ülkeyi gösteren bir belgedir. Menşe şehadetnamesi ibrazı zorunlu bir belge olmamakla birlikte, belirli ülkeler menşeli bazı ürünlere dış ticaret rejimi veya ticaret politikası önlemleri çerçevesinde yasaklama, kısıtlama, kota veya tarife kontenjanı uygulaması halinde, bu kapsamdaki ürünlerin ithalinde veya ihracatında menşei şehadetnamesinin ibrazı zorunlu tutulabilir.

Menşei şehadetnamesi, genellikle mahalli ticaret ve sanayi odalarınca , bazen de ithalatçı ülkenin mahalli konsolosluklarınca onaylanır. Menşe ülkedeki bir satıcı tarafından ihraç edilmesine rağmen menşe ülkeden başka bir ülke limanından veya serbest bölgeden eşyanın sevki halinde, ihracatçı ülkenin düzenlediği menşe şehadetnamesinin mahalli Türk konsoloslugu tarafından onaylanması zorunludur.

Menşe şehadetnamesinin aşağıda belirtilen hususları kapsamı gerekmektedir;

- Göndericinin adı-soyadı veya ünvanı, adresi,
- Alıcının adı-soyadı veya ünvanı, adresi,
- Malın cinsi ve özelliği,
- Koli adedi ,marka ve numarası, ambalaj şekli,
- Malın net ve brüt ağırlığı,
- Malın değeri ve birim kıymeti,
- Yükleme limanı,
- Gideceği ülke,
- Mahalli odanın veya ithalatçı ülke konsolosluğunun malların menşei gösteren tonay şerhi.

Özel Menşe Şehadetnamesi:

A.B.D., Kanada, Avusturalya, Japonya, Yeni Zellanda ve Rusya Federasyonu'nun Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi kapsamında sözleşme eki listede yer alan ürünlerin Türkiye'den bu ülkelere ihacatında tavizli vergi oranından yararlanmasını sağlayan özel bir menşe şahadetnamesidir.

Özel Menşe Şahadetnamesi, ihracatçının bağlı bulunduğu Oda tarafından tastik edilir ve Dış Ticaret Müsteşarlığının ilgili Bölge Müdürlüğünce onaylanır.

C- Kontrol Belgesi:

İthalat ve ihracata konu mallardan gerekli görülenleri ilgili standardına veya teknik düzenlemesine uygunluğunun veya kalitesinin değerlendirilmesi ve belgelendirilmesi, "Dış Ticarete Teknik Düzenlemeler ve Standardizasyon Rejim Kararı" ve bu kararın uygulanmasına ilişkin yönetmelik ve tebliğ hükümlerine göre Kontrol Belgesi ile belgelendirilmesi istenebilir. Bu kabil mallar, belirtilen karar ve yönetmelik hükümlerine istinaden tebliğler ekinde liste halinde yayımlanır. Bu liste kapsamında yer alan mallar ilgili mevzuatına göre ve ilgili kuruluşça düzenlenip onaylanan Kontrol Belgesi ibrazı halinde ithaline veya ihracına izin verilir.

İhracatta zorunlu standart denetimi kapsamında olan hayvansal ve bitkisel ürünlerin ihracında, zorunlu standart ve kalite kontrolleri Dış Ticaret Müsteşarlığının Bölge Müdürlükleri bünyesinde bulunan Dış Ticaret Standardizasyon Denetmenleri tarafından yapılarak düzenlenecek Kontrol Belgesinin Gümrük İdaresine ibrazı halinde ihracına izin verilir. Ancak,

- Ticari Kalite Yeterlilik Belgesi sahibi firmaların yapacağı ihracatta, bu belgenin gümrük idaresine ibrazı halinde,
- Hariçte İşleme Rejimi kapsamında ve Bedelsiz ihracatta,
- Yurt dışında inşaat, tesisat ve montaj işi alan müteahhitler tarafından işçilerin ihtiyacı olan zorunlu standartlar kapsamındaki maddelerin ihracında, ilgili merci tarafından düzenlenecek ihraç müsaadesinin gümrük idaresine ibrazı halinde Kontrol Belgesi aranmaz.

Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Çevre ve Orman Bakanlığınca ithallerinde Kontrol Belgesi düzenlenmesi zorunlu kılınan malların ithallerinde, bu bakanlıklarca veya yetki verdiği İl Müdürlüklerince düzenlenmiş Kontrol Belgesinin Gümrük İdaresine ibraz edilmesi zorunludur.

- Çevrenin korunması yönünden kontrol altında tutulan yakıt ve atıklar ile ozon tabakasını incelten kimyasallar ve çevre kirlenmesine yol açacak diğer kimyasalların ithalinde Çevre ve Orman Bakanlığınca,
- Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun, 1961 Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi kapsamında bulunan maddeler ile Psikotrop Maddeler Sözleşmesi kapsamındaki maddelerden ancak Sağlık Bakanlığınca "Özel İzin Belgesi" verilenlerin ithali yapılabilir. Bunun dışında, tıbbi müstahzarların terkinde bulunan ilaç hammaddeleri ve başlangıç maddeleri, ilaç hammaddesi üretiminde kullanılan maddeler, tıbbi müstahzarlar ile ilaç ve kozmetik sanayinde kullanılan maddelerin ithalinde Sağlık Bakanlığınca,
- Hayvan hastalıklarına karşı kullanılan aşı, serum, biyolojik maddeler; canlı hayvan ve hayvansal ürünler; tohum, fide, fidan gibi çoğaltım materyalleri; yem sanayiinde kullanılan maddeler; veteriner müstahzarlarının terkinde bulunan

ilaç hammaddeleri ve veteriner müstahzarları; zirai mücadele ilaç ve teknik maddeleri; gıda maddeleri ve diğer tarım ve su ürünlerinin ithaline Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca onaylanmış Kontrol Belgesinin Gümrük İdarelerine ibrazı zorunludur.

D- Uygunluk Belgesi:

Ülkemizde, ilgili standardına uygunluğu zorunlu olan ürünlerin ithalatında uygunluk değerlendirmesi; ilgili standardı veya teknik düzenlemelerde belirtilen kriterlere göre, asgari sağlık, emniyet ve çevrenin korunması, tüketicilerin doğru bilgilendirilmesi yönlerinden yapılmaktadır.

Dış Ticarete Standardizasyon Tebliği eki listelerde yer alan ürünlerin ithalinde uygunluk değerlendirmesi, listelerde yer alan ilgili standard, yönetmelik, teknik belge veya ithalatçının talebi halinde, ithal edilecek ürün ile ilgili uluslararası standartlar kuruluşları Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı (ISO), Avrupa Standardizasyon Komitesi (CEN), Uluslararası Elektroteknik Komisyonu (IEC), Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi (CENELEC) veya Avrupa Telekomünikasyon Standartlar Enstitüsü (ETSI) tarafından hazırlanan standartlar esas alınarak TSE tarafından uygunluk değerlendirmesi yapılır. Yapılan uygunluk değerlendirmesi sonucu ilgili standardına veya yönetmeliğe uygun olanlar için ithalinde gümrük idaresine ibraz edilmek üzere **Uygunluk Belgesi** düzenlenir.

Diğer yandan, Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik hükümlerine istinaden 14 Şubat 2004 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren “CE” İşareti Taşıması Gereken Ürünlerin İthalatına İlişkin Dış Ticarete Standardizasyon Tebliğine göre, yönetmelik kapsamındaki ürünlerin ithalinde, ilgili yönetmelik hükümlerine uygun “CE” işareti taşıyıp taşımadığı;

- Oyuncaklar için Sağlık Bakanlığı adına Ekonomi Bakanlığı(Dış Ticaret Standardizasyon Denetmenliği Grup Başkanlığınca) TAREKS müracaatı,
- Tıbbi cihazlar için Sağlık Bakanlığı adına Ekonomi Bakanlığına TAREKS müracaatı,
- Vücuda yerleştirilebilir tıbbi cihazlar için Sağlık Bakanlığı adına Ekonomi Bakanlığına TAREKS başvurusu,
- Kozmetik ürünler, Sağlık Bakanlığı’na bildirim ve kayda tabidir.
- Yapı malzemeleri için Ekonomi Bakanlığına TAREKS başvurusu,
- Telsiz ve Telekomünikasyon ürünleri, Ekonomi Bakanlığı TAREKS
- Pil ve akümülatörler, Ekonomi Bakanlığı TAREKS
- Tıbbi cihazlar, Ekonomi Bakanlığı TAREKS
- Kişisel koruyucu donanımlar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı adına Ekonomi Bakanlığı TAREKS,
- Makine Emniyeti Yönetmeliği kapsamındaki makinalar için Ekonomi Bakanlığı TAREKS,
- Belirli gerilim sınırları dahilinde kullanılmak üzere tasarlanmış elektrikli teçhizat için Ekonomi Bakanlığı TAREKS,
- Elektromanyetik alan yaratan ve bu alandan etkilenen ürünler için Ekonomi Bakanlığı TAREKS,
- Asansör güvenlik ekipmanları, basınçlı kaplar, taşınabilir basınçlı ekipmanlar, gaz yakan cihazlar ve sıcak su kazanları Ekonomi Bakanlığı TAREKS

başvurusu yapılacak değerlendirme sonucu uygun olanlar için TAREKS numarası elektronik olarak başvurau sahibine bildirilir, olumsuz olması halinde başvuru sahibine ve Gümrük İdarelerine bildirilir. Yönetmelikler kapsamında yer alan bu ürünlerde piyasa gözetimi ve denetimi yetkili kuruluşlar tarafından yapılır.

CE işareti, üreticinin ürettiği bir malın, asgari güvenlik kriterine uygun olarak üretildiğini, yani bu malın güvenlik, sağlık, çevrenin korunması ve tüketicinin bilgilendirilmesi şartlarını taşıdığını beyan eden bir işarettir. Türkiye ile Avrupa Birliği arasında akdedilen Gümrük Birliği Anlaşmasını düzenleyen 1/95 ve 2/97 sayılı Ortaklık Konseyi Kararları gereği teknik mevzuatımızın AB mevzuatıyla uyumu gereği, AB 'ce belirlenmiş Direktifler kapsamı ürünlerin piyasaya arzında "CE" işareti taşıma zorunluluğu bulunmaktadır.

E- İthal Lisansı ve Gözetim Belgesi:

Ortak Ticaret Politikası araçlarına uyum kapsamında, AB nin Konsey Yönetmelikleri ve Dünya Ticaret Örgütünün (DTÖ) Koruma Tedbirleri Anlaşması kapsamında belirli üçüncü ülkeler menşeli ürünlerin ithalatında gözetim ve korunma önlemleri uygulanarak bu malların ithalinde "Gözetim Belgesi" veya "İthal Lisansı" alınması zorunluluğu getirilmektedir.

- Bir malın ithal eğiliminin, yerli üreticiler üzerinde zarar tehdidi oluşturduğu ve ülke menfaatleri de gerektirdiği taktirde, ithalatın **gözetim** tabi tutulmasına,
- Bir malın aynı veya doğrudan rakip mallar üreten yerli üreticiler üzerinde ciddi zarar veya ciddi zarar tehdidi yaratacak şekilde ve artan miktarlarda ithal edilmesi halinde bu zarar veya zarar tehdidini ortadan kaldırmak üzere ve uluslararası yükümlülükler de dikkate alınarak, zarar veya zarar tehdidiyle sınırlı ve geçici olmak kaydıyla **korunma önlemleri** uygulanmasına karar verilebilir.

Gözetim önlemlerine tabi bir malın ithali için ithalattan önce Dış Ticaret Müsteşarlığına ilgili tebliğ eki form ve belgeler ile müracaat edilerek **Gözetim Belgesi** alınarak ithalatın yapılacağı gümrük idaresine ibraz edilir. Gözetim önleminin amacı, bir malın ithal eğiliminin yakından izlenmesine yöneliktir. Bu nedenle, gözetim önleminde miktar veya değer kısıtlaması yoktur.

Korunma önlemi, iki şekilde uygulanabilmektedir.

- a) Gözetim Belgesinin süresi ile sınırlandırılabilenkte veya,
- b) Korunma önlemine tabi malın ithalinde belirli bir dönem için miktar veya değer tesbit edilerek (kota) Dış Ticaret Müsteşarlığının iznine tabi tutulmaktadır. Kotaya tabi bir malın ithali için Müsteşarlıktan **İthal Lisansı** alınması gerekmektedir.

Diğer yandan Serbest Ticaret Anlaşmaları kapsamında anlaşmaya taraf ülkeler menşeli ve anlaşma kapsamındaki ürünlerin gümrük vergisi oranlarında belirli bir miktar veya değer için indirim ya da muafiyet uygulanması yani tarife kontenjanı tanınması halinde bu tavizli vergi oranından yararlanmak için de belirlenen süreler içerisinde Dış Ticaret Müsteşarlığına müracaat edilerek **İthal Lisansı** alınarak ithalat sırasında gümrük idaresine ibraz edilmelidir.

F- Sağlık Sertifikası:

Sağlık Sertifikası, bitki ve bitkisel ürünleri ihraç edecek olan ihracatçılarımızın, ihraç konusu malların her türlü hastalık ve zararlılardan arınmış durumda olduğunu, tüketime uygun durumda olduğunu kanıtlamak için ülkemiz yetkili kuruluşlarından aldıkları bir belgedir.

Sağlık Sertifikasının temini için Tarım Ve Köyişleri Bakanlığı İl Müdürlüklerine veya Zırai Karantina Müdürlüklerine müracaat edilir.Bu kuruluşlar tarafından muayene edilen bitki veya bitkisel ürünler için ithalatçı ülkenin talebine göre “Menşe ve Sağlık Sertifikası” düzenlenir. Diğer yandan sağlık sertifikası, bu kabil malların ithallerinde de istenir. Sınır kapılarında veya gümrük giriş kapılarında görevli zırai karantina inspektörleri tarafından ülkemize ithal kaydıyla gelen veya transit geçecek bu tür ürünlerin kontrollerini sağlık sertifikalarına göre yaparlar.

Veteriner Sertifikası ise hayvan ve hayvan menşei maddelerin ihraç edilmesi için bunları sağlıklı olduğuna, menşelerinde salgın veya bulaşıcı hastalık bulunmadığına dair resmi veteriner hekim tarafından verilen bir belgedir.

Helal Belgesi ise, İslam ülkelerinin yaptığı et ithalatında alıcılar tarafından talep edilen bir belge olup, hayvan kesiminin islami kurallara uygun olarak yapıldığını gösteren bir belgedir. Bu belge mahalli müftülüklerce düzenlenir.

G- CITES Belgesi:

Nesli tehlike altında bulunan, yabani hayvan ve bitki türlerinin uluslararası ticaretinin kontrol altına alınmasını sağlanması için yetkili merciler tarafından düzenlenen ve bu türlerin ihracı esnasında gümrük idarelerine tevdi edilmesi zorunlu bir belgedir.Nesli tehlike altında olan yabani hayvan türleri ile bitki türleri “Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin İhracatına ilişkin Tebliğ” ekinde belirlenmiş olup, ek litelerde yer alan hayvan bitkilerin ihracında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığına müracaat edilmesi gereklidir.

H- Borsa Tescil Beyannamesi:

Zırai ürünlerin denetim altına alınması, vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesi ve borsaların geliştirilmesi amacıyla bu ürünlerin ihracatında “Borsa Tescil Beyannamesinin” ihracat esnasında gümrük beyannamesi ekinde gümrük idaresine ibraz edilmesi zorunlu kılınmıştır. Bu çerçevede, Ticaret Borsalarına Kota edilen ürünlerin ihracatında bu belge düzenlenmektedir. İhracatçı, ihraç faturasının aslı, alım faturası veya müstahsil makbuzunun aslı ve stopaj vergisinin yatırıldığını gösteren makbuzun aslı ile birlikte ilgili Ticaret Borsasına müracaat ederek üç nüsha Borsa Tescil Beyannamesi doldurarak borsaya onaylatır.Borsa tarafından fatura ile birlikte onaylanan Borsa Tescil Beyannamesinin mükellef nüshası ihracat esnasında gümrük idaresine ibraz edilir.

I- A.T.A. Karnesi:

ATA Karnesi; uluslararası ticareti yapılan eşyanın ATA Sözleşmesine dahil ülkelere geçici kabul hükümlerine göre girişlerinde teminattan muaf tutularak, beyanname yerine kullanılan standart bir uluslararası gümrük belgesidir.

1961 yılında Bürüksel’de imzalanan “Eşyanın Geçici Kabulü İçin ATA Karneleri Hakkındaki Gümrük Sözleşmesi” eklerinde yer alan “Sergi ve Fuarlar”, “Mesleki

Teçhizat” ve “Ticari Numuneler” sözleşmeleri ile daha sonraları kabul edilen “Bilimsel Malzemenin Geçici İthaline Dair Gümrük Sözleşmesi”, “Deniz Adamları İçin Sosyal Yardım Malzemelerine İlişkin Gümrük Sözleşmesi” ve “Pedagoji Malzemesinin Geçici İthaline İlişkin Gümrük Sözleşmesi” ekinde yer alan maddelerin sözleşmeye taraf ülkelerden birinden diğerine geçici ithalat hükümlerine göre ithallerinde ayrıca bir gümrük beyannamesi , gümrük vergisi ve bu vergiler için bir teminat istenilmeden ayniyatları değişmeden süresi içerisinde tekrar çıkışı yapılmak kaydıyla geçici ithallerine izin verilir. Bu eşyalar, karne geçerlilik süresini aşmamak üzere ithalatçı ülke tarafından verilen izin süresi içerisinde yurt dışı edilmediği taktirde ödenmesi gereken gümrük vergisi ve diğer vergileri, ATA Karnesini düzenleyen kefil kuruluşlardan istenir.Burada milletlerarası bir garanti zinciri oluşturulmuştur.

J- TIR Karnesi.

TIR Karnesi; Tır Sözleşmesi teknik ekinde yer alan uluslararası kuruluş (Uluslararası Karayolu Taşımacıları Birliği-IRU) tarafından basılarak üye ülkelerin kefil kuruluşları aracılığı ile taşıyıcıların kullanımına sunulan, TIR sistemi altında eşya taşımaya mahsus bir belgedir. TIR Karnesi ile sözleşmeye taraf bir ülkenin hareket gümrük idaresinden yine sözleşmeye taraf varış gümrük idaresine taşınacak eşya için bir transit beyanname hükmünde olup, yol boyu taraf ülke topraklarına giriş ve çıkışlarda ibraz edilmek kaydıyla ayrıca beyanname ve teminat istenmez.

Bu belge Türkiye’de uluslararası taşımacılık yapan ve buna ilişkin “C-2 Yetki Belgesi” ile Tıra ait “Uygunluk Belgesi” ne haiz taşımacı firmalara Uluslararası Nakliyecileri Derneği(UND) tarafından bedel karşılığı verilir. Tır Karneleri 4, 14 ve 20 lik voletler(sayfalar) halinde satılır. İhraç eşyasını taşıyan Tırın çıkış ülkesi dahil varış ülkesine kadar kaç tane ülkeden geçmiş ise her bir ülke için iki sayfa olmak üzere toplam ülke sayısının iki katı sayfadan oluşan Tır Karnesini kullanmak zorundadır. Her bir ülkeye girişte giriş voleti, çıkışta ise çıkış voleti gümrük idaresine sunularak işlemi yaptırılır.

K- Gümrük Beyannamesi (Tek İdari Belge):

01.01.1996 tarihi itibarıyla Türkiye ile Avrupa Birliği arasında Gümrük Birliğinin tesisi ile birlikte, bu tarihten itibaren gümrüklerde Tek Tip Gümrük Beyannamesi kullanımına başlanılmıştır.

Beyanın yazılı olarak yapılması halinde tek tip gümrük beyannamesi kullanılmakta ve her bir gümrük rejimi için üç nüsha olarak düzenlenen beyannamelerin birinci nüshası gümrük idaresi, ikinci nüshası istatistik, üçüncü nüshası da mükellef nüshası olarak işlem görmektedir.

Gümrük beyannamesine ilgili rejimin gerektirdiği bütün belgeler eklenir. Beyannamenin gümrük idaresince onaylanması ve yapılacak inceleme, kontrol ve muayene sonucu uygunluğunun tespiti halinde Muayene Memurunca onaylanmasını müteakip tarih ve tahakkuk ettirilen vergiler ödenmek suretiyle veya teminat işlemleri tamamlanmak ya da muaflik işlemleri bitirilmek suretiyle eşyanın gümrük işlemleri tamamlanır. İhracata konu eşyada ise, beyan ve muayene işlemleri bitirildikten sonra, eyanın transit olarak Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya Serbest Bölgeye taşınma işlemleri transit hükümlerine göre yapılır. Bunun için de nakliyecisi tarafından Tır

Karnesi onaylatılır veya transit beyanname düzenlenerek araca gümrük mührü takılarak sevkine izin verilir.

Gümrük Kanunu ve Gümrük Yönetmeliğinde yapılan yeni düzenleme ile, beyanın bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla yapılması esası getirilmiştir. Bu kapsamda süreç içerisinde gümrük idarelerinin önemli bir kısmında e-belge kapsamında beyan yapılması planlanmakta olup, e-belge ile yapılan beyanlarda da aynı hukuki kurallar geçerlidir.

Gümrük beyannamesi yapılan dış ticaret işleminin detaylı bir özeti niteliğinde olup gümrük idarelerine olan sorumluluğu gösterir. Gümrük işlemleri sözkonusu beyanname üzerindeki bilgilere göre yapılır. Gümrük beyannamesi üzerindeki bilgilerin gümrük idaresince veya elektronik olarak tescil edilmesi halinde bu beyan artık hukuki yükümlülükler açısından bağlayıcı nitelik kazanır.

1. Tescil edilmiş beyannamede yükümlülük:

- Aksine hüküm bulunmadıkça, eşyanın beyan edildiği gümrük rejimine ilişkin tüm hükümlerin uygulanmasında esas alınacak tarih, beyannamenin tescil edildiği tarihtir.
- Tescil edilmiş beyanname, ait olduğu eşyanın vergileri ve para cezalarından dolayı taahhüt niteliğinde beyan sahibini bağlar ve gümrük vergileri tahakkukuna esas tutulur.

2. Tescil edilmiş beyannamede düzeltme:

- Başka bir eşyanın beyanı sonucunu doğurmaması kaydıyla, beyan sahibinin talebi üzerine beyannamede yer alan bir veya daha fazla bilginin düzeltilmesine izin verilir, Ancak;
 - a) Beyan sahibine eşyanın muayene edileceğinin bildirilmesinden,
 - b) Söz konusu bilgilerin yanlış olduğunun tespit edilmesinden,
 - c) Eşyanın tesliminden sonra (Yönetmelikle belirlenmiş hallerde üç yıllık süre içerisinde eşyanın tesliminden sonra da düzeltme talebinde bulunulabilmektedir G.Y. Md. 121/4)Beyannamede düzeltme yapılmasına izin verilmez.

3. Beyannamenin iptali:

- Gümrük idareleri, eşyanın yanlışlıkla beyanname konusu gümrük rejimine tabi tutulması veya beyan edildiği gümrük rejimine tabi tutulmasının özel nedenlerle artık mümkün olmadığına ilişkin kanıtlayıcı belgeler ibraz etmeleri halinde, tescil edilen bir beyannameyi iptal edilebilir. Ancak, beyanname konusu eşyanın muayene edileceğinin bildirilmesi halinde muayene yapılmadan bu talep kabul edilmez. Muayene sonucunda, cezayı gerektiren bir durum tespiti halinde, cezai hükümler uygulanmak suretiyle iptal işlemi yapılır.

II. BÖLÜM

I- TAŞIMA İŞLEMLERİ

1- Taşıtların gözetim ve denetimi:

Türkiye Gümrük Bölgesine(TGB) giren veya çıkan taşıtların tümü gümrüğün gözetimine tabidir. Karayolu TGB'ne gelen taşıtların denetlenmesi bitmeden ve

gümrük idaresinden izin alınmadan söz konusu taşıtlara yük ve yolcu alınıp verilemez ve yoluna devam edemez.

Dış limanlardan gelen gemiler, TGB'ne girişlerinden itibaren, gidecekleri limana göre mutat olan rotayı değiştiremezler, yolda duramaz, başka gemilerle temas edemez ve gümrük idaresi bulunmayan yerlere yanaşamazlar.(Mücbir haller saklıdır) Gümrük memurları gemiyi, yükünü ve buna ilişkin tüm defter ve belgeleri inceleme ve denetlemeye yetkilidir.

Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den gidecek olan hava araçları yetkili gümrük idaresi bulunan havalimanlarına inebilir ve bu havalimanlarından kalkabilirler.Bu hava taşıtları gümrük gözetimine tabidir.

2- Eşyanın gümrüğe sunulması:

Eşyanın gümrük idaresine ya da gümrükçe tayin edilen veya uygun görülen herhangi bir yere getirilmesi üzerine, belirlenen usul ve esaslara uygun olarak gümrük idaresine bildirimde bulunulmasıdır. Türkiye kara suları ile hava sahasında transit geçen taşıtlar hariç,Türkiye Gümrük Bölgesine gelen eşyanın, bu eşyayı getiren kişi veya duruma göre gelişinden sonra taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından gümrüğe sunulur.

Taşıt aracının gümrük işlemlerinin yürütüldüğü alanlara girişine ilişkin bilginin, gümrük veya muhafaza idaresince tutulan deftere kaydedildiği ilk tarih, sunulmanın başlangıcı olarak kabul edilir.

3- Özet Beyan verilmesi:

TGB'nin kara suları ile hava sahasında transit geçecek taşıt araçları hariç, TGB ne getirilen eşya için özet beyan verilmesi gerekir.Özet beyan veri işleme tekniği yoluyla verilir. Özet beyanı veren kişi özet beyanda yer alan bilgilerin doğruluğundan sorumludur.

Gümrük Kanunu ve Yönetmeliğinde yapılan değişiklik kapsamında, taşıma aracının başka bir araç ile (RORO) taşındığı kombine taşımacılıkta varış öncesi bildirim yükümlülüğü getirildi ve bu taşımacılıkta özet beyan verme yükümlülüğü taşıyan taşıma aracının işleticisine aittir.

Deniz taşımacılığında özet beyan;

-Konteyner ile taşınan eşya için, hareket limanından eşyanın gemiye yüklenmesinden en az 24 saat önce,

-Dökme ve ambalajlı eşya için, TGB de ilk varış limanına gelmeden en az 4 saat önce,

-Hava taşımacılığında özet beyan, kısa mesafeli uçuşlarda uçağın havalandığı ana kadar, uzun mesafeli uçuşlarda ise TGB deki ilk havalimanına inişinden 4 saat önce,

-Karayolu taşımacılığında, Türkiye de giriş gümrüğüne varışından bir saat önce,

-Demiryolu taşımacılığında ise giriş gümrüğüne varışından iki saat önce verilir.

Aşağıda belirtilen eşya için özet beyan aranmaz;

- Elektrik enerjisi,
- Boru hattı ile gelen eşya,
- Elektronik medya içerenler dahil, mektup, posta kartı ve basılı yayınlar,
- Uluslararası Posta Sözleşmesi kapsamında taşınan eşya,
- Paletler, konteynerler
- Ticari nitelikte olmayan yolcu beraberli eşya (Bir taşıma sözleşmesi kapsamında taşınanlar hariç)
- ATA Karnesi ve Gümrüklere Geçis Karnesi kapsamı esya
NATO Sözleşmesi kapsamında 302 Form ile gelen esya
Diplomatik esya

4- Eşyanın boşaltılması:

Eşya, bulunduğu taşıt aracından, gümrük idarelerinin belirledikleri veya uygun gördükleri yerlere gümrük idaresinin izni ile boşaltılabilir. Eşyanın boşaltılmasını müteakiben, boşaltılan eşyanın cins, miktarı, brüt ağırlığı, kapların sayısı, markası, taşıt aracının ismi ve sefer sayısını gösteren bir boşaltma listesi düzenlenir.

5- Özet Beyan:

5.1. Özet beyan

Özet beyan, Türkiye Gümrük Bölgesine giren eşyanın emniyet ve güvenlik yönlerinden risk analizine tabi tutulması amacıyla, eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine girmesinden/çıkmasından önce elektronik yolla verilen ve taşıt aracı ile eşyaya ilişkin genel bilgilerin yer aldığı beyandır.

5.2. Kimler özet beyan verebilir

Özet beyan, eşyayı Türkiye Gümrük Bölgesine getiren veya eşyanın gümrük bölgesine taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından verilebilir. Bu kişilerin yükümlülükleri saklı kalmak kaydıyla özet beyan bu kişiler adına hareket eden kişi, eşyayı yetkili gümrük idaresine sunabilen veya eşyanın sunulmasını sağlayan kişi ya da bu sayılan kişilerin temsilcisi tarafından verilebilir.

Bu çerçevede, taşıma şekline göre farklılık arz etmeksizin, eşyayı Türkiye Gümrük Bölgesine getiren taşıma aracının kullanıcısı/işleticisi tarafından özet beyan verilebileceği gibi, taşıyıcı dışında taşıyıcının temsilcisi tarafından da verilebilir.

Bunun yanında, özet beyan, taşıyıcı (eşyayı Türkiye Gümrük Bölgesine getiren veya eşyanın gümrük bölgesine taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi) dışında üçüncü kişilerce de verilebilir. Bu durumda, özet beyan taşıyıcı adına değil, onun yerine veriliyor demektir.

5.3. Kombine taşımacılıkta giriş özet beyan verme yükümlüsü

Eşyanın yüklendiği aracın, aktif taşıma aracı olarak bağımsız şekilde hareket edecek nitelikte olduğu ve bu aracın başka bir araçla Türkiye Gümrük Bölgesine taşındığı

kombine taşımacılıkta, özet beyanı verme yükümlülüğü taşınan taşıma aracının işleticisine aittir.

5.4. Taşıma aracının paylaşılması durumunda özet beyanı kim verir

Deniz veya hava taşımacılığında, taşıma aracının paylaşımı veya taşıma işleminin sözleşme kapsamında yapılması durumunda, özet beyan verme yükümlülüğü, taşıma işlemini taahhüt ederek eşyanın araçta taşınması için taşıma belgesi düzenleyene aittir.

5.5. Özet beyan hangi gümrük idaresine ve nasıl verilir

Özet beyanın, giriş gümrük idaresine, veri işleme tekniği yoluyla verilmesi gerekmektedir. Giriş gümrük idaresi, eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine getirildiği ve risk analizine dayalı giriş kontrolüne tabi tutularak sevk işlemlerinin yapıldığı gümrük idaresidir. Ancak, deniz veya hava taşıtlarının Türkiye Gümrük Bölgesinde birden fazla liman veya havalimanına uğraması halinde, özet beyan, eşyanın boşaltılacağı liman veya hava limanındaki gümrük idaresine verilir.

5.6. Varış Bildirimi

Denizyolu ve havayolu taşımacılığında, Türkiye Gümrük Bölgesine girilirken kullanılan taşıma aracının işleticisi veya temsilcisi tarafından eşyanın boşaltılacağı gümrük idaresine ulaşıldığında yapılan ve boşaltılacak eşya için düzenlenen özet beyanların tespiti için gereken bilgileri içeren bildirimdir. Taşıma aracının gümrük idaresine varışıyla birlikte zaman kaybedilmeden taşıyıcı tarafından elektronik yolla gümrük idaresine “varış bildirimi”nin gönderilmesi gerekmektedir.

Varış bildirimi, eşyayı ve getirildiği taşıma aracını giriş gümrük idaresine tanıtmak amacıyla verilir ve bu nedenle bir önce sunulan giriş özet beyanının tanımlanması için gerekli olan bilgileri içermek zorundadır. Bu bilgiler, eşyaya ve taşımaya ilişkin genel bilgilerdir.

Deniz ve hava yolu taşımacılığında varış bildirimi sunulması zorunlu iken karayolunda ve demiryolunda bu yükümlülük eşyanın sunulmasıyla yerine getirilir.

5.7. Çıkış bildirimi

Türkiye Gümrük Bölgesini terk ederken kullanılan taşıtın işleticisi veya temsilcisinin, taşıtta taşınan tüm eşyayı kapsayacak şekilde çıkış gümrük idaresine (ihracat gümrük idaresi değil) taşıtın çıkışına ilişkin olarak yaptığı bildirimdir.

Kara sınır kapılarından transit rejimi kapsamında Türkiye Gümrük Bölgesini terk edecek taşıma aracı için çıkış bildiriminde bulunulmaz. Bu durum dışında, Türkiye Gümrük Bölgesini terk eden tüm taşıma araçları için çıkış bildirimi yapılması gerekmektedir.

Çıkış bildiriminde, taşınan eşya için daha önce düzenlenmiş olan gümrük beyannamesi, beyanname yerine geçen belge veya özet beyanın tespiti için gerekli bilgiler ile taşımaya ilişkin bilgilerin yer alması gerekmektedir.

5.8. Özet beyan eksikliği/fazlası;

Boşaltma listesinde kayıtlı olduğu halde özet beyanda kayıtlı bulunmayan eşya özet beyan fazlasıdır. Boşaltma listesinde kayıtlı olmadığı halde özet beyanda kayıtlı olan eşya ise özet beyan eksikliğidir. Eksiklik veya fazlalık tespiti halinde tutanağa bağlanarak gümrük idaresine bildirilir ve gümrük idaresince taşıyıcı firma veya acentasına durum bildirilerek takibata geçilir. Üç aylık takip süresi içerisinde bu eksik veya fazlalığın, eşyanın yüklendiği liman yetkililerinden veya çıkış acentasından ya da taşımacı kuruluş kamu kuruluşu ise bu kurumlardan alınan belge ile nedeninin kabul edilebilir gerekçelerle kanıtlanması gerekir. Aksi durumda Gümrük Kanununda belirlenmiş olan cezaların tatbiki gerekir.

II- TAŞIMA BELGELERİ:

Taşıma belgeleri, taşıtan ile taşıyıcı arasında yapılan ve iki tarafın haklarını ve yükümlülüklerini belirleyen bir sözleşme niteliğinde olduğu gibi, malların taşıyan tarafından teslim alındığını gösteren bir makbuz ve bazı şartlarda kıymetli bir evrak niteliğindedir. Taşıtan bu sözleşmeye istinaden malların gönderileceği kişi veya kuruluşu ve varış yerini belirler ve malları taşıyıcıya teslim eder.

- Taşıma belgeleri, taşıyan veya yetkili acentası tarafından düzenlenmeli ve imzalanmalıdır.
- Taşıma belgeleri üzerinde malların sevk tarihi mutlak surette belirtilmelidir.
- Taşıma belgesi, yüklemeyi ve sevki göstermelidir. Taşıyıcı tarafından teslim alınan malların yüklemesi henüz gerçekleşmeyecekse “tesellüm konşimentosu”, mallar hemen sevk edilecekse “yükleme konşimentosu” düzenlenir. Deniz konşimentosu dışındaki diğer taşıma belgeleri genellikle yüklemeyi göstermezler. Bu tür taşıma belgeleri, malın yüklendiğini değil, yüklenmek üzere teslim alındığını gösterir.
- Taşıma belgeleri, ihbar kaydını taşımalıdır. Taşıyıcı, taşıma belgesinde ihbar tarafı (notify party) olarak yer alan alıcıyı malların gelişinden haberdar eder.

A- Deniz Konşimentosu:

Deniz konşimentosu, taşıyan tarafından yükletenin talebi üzerine tek taraflı olarak düzenlenen bir belgedir. Bu belge ile taşıyıcı malı teslim aldığını ve varış yerinde alıcıya teslim edeceğini beyan eder. Deniz konşimentosu kıymetli evrak niteliğinde olduğundan ciro ve teslim yolu ile malların mülkiyetinin devrini sağlar.

Türk Ticaret Kanununa göre bir deniz konşimentosunda aşağıda belirtilen hususların yer alması gerekmektedir:

- Taşıyanın adı ve soyadı veya ünvanı,
- Kaptanın adı ve soyadı,
- Geminin adı ve uyuğu,
- Yükletenin adı ve soyadı veya ünvanı,
- Gönderilenin adı, soyadı veya ünvanı,
- Yükleme limanı,
- Boşaltma limanı,

- Gemiye yüklenen veya taşınmak üzere teslim alınan malların cinsi, ölçüsü, sayı ve tartısı, markaları ve diğer nitelikleri,
- Navluna ait şartlar (ödenip ödenmediği),
- Düzenlendiği yer ve tarihi,
- Düzenlenen nüshaların sayısı.

Konşimentolar, yükletenin talebi üzerine, devir yönünden üç şekilde düzenlenebilir.

1- Nama Yazılı Konşimento:

Doğrudan alıcının ismine düzenlenen konşimento olup, ciro yoluyla devri mümkün değildir. Bu nedenle bankalarca bu tür konşimentolar kabul edilmez. Konşimento içeriği malı ancak adı yazılı olan kişiler teslim alabilir.

2- Emre Yazılı Konşimento:

Yükletenin talebi üzerine konşimento, gönderilenin emrine veya sadece emre yazılı olarak düzenlenebilir. Konşimento, kimin emrine düzenlenmiş ise mallar onun ciro su ile devredilebilir. Örneğin, “ Order to XX Bank “ ibaresinin bulunması halinde, gönderilen banka konşimentoyu daha sonra gerçek alıcısına ciro eder.

3- Hamiline Yazılı Konşimento:

Konşimentoda, alıcı(consignee) kısmına “hamiline (bearer)” ibaresi yazılabilir. Hamiline düzenlenen konşimentoyu elinde bulunduran kişi yada kurum malların kendine teslimini isteyebilir. Bu tür konşimentolar, riskli olmaları sebebiyle uluslararası ticarete nadiren kullanılırlar.

B- Hava Yolu Konşimentosu (Air Waybill):

Hava yolu konşimentosu, malların mülkiyetini temsil etmediğinden tam anlamıyla bir konşimento olmayıp, sadece malların uçakla belli bir yere gönderilmek üzere teslim alındığını gösteren bir makbuzdur. Bu makbuz, kıymetli evrak niteliğinde olmadığından. bu belgenin ciro ve teslimi ile malların mülkiyeti devredilemez. Mallar bu konşimentonun üzerinde alıcı olarak kimin adı yazılı ise ona teslim edilir.

C- Karayolu Taşıma Senedi / CMR Belgesi:

CMR Belgesi, kamyonla yapılan taşımalarda uluslararası CMR (Convention Merchandises Routiter) Anlaşması gereğince düzenlenen bir taşıma senedir. Bu anlaşma, bir malın uluslararası taşınması sırasında görebileceği zarar-ziyan, kayıp ve gecikmelerde gönderen, taşıyan ve alıcı arasındaki sorumluluk ve yükümlülükleri gösterir. CMR taşıyıcılar tarafından konşimento yerine düzenlenen bir yük senedi olup, bu belge üzerinde aşağıda yer alan bilgiler bulunur.

- Alıcının adı, soyadı veya ünvanı ve adresi,
- Eşyanın gönderildiği yer ve taşıma senedinin emre yazılı olması isteniyorsa emrine şerhi,
- Taşınacak eşyanın cinsi, ağırlığı ve adedi, ambalaj şekli ve niteliği,
- Gönderenin adı, soyadı veya ünvanı ve adresi,
- Taşıyıcının adı, soyadı veya ünvanı ve adresi,
- Taşıma ücreti ve ücret ödenmiş ise bu husus,
- Taşımanın yapılacağı müddet,

- Taraflar arasında kararlaştırılan diğerk hususlar.

CMR üç nüsha olarak düzenlenir ve her üç nüshada gönderen ve taşıyıcı tarafından imzalanır. İmzalanan taşıma senedi, taşıma sözleşmesinin tesis edildiğini, malların ve ambalajlarının iyi durumda olduğunu ve taşıma senedinde yazılı olanlara uygun olduğunu gösterir. Taşıma senedinin birinci nüshasını gönderen (ihracatçı) alır, ikinci nüsha mal ile birlikte gider, üçüncü nüsha taşıyıcıda kalır. Taşıma senedinin ikinci nüshası alıcıya (gönderilene) teslim edilinceye kadar, gönderen, taşımaya devam edilmemesi, malın teslim yerinin değiştirilmesi veya malın alıcısının değiştirilmesi gibi tasarruflarda bulunabilir. Ancak, ikinci nüshanın alıcıya tesliminden itibaren, taşıyıcı, alıcının emir ve talimatlarına uymak zorundadır.

CMR sözleşmesine istinaden düzenlenen taşıma senedi kıymetli evrak değildir ve ciro edilemez.

D- Demiryolu Hamule Senedi:

Demiryolu Hamule Senedi, demiryolu ile yapılan taşımalarda malın cins ve miktarını, ambalaj şelil ve niteliğini, taşıma ücretini, bunun ödenip ödenmediğini ve taraflarca kararlaştırılan diğerk hususları gösteren ve malları gönderen ile taşıyıcı (demiryolu idaresi) arasında yapılan bir taşıma sözleşmesidir. Bu senedin üzerinde düzenleme tarihi ve demiryolu idaresinin kaşesi bulunur. Demiryolu hamule senedi “nama” düzenlenir ve ciro edilmez. Ancak, mallar üzerindeki kontrolü sağlamak için banka adınada düzenlenebilir. Hamule senedi altı nüsha olarak düzenlenir ve dördüncü nüshasının alıcı tarafından veya banka tarafından alıcıya devir ve temlikinin yapılmasını müteakip ibrazı halinde mallar teslim edilir.

III- SİGORTA POLİÇESİ:

Sigorta, Türk Ticaret Kanununa göre, bir prim karşılığında diğerk bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini zedeleyen bir rizikonun meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi üzerine aldığı bir akittir. Yani oluşması muhtemel ve parayla ölçülebilen riskin bu işi üstlenen sigorta şirketi tarafından satın alınmasıdır.

Nakliyat sigortası ise, mal bedelinin satıcı ile alıcı tarafından belirlenmesinden sonra sevkiyat sırasında oluşabilecek riskleri karşılamak amacıyla yaptırılan bir sigortadır. Malın bu şekilde sigortalı olduğunu gösteren belgeye Sigorta Poliçesi denir. Sigorta Poliçesi, sigorta eden ile sigorta edilen arasında malların belirli yerler ve belirli tarihler arasında taşınması esnasında düzenlenir. Bu belge, nama, emre, veya hamiline düzenlenebildiğinden, belge kapsamı haklar ciro yolu ile başkasına devredilebilir. Mallarda meydana gelebilecek herhangi bir hasar veya kayıptan dolayı sigortayı yaptıran veya ciro yolu ile sigorta poliçesini elinde bulunduran kişi doğrudan zararın tazmini için sigorta şirketine başvurabilir.

Nakliyat sigortaları, sigortalanan mallar yabancı ülkeye gönderildiğinde ihracat sigortası; yabancı ülkeden geldiğinde ithalat sigortası; yurt içinde taşındığında kabotaj sigortası adını alırlar. Sigorta poliçesinin bir suretinin ithalatta gümrük beyannamesi ekinde gümrük beyannamesine eklenmesi ve poliçe tutarının ithale konu eşyanın kıymetine dahil edilmesi gerekir.

IV- EŞYANIN GEÇİCİ DEPOLANMASI

1- Geçici depolama yerleri ve eşya alınması:

Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen serbest dolaşımda olmayan eşya gümrüğe sunulmasından sonra, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulmak üzere geçici depolama yerlerine, antrepolara veya gümrükçe izin verilen yerlere konulabilir.

Eşya, geçici depolama yerlerine buralarda görevli işletme personelinin sorumluluğu ve gümrük memurlarının gözetimi altında alınır. Gümrük memuru, geçici depolama yerine alınan eşya için boşaltma listeleri ile özet beyan bilgilerini kontrol ederek eksiklik veya fazlalık yoksa onaylar. Eksiklik veya fazlalık varsa tutanağa bağlanarak takibat yapılması için idareye teslim edilir.

Geçici depolama yerleri, geçici depolanan eşyanın her türlü dış etken müdahalelerden korunmasını sağlayacak şekilde yapılmış ve taşıtların durduğu, yanaşabildiği yerlere uygun olan ambar, depo, ardiye ve hangar gibi yerlerdir.

2- Eşyanın kalabileceği süre ve süreyi kesen haller:

Türkiye Gümrük Bölgesine getirilerek gümrüğe sunulan ve özet beyan verilerek geçici depolama yerlerine alınan eşyanın bu yerlerde kalma süresi;

- a- Deniz yolu ile gelen eşya için, özet beyan verildiği tarihten itibaren kırk beş gün,
- b- Diğer bir yolla (kara, hava, demiryolu, boru hattı vb.) gelen eşya için özet beyan verildiği tarihten itibaren yirmi gün içinde işlemleri tamamlanır.

Ancak, eşyanın herhangi bir adli veya idari takibata konu olması halinde, bu takibat nedeniyle geçen süreler ile dış ticaret ve sair mevzuat gereği eşyanın ithalinde ibrazı gereken belgelerin alınması için ilgili kurumlara yapılan müracaatlar sırasında geçen süreler, işlem tarihinden itibaren durdurularak işlemin sonuçlandırıldığı tarihten itibaren kalan süre verilir.

3- Geçici depolama yerlerine alınmayacak eşya:

Aşağıda yazılı eşyalar ancak niteliklerine uygun özel tertip ve düzenek gerektiren geçici depolama yerlerine alınır.

- Parlayıcı, patlayıcı ve yanıcı eşya ile tehlike arz eden kimyasallar.
- Muhafazası, soğuk hava depolarında olduğu gibi özel tertip ve tesis gerektiren eşya,
- Bir arada bulundukları eşya için tehlike arz eden eşya, geçici depolama yerine alınmaz.

4- Geçici depolama yerlerinde eşya çıkışı:

Geçici depolama yerlerine alınan serbest dolaşımda olmayan eşya, bu eşya için gümrükçe onaylanmış işlemin niteliğine uygun olarak muayene ve kontrol işlemini müteakip, vergileme, teminat veya muafiyet gibi işlemleri tamamlandıktan sonra gümrük memurunca düzenlenen çıkış kontrol fişi ile son kontrolü yapılarak geçici depolama işletme memuru nezaretinde çıkış işlemi yapılır. Serbest dolaşıma tabi eşyada vergileri ödenmeden veya muafiyet işlemleri tamamlanmadan; dahilde işleme, geçici ithalat, gümrük kontrolü altında işleme rejimi veya transit rejimine tabi tutulması halinde teminat işlemleri tamamlanmadan; antrepo rejimine tabi tutularak antrepoya gönderilecek eşya için antrepo beyannamesi verilerek gümrük gözetimi sağlanmadan eşyanın geçici depolama yerinden çıkışına izin verilmez.

III. BÖLÜM

EŞYANIN GÜMRÜKÇE ONAYLANMIŞ BİR İŞLEM VEYA KULLANIMA TABİ TUTULMASI-GÜMRÜK REJİMLERİ

1-SERBEST DOLAŞIMA GİRİŞ REJİMİ

1.1-Rejimin amacı ve kapsamı:

Serbest dolaşıma giriş rejimi, serbest dolaşımda olmayan eşyanın, ticaret politikası önlemlerine tabi tutulması, ilgili mevzuatları gereği ithalleri sırasında ibrazı gereken belgelendirme, standardizasyon, izin ve kontrol işlemlerine tabi tutulması ile, ilgili mevzuatları gereği alınması gereken sair vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin yerine getirilmesi veya vergi, resim, harç ve benzeri yükümlülüklerden muaf ise buna ilişkin işlemlerin uygulanarak eşyanın yurt içi kullanıma sokulmasını düzenleyen rejimdir. Bu rejimde;

- Eşyaya ticaret politikası önlemleri uygulanmalıdır.
- İthalat için öngörülen tüm prosedürler yerine getirilmelidir.
- Vergiye tabi olması halinde kanunen ödenmesi gereken tüm vergiler ödenmelidir.

Bu rejimin amacı, bütün ithalat formalitelerinin yerine getirilerek, yurt içinde serbestçe alınıp satılabilmesi statüsüne getirilmesidir.

1.2-Serbest dolaşıma giriş rejiminde ödenmesi gereken vergiler:

İthalat vergileri, eşyanın ithalinde ödenecek gümrük vergisi ile diğer eş etkili vergiler ile mali yükleri ve tarım politikası veya işlenmiş bazı tarım ürünlerine uygulanan vergiler ile diğer mali yükleri kapsar.

- **Gümrük Vergisi:** Gümrük vergisinin dayanağını 474 sayılı Gümrük Giriş tarife Cetveli Hakkındaki Kanundur. Bu Kanunun eki olan ve Armonize Sistem Nomanklatürü esas alınarak hazırlanmış bulunan Gümrük Giriş Tarife Cetvelindeki sınıflandırılmış bulunan eşyaların gümrük vergi oranları,

uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan yükümlölüklerimiz de dikkate alınarak her yıl Bakanlar Kurulunca belirlenerek İthalat Rejimi Kararı ekinde yayımlanmaktadır.

- **Toplu Konut Fonu:** Türkiye ile Avrupa Birliği arasında oluşturulan Gümrük Birliğini kuran anlaşma hükümlerine göre, AB ile aramızdaki ticarette serbest dolaşımda bulunan sanayi ürünleri üzerindeki gümrük vergileri sıfırlanmıştır. Tarım ürünlerinde ise koruma politikaları çerçevesinde Gümrük Birliği anlaşması dışında tutulmuştur. Bununla birlikte işlenmiş tarım ürünlerinin bünyesindeki sanayi payları üzerinde de gümrük vergisi sıfırlanırken, tarım payları üzerinde ise toplu konut fonu tahsil edilmesi öngörülmüştür. Bünyesinde hububat, şeker ve süt bulunduran ürünler süt yağı, süt proteini ve nişasta/glikoz oranlarına göre oluşturulan bilişim tablosu adı verilen hesaplama yöntemi ile bulunan miktarlara göre toplu konut fonu tahsil edilmektedir. **İthalat Rejim Kararı eki III Sayılı Liste (işlenmiş tarım ürünleri) ve IV Sayılı Liste (balık ve diğer su ürünleri) için geçerli olabilecek Toplu Konut Fonunun miktarları belirlenmiştir.**
- **Katma Değer Vergisi:** 3065 sayılı katma Değer Vergisi Kanunu'na göre, ithalatta eşyayı ithal edenler bu verginin yükümlüsüdür. Katma Değer Vergisinin ithalatta matrahı bu Kanunun 21 inci maddesinde;

- a) İthal edilen malın gümrük vergisi tarhına esas alına CİF kıymeti, bunun belli olmadığı durumda gümrükçe tespit edilecek değeri,
- b) İthalat sırasında ödenen her türlü vergi, resim, harç ve paylar,
- c) Gümrük beyannamesinin tescil tarihine kadar yapılan diğer giderler ve ödemelerden vergilendirilmeyenler ile fiyat farkı, kur farkı gibi ödemelerin KDV matrahına dahil edilmesini hükme bağlamıştır.

İthalat istisnası kapsamına giren unsurlar ise bu Kanunun 16 inci maddesinde sayılmıştır. Ayrıca bu Kanunun 13 üncü maddesinde "Araçlar, Petrol Aramaları ve Araçlar ile Teşvik Belgeli Yatırımlarda İstisna" başlığı altında sayılan, deniz, hava ve demiryolu taşıma araçları bunların yapım, inşaa ve onarımlarına ilişkin teslimler; altın, gümüş ve platin ile ilgili arama, işletme, zenginleştirme ve rafinaj faaliyetleri; Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yapılan yatırımların ithallerinde de istisna uygulanmaktadır.

Benzer şekilde, gümrük vergisi tahsilatı söz konusu olmayan dahilde işleme, geçici ithalat, gümrük kontrolü altında işleme rejimi, transit ve antrepo rejimi kapsamında yapılan ithalatlarda KDV den istisna tutulmuştur. Ancak bu rejimler kapsamında ithalatta gümrük vergisinin teminata bağlanması esaslarına göre KDV de teminata bağlanmaktadır.

Katma Deger Vergisi oranlarının belirlenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararında;

I sayılı listede yer alan eşya %1,

II sayılı listede yer alan eşya %8,

Listelerde yer almayan eşya ise genel oranda (%18) KDV'ye tabidir.

- **Özel Tüketim Vergisi:**

İthalatta ödenecek ÖTV, Özel Tüketim Vergisi Kanunu eki listeler ile belirlenmiştir.Söz konusu listelere

I sayılı liste yakıtlar ve yağları

II sayılı liste taşıtları,

III sayılı liste alkollü içkiler ve tütün ürünlerini,

IV sayılı liste ise elektronik eşya, kozmetikler ve muhtelif ürünleri kapsamaktadır.

- ÖTV nin konusunu, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa ekli listelerde yer alan malların bir defaya mahsus olmak üzere vergiye tabidir.
- (I) Sayılı Liste kapsamında yer alan petrol ürünlerinde yümlülük, bu malları ithal edenler, rafineriler ve imal edenler tarafından tesliminde,
- (II) Sayılı Listede yer alan taşıt araçlarından kayıt ve tescile tabi olanları ilk iktisabında,
- (III) Sayılı Listede yer alan alkollü, alkolsüz içkiler ile tütün mamüllerin ithalinde ve imalatçıları tarafında tesliminde,
- (IV) Sayılı Listede yer alan beyaz eşya, elektronik eşya ve lüks sayılabilecek eşyaların ithalinde ve imalatçıları tarafında tesliminde yükümlülük doğmaktadır.

Görüleceği üzere III ve IV Sayılı Liste kapsamı malların ithalinde ÖTV vergisi gümrük vergisinin tahsili sırasında aynı esaslara göre tahsil edilecektir. I Sayılı Liste kapsamı ürünlerin ithali sırasında yükümlülük öngörülmediğinden ithalat sırasında ÖTV tahsili yapılmamaktadır. Ancak bu ürünlerin ithalini müteakip ilk tesliminde ÖTV yükümlülüğü doğduğundan, ÖTV Kanunu bu liste kapsamı ürünlerinlerin ithali sırasında yalnızca teminat alınmasını öngörmüştür.

ÖTV Kanunu, KDV Kanununda olduğu gibi, eşyanın serbest dolaşıma girişinde gümrük vergisinden muaf tutulan eşya ile dahilde işleme, geçici ithalat, gümrük kontrolü altında işleme, transit ve antrepo rejimlerine tabi tutulan eşyalar için istisna öngörmüştür.

- **Damga Vergisi:** Gümrük İdarelerinde kullanılan beyanname ve bazı belgelerde 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa göre damga vergisi tahsil edilmektedir.Bu kapsamda gümrük idarelerine verilen gümrük

beyannameleri, özet beyan formları, konişmento, ordinolar, taşıma senetleri damga vergisine tabi tutulmaktadır. Bununla birlikte ihracat işlemlerinde kullanılan beyannameler damga vergisinden istisna tutulmuştur.

- **Anti Damping Vergisi:** 3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde yapılan soruşturma sonucu, damping uygulandığı tespit edilen ürünlerin ithalatında, uygulanan dampingi bertaraf edecek miktarda damping vergisi uygulanmaktadır. Yapılan damping soruşturması esnasında eldeki verilere göre geçici önlem olarak teminat uygulanabilir. Soruşturma sonucu damping uygulandığı kesinleşirse anti damping vergisi kesin önlem olarak uygulanır ve alınan teminat irada intikal ettirilir.
- **Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu:** KKDF Hakkında 12.05.1988 tarih ve 88/12944 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'na göre, mal mukabili, kabul kredili ve vadeli akreditif ödeme şekline göre yapılan ithalatlarda poliçe tutarının %3 ü tutarında KKDF nu tahsili öngörülmüştür. Halihazırda fon oranı belirtilen ödeme şekillerinde %6 olarak uygulanmaktadır.

Mal Mukabili Ödeme: İthalata konu edilen mal bedelinin, ithalatçısı tarafından teslim alınmasından sonra ödenmesi durumunu ifade eder.

Kabul Kredili Ödeme: Eşya bedelinin belli bir vadede ödenmesini taahhüt eden ödeme şeklidir. Bu ödeme şeklinde, vadeli ödemeye aracılık eden poliçenin, ihracatçı ve ithalatçının bankası tarafından kabul edilmesi gerekir.

Vadeli Akreditifli Ödeme: Bu ödeme şeklininde mal bedeli, vesaikin ibrazında değil, akreditif üzerinde yazan tarihte ödenmesini öngören ödeme şeklidir.

KKDF nu beyannamenin tescilinden önce bankaya yatırılmakta ve gümrük idareleri bu ödeme şekilleri beyan edilen beyannamenin tescili sırasında KKDF nin yatıp yatmadığını kontrol etmektedirler.

- **Kültür Bakanlığı Kesintisi:** 2008/14193 sayılı BKK'na göre, her türlü boş video kaseti, ses kaseti, bilgisayar disk CD, DVD, fikir ve sanat eserlerinin çoğaltılmasına yarayan her türlü teknik cihazlarının ithalinde bu Karar ekinde yer alan oranlarda Kültür Bakanlığı Fonuna kesinti yapılmakta ve ithalat beyannamesinin tescili sırasında gümrük idarelerince kontrol edilmektedir.
- **Bandrol :** 3093 sayılı TRT Gelirleri Kanunu'na göre, radyo, televizyon, video ve birleşik cihazları ithal edenler ithal işleminde bandrol yatırmak zorundadır. Bandrol bedeli, ithal maliyetinin %10 u olarak belirlenmiştir. Ticari ithalat maksadı dışında kişisel kullanım için getirenler için bandrol ücreti BKK ile belirlenen maktu bandrol ücretini ödemek durumundadırlar.

İTHALAT REJİMİ KARARI EKİ LİSTELERDEKİ VERGİLER:

I Sayılı Liste; tarım ürünlerini

II Sayılı Liste; sanayi ürünlerini

III Sayılı Liste; işlenmiş tarım ürünlerini

IV Sayılı Liste; balık ve diğer su ürünlerini

V Sayılı Liste; Avrupa Birliğinde yürürlükte bulunan Askıya Alma Listesi kapsamı, AB'de üretimi bulunmayan bazı sanayi hammaddesi veya ara malı niteliğindeki eşyayı (bazı kimyasallar, mikro elektronik eşya vb.)

VI Sayılı Liste: Bu listede yer alan eşyanın, sadece madde ismi sütununda tanımlanan ürünler için, sivil hava taşıtlarında kullanılmak kaydıyla yapılan ithalatında, gümrük vergisi %0 olarak uygulanır ve bu halde gümrük mevzuatının nihai kullanıma ilişkin hükümleri tatbik edilir.

Kapsamaktadır.

1.3-Gümrük vergilerinden muafiyet:

Gümrük Kanunu'nun 167 inci maddesinde, gümrük vergisinden muaf ve istisna tutulan eşya ve kişiler belirlenmiştir. KDV ve ÖTV Kanunlarında da 167 inci maddeye paralel istisna hükümleri getirilmiştir. Gümrük vergisinden muaf tutulan kişi ve eşyalar;

- Cumhurbaşkanının zat ve ikameti için gelen eşyalar,
- Mütakabiliyet esasına göre gelen diplomatik eşya,
- Genelkurmay, Milli Savunma, Emniyet gibi belirli kurumlar adına gelen mühimmat, araç ve gereç ve yedek parçalar,
- Değeri 150 EURO yu geçmeyen ticari nitelikte olmayan eşya,
- Değeri 430 EURO yu geçmemek üzere yolcuların beraberindeki hediye eşya,
- Yurt dışındaki ikametlerini bırakarak yerleşmek üzere Türkiye'ye dönen gerçek kişilere ait ev eşyaları, çeyiz eşyaları, nakil vasıtaları, kişisel eşyaya belirli koşullarda uygulanacak muafiyetler,
- Bakanlar Kurulunca belirlenecek kişi, kurum ve kuruluşlarca ithal edilecek, eğitim, bilimsel araştırma, tıbbi teşhis ve tedavide kullanılan araç ve gereçler.
- Ticari değeri olmayan numuneler, turistik reklamcılık malzemeleri, malul ve sakatların kullanımına mahsus eşya, ulaştırımcılıkta kullanılan bazı eşyalar, Belirlenen koşullarda muaf olarak ithal edilebilir.

1.4-Ticaret politikası önlemleri:

Serbest dolaşıma giriş rejiminde bazı eşyalar, ilgili mevzuatlarınca öngörülen ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaktadır. Dış ticaret önlemlerinden en

önemlilerinden birisi de tarife dışı önlemler olup, ülkenin madde politikası, ülke gerekleri ve ikili ve çok taraflı anlaşma hükümleri de dikkate alınarak bazı mallar veya bazı ülke menşeli mallar için alınan önlemlere ticaret politikası önlemleri denilmektedir. Ticaret politikası önlemleri deyince aşağıdaki mevzuat hükümlerinin uygulanması anlaşılmaktadır.

- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Mevzuat
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Mevzuat
- İthalatta Tarife ve Kota İdaresi Hakkında Mevzuat
- İthalatta Gözetim Uygulanması Hakkında Mevzuat
- Belirli Tekstil Ürünleri İthalatında Gözetim ve Korunma Önlemleri Hakkında Mevzuat
- Türkiye'nin Ticari Haklarının Korunması Hakkında Mevzuat
- Çin Halk Cumhuriyeti Menşeli Malların İthalatında Gözetim ve Korunma Önlemleri Hakkında Mevzuat

Ticaret politikası önlemlerinden en yaygın olarak uygulanan gözetim önlemleridir. Bir mal veya mal grubunun ithal eğiliminin yerli üreticiler üzerinde zarar veya zarar tehdidi oluşturulduğunun gözlenmesi halinde Dış Ticaret Müsteşarlığınca ileriye yönelik olarak resen inceleme başlatılabilir. Bu inceleme firmaların şikayeti veya talebine istinaden de başlatılabilir. Yapılan soruşturma neticesi gözetim önlemi uygulanmasına kara verilirse, belirli ülkeler menşeli veya ülke ayırımı gözetilmeksizin soruşturma konusu malların tamamı veya bir kısmı üzerine gözetim önlemi uygulanmasına kara verilebilir. Bu durumda gözetim önlemi uygulanacak ürünler ve ülkeler Tebliğ ile duyurulur ve tebliğde belirtilen birim kımetlerin altında olan ürünlerin ithali için Dış Ticaret Müsteşarlığına müracaatla Lisans Belgesi alınması gerekir.

Ticaret politikası önlemi bir dumping soruşturması kapsamında uygulanacak ise, dumpinge karşı geçici önlem olarak belirlenen dumping marjı kadar teminat alınması öngörülür, yapılan soruşturma sonucu dumping uygulandığı tespit edilirse, kesin önlem olarak dumping vergisi alınmasına karar verilir.

1.5-Gümrük vergilerinin tarh,tahakkuk ve tahsili:

İthalatta gümrük yükümlülüğü, ithalat vergilerine tabi eşyanın, serbest dolaşıma girişi için verilen betannamenin tescil tarihinde başlar. Yükümlü beyan sahibidir, dolaylı temsil durumunda hesabına gümrük beyanında bulunan kişi de yükümlüdür.

Gümrük vergileri, tahakkukundan hemen sonra beyanname veya beyanname yerine geçen belge üzerinde yükümlüye tebliğ edilir. Tebliğ edilen vergiler tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içerisinde ödenir. Süresi içerisinde ödenmeyen veya itiraz edilmeyen gümrük vergileri kesinleşir ve Amme Alacaklarının Tahsili Usulü hakkında Kanun hükümlerine göre gecikme zammı tatbik edilerek tahsili cihetine gidilir.

Yapılan incelemeler sonucunda hiç alınmadığı veya noksan alındığı tespit edilen vergiler gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihten itibaren üç yıl içinde yükümlüsüne tebliğ edilir.

Beyan sahibinin hatalı beyanı sonucu eksik ödenen veya ödenmediği tespit edilen gümrük vergileri, gümrük yükümlülüğünün başladığı tarih (beyanname tescil tarihi) ile

vergilerin kesinleştiği tarih arasında geçen süreye gecikme zammı oranında faiz uygulanır.

Gümrük vergisi alacakları, ceza uygulanmasını gerektirir bir fiile ilişkin olması ve zamanaşımı daha uzun bulunan bu fiil nedeniyle ceza davası açılmış olması kaydıyla, bu alacaklar Türk Ceza Kanunun daki dava ve ceza zamanaşımı süreleri içerisinde kovuşturulup tahsil edilir.

Örneğin, evrakta sahtecilik yapılarak düşük kıymet beyanı ile eksik vergi ödendiği veya sahte dolaşım belgesi ibraz edilerek gümrük vergisi ödenmediğinin tespiti halinde gümrük idaresince hem Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa göre hem de evrakta sahtecilik fiilinden dolayı Türk Ceza Kanununa göre dava açılması durumunda, gümrük idaresi eksik alınan veya alınmadı tespit edilen vergilerin yükümlülük tarihi üç yılı geçse bile TCK daki dava ve ceza zamanaşımı süresindeki sürelerde alınmayan vergileri yükümlüden faiziyle birlikte isteyecektir. İlgili ceza kanunlarına göre verilecek cezalardan failer ayrıca sorumludur.

Gümrük vergileri alacağına bağlı idari para cezalarının zamanaşımı, bu idari para cezalarına ilişkin gümrük vergilerinin zamanaşımına tabidir

Tebliğ edilen gümrük vergilerine karşı on beş gün içerisinde bir üst makama itiraz edilebilir. Yapılan itiraz ödeme süresini keser. Ayrıca ödeme süresinin bitmesinden önce yazılı talepte bulunulması ve teminat verilmesi kaydıyla ödeme süresi otuz gün uzatılabilir.

1.6-Ödenmiş vergilerin iadesi:

a) Yanlışlıkla fazla ödenen gümrük vergilerinin iadesi: Kanunen ödenmemesi gerektiği halde ödenmiş olduğu belirlenen gümrük vergileri geri verilir. Kanunen tahakkuk ettirilmemesi gerektiği halde tahakkuk ettirilen gümrük vergileri kaldırılır. Bu şekilde iade yapılabilmesi için, yükümlüsünce, vergilerin tebliğinden itibaren üç yıl içerisinde gümrük idaresine yazılı müracaatta bulunulması gerekir. Kontrol ve denetlemel sonucu fala alındığı veya tahakkuk ettirildiği anlaşılan vergiler aynı süre içerisinde yükümlünün talebi beklenmeksizin doğrudan yapılır.

b) Beyanname iptali nedeniyle vergilerin iadesi: Bir gümrük beyannamesine dayanılarak ödenmiş gümrük vergileri, bu beyannamenin iptal edilmesi üzerine ilgilinin talebiyle geri verilir. Bu talebin, gümrük beyannamesinin iptal edilmesi amacıyla müracaatta bulunması için öngörülen süreler içinde yapılması gerekir. Bu süre karayolu ve havayolu ile gelen eşyada yirmi, denizyolu ile gelen eşyada kırk beş gündür.

c) Sözleşme hükümlerine aykırılık nedeniyle iade: Beyannamenin tescili tarihi itibarıyla, kusurlu veya ithallerine esas teşkil eden sözleşme hükümlerine aykırı olduklarından bahisle, ithalatçı tarafından kabul edilmeyen eşyaya ilişkin ithalat vergileri geri verilir veya kaldırılır. Bu tür eşyaya ilişkin ithalat vergilerinin geri verilmesi veya kaldırılması, kusurlu veya sözleşme hükümlerine aykırı olduklarının tespiti için gerekli olan ilk kullanımları dışında eşyanın kullanılmamış olması ve eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi dışına ihraç edilmesi gerekir.

Sözleşme hükümlerine aykırılık nedeniyle iade talebinde bulunulması için vergilerin tebliğinden itibaren bir yıl içinde müracaatta bulunulması gerekir.

d) Taraf olduğumuz anlaşmalar çerçevesinde Bakanlar Kurulunca belirlenecek hallerde vergilerin iadesi: Türkiye'nin taraf olduğu Gümrük Birliğini tesis eden anlaşma hükümleri çerçevesinde AB ve Türkiye Gümrük Bölgesinde serbest dolaşım statüsünde bulunan eşyanın Türkiye 'ye ithalinde A.TR Dolaşım Sertifikasının; taraf olduğumuz serbest ticaret anlaşmaları kapsamında bu ülkeler menşeli eşyanın ithali sırasında EUR Dolaşım Sertifikasının; Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi kapsamında tek taraflı taviz uyguladığımız ülkelere gelen eşyanın ithali sırasında Form A Belgesinin ibraz edilememesi halinde ödenen verginin iadesi için bu vergilerin tebliğinden itibaren bir yıl içerisinde bu belge asılları vize süreleri içinde olmak kaydıyla ibraz edilmesi halinde iade işlemi yapılır.

1.7-Yasaklamalar ve kısıtlamalar:

Kamu ahlakı, kamu düzeni veya kamu güvenliği; insan, hayvan ve bitki sağlığının korunması; sınai ve ticari mülkiyetin korunması ile ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde getirilen önlemler kapsamı dışındaki malların ithali serbesttir.

Kanunlar ve taraf olduğumuz anlaşma ve sözleşme hükümlerine göre ithali yasaklanan eşyanın Türkiye 'ye sokulması yasaktır. Yasak eşyanın Türkiye üzerinden transitini için de Gümrük Müsteşarlığından izin alınması gerekmektedir.

Özel kanunları gereğince ithali belirli kurum ve kuruluşlara bırakılan eşyaların ithali bu kuruluşlarca yapılabilir. Diğer yandan ithalinde belirli kurum ve kuruluşların izni gereken eşyalar İthal Tebliği şeklinde her yıl İthalat Rejimi Kararı ekinde yayımlanarak duyurulur. Aynı şekilde ithali standart kontrolüne tabi ürünler de Dış Ticarete Standardizasyon Tebliği ile duyurulur. Yine ticaret politikası önlemleri kapsamında gözetime tabi ürünlerde ilgili tebliğler ile duyurulur. Bu tebliğler kapsamı ürünlerin ithalinde istenilen belgeler ilgili kuruluşlardan alınmadan, standart kontrolüne tabi olanlar uygunluk değerlendirmesine tabi tutulduğunu kanıtlayan uygunluk belgesi ibraz edilmeden ithalatına izin verilmez.

1.8-İthali izne, standardizasyon kontrolüne veya gözetime tabi ürünlerin ithali:

Eski, kullanılmış, yenileştirilmiş, kusurlu(defolu) ve yatık(zamanla dayanıklılığını yitirmiş) malların ithali İthalat Rejimi kararı'nın 7 inci maddesi gereği Ekonomi Bakanlığı(İthalat Genel Müdürlüğü) iznine tabidir. Ancak Bakanlık bu yetkisine İthalat 2013/9 sayılı Tebliğ ile açıklık getirmiştir.

- Eski, kullanılmış ve yenileştirilmiş olarak ithal edilebilecek makina ve cihazlar; İthalat: (2013/9) sayılı Tebliğ eki I A sayılı listede kayıtlı olanlar için izin alınmadan doğrudan gümrük idarelerinden ithali yapılabilir. I B sayılı listede olanlar ise Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünden izin alınması gerekir. Ek II sayılı listede yer alan eşyalar ise karşılarında belirtilen birim kıymetin altında olmaları halinde Ekonomi Bakanlığında izin alınması gerekir.

- Radyoaktif maddeler ile bunların kullanıldığı cihazların ithalinde, Türkiye Atom Enerji Kurumunun uygunluk yazısı aranır.
- Bazı haberleşme cihazlarının ithalinde, Ekonomi Bakanlığı'na elektronik olarak TAREKS müracatı yapılarak uygunluk belgesi yerine kaim olmak üzere referans numarası alınır. alınır.
- Harita ve benzeri dökümanların ithalinde, deniz haritaları için Deniz Kuvvetleri Komutanlığının; diğer haritalar için Harita Genel Komutanlığının uygunluk belgesi aranır.
- Tüketicinin korunması ve bilgilendirilmesi ile rekabetin korunması amacıyla, bazı dayanıklı tüketim mallarının ithalinde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca onaylı Garanti Belgesinin ibrazı zorunludur.
- Karayolu taşıt araçlarının ithalinden önce proforma faturaları Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca vize edilir. Gümrüğün denetimi altında bulunan yerlere getirilen bu araçlar adı geçen bakanlık adına TSE tarafından kontrolleri yapılarak düzenlenen uygunluk yazısı gümrük idaresine ibraz edilir.
- Sivil hava taşıtlarında kullanılmaya mahsus maddelerin ithalinde, Ulaştırma Bakanlığı(Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü) nın uygunluk yazısı aranır.
- Bazı patlayıcı maddelerin, ateşli silahların, bıçakların ve benzeri aletlerin ithalinde İçişleri Bakanlığının uygunluk yazısı aranır.
- Solvent ve bazı petrol ürünlerinin ithalinde, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun(EPDK) lisans belgesi veya uygunluk belgesi aranır.
- İşçi sağlığı ve iş güvenliğini etkileyen maddelerin ithalinde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca düzenlenen Kontrol Belgesi aranır.
- Ozon tabakasını incelten maddelerin ithalinde; Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi ve Montreal Protokolü ile bu protokolle ilgili Kopenhag Değişiklikleri kapsamında bu protokole dahil olmayan ülkelerden bu maddelerin ithalatı yapılamaz. Söz konusu protokol ve değişikliklerine taraf ülkelerden yapılacak ve kullanım alanlarıyla sınırlı olmak üzere, kullanım alanlarına göre İthalat Genel Müdürlüğü veya Çevre ve Orman Bakanlığınca ithallerine izin verilebilir.
- İnsan sağlığına zararlı etkileri olması sebebiyle bazı boyar maddelerin yurt içinde deri, tekstil ve hazır giyim boyahanelerinde boya imali için ve bu ürünlerde kullanılmaları Sağlık Bakanlığınca yasaklanmıştır.
- Gübre ithalinde Gıda,Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının uygunluk yazısı aranır.

- Kimyasal Silahlar Sözleşmesi ekinde yer alan kimyasal maddelerden bir kısmının ithali yasak olup, diğerlerinin ithalinde İthalat Genel Müdürlüğünden ithal izni alınması zorunludur.
- Kına, kına kabukları, potasyum iyodür ve bunların türevleri – Kızılay Genel Müdürlüğü’den,
- Alkollü müstahsalar – TEKEİ İşletmeleri Genel Müdürlüğünce,
- Zehirli gazlar- İlgili bakanlıkların kendi ihtiyaçları için,
- İşlenmemiş kıymetli maden – T.C.Merkez Bankası ve Kıymetli Maden Borsası üyesi aracı kuruluşlarca,
- Tütün ve tütün mamülleri – TEKEİ İşletmelerinden fabrika açma ve işletme izni alanlarca,
- Harp silahları ve bunların aksam ve parçaları – yalnızca ilgili kuruluşlarca,
- Tütün tohumu ve fidesi – TEKEİ ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığının ortak izni ile,
- Ölçü aletleri – Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı(Ölçü ve Ayarlar Birimince),
- Banknot ve kıymetli evraka mahsus kağıtlar – Sermaye Piyasası Kurulu ve Ekonomi Bakanlığınca izin verilir.
- İlaç ve ilaç hammadeleri için Sağlık Bakanlığının,
- Hayvan, hayvansal ürünler, bitki ve bitkisel ürünlerin ithalinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından,
- İthalı yasak atıklar hariç diğer atıklar ile bazı metal hurdaları için Çevre ve Şehircilik Bakanlığından,
- TSE tarafından ithali standart kontrolüne tabi ürünlerin ithali için Ekonomi Bakanlığına TAREKS müracatı yapılır.
- CE İşaret taşıması gereken bazı ürünlerin uygunluk değerlendirmesi için Ekonomi Bakanlığına TAREKS müracatı yapılır.
- Bazı tekstil ürünlerinin ithali için İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterlince düzenlenecek kayıt belgesi düzenlenir.
- Ekonomi Bakanlığınca yayımlanan ithali gözetime tabi ürünlerin ithaline ilişkin tebliğlerde yer alan birim CİF kıymetinin altında olan ürünlerin ithalinde, lisans belgesi alınması gerekir.

İthalı Yasak Mallar:

- Esrar ve müstahsar afyon,
- İpek böceği tohumu,
- Zırai amaçla kullanılan her türlü toprak, yaprak, sap, saman, ot, tabi gübre,
- Şans ve talihe bağlı otomatik veya yarı otomatik veya ayakla kullanılan oyun alet ve makinaları,
- Yasalara aykırı olarak bir fabrika veya ticaret markasını veya ünvanını taşıyan ürünler,
- Sahte etiket ve ambalaj maddeleri,
- Ozon tabakasını incelten bazı maddeler,
- Bazı boyar maddeler,

- Kimyasal Silah Sözleşmesi ekinde yer alan I ve II sayılı liste kapsamı kimyasal maddeler,
- Bazı atık maddelerin ithali yasaktır.

2- İHRACAT REJİMİ:

İhracat rejimi, serbest dolaşımda bulunan eşyanın, Türkiye Gümrük Bölgesi dışına ihracı için yetkili gümrük idaresine gümrük beyannamesi ile beyan edilmesidir. Eşyanın ihracı için;

- Ticaret politikası önlemlerine tabi ise buna ilişkin hükümlerin yerine getirilmesi,
- Eşya üzerinde ihracat vergisi var ise buna ilişkin yükümlülüğün yerine getirilmesi,
- Eşyanın ihracına bağlı ilgili mevzuatları gereği yerine getirilmesi gereken formalitelerin tamamlanması(izin, kontrol belgesi, sağlık sertifikası, borsa tescil beyannamesi vb.) gerekir.

İhracı yapılacak eşyanın gümrük beyannamesi ile gümrük idaresine beyanı gerekir. Bununla birlikte bazı özel düzenlemeler kapsamında , basitleştirilmiş usuller veya uluslararası anlaşmalar kapsamında aşağıda belirtilen şekildeki belgeler ile beyanı da mümkündür.

- Sözlü beyan formu
- Özet Beyan
- İdari veya ticari belge
- ATA karnesi
- NATO Anlaşması kapsamında 302 form Sekreterliğiden gelen yazı,
- Kurye mektubu
- Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği yazısı

İle yapılan beyanlar da ihracat beyannamesi aranmaz.

2.1- İhracat ve ihracatçı:

İhracatçı, ihraç edeceğimale göre ilgili ihracatçı birliği genel sekreterliğine üye olan ve vergi numarasına sahip gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliğe sahip olmamakla birlikte hukuki tasarruflar yapma yetkisi tanınan ortaklıklardır.

İhracat, bir malın yürürlükteki İhracat mevzuatı ile Gümrük Mevzuatındaki hükümlere uygun olarak Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkarılması veya DTM tarafından ihracat kabul edilen yurt içi satış ve teslimlerdir.

2.2- İHRACAT SÜRECİNİN AŞAMALARI

a-) İhracatçı sıfatının kazanılması:

İhracat Yönetmeliğine göre, ihraç edeceği mala göre ilgili **İhracatçı Birliğine** üye olan ve gerçek usulde vergiye tabi (tek vergi numarasına haiz) her gerçek ve tüzel kişi tacirler ile Esnaf ve Sanatkarlar Odasına kayıtlı olup üretim faaliyetinde bulunan esnaflar ihracat yapabilir.

İhracatçı Birliğine üye olmak için;

- Firmanın kuruluş ve faaliyet konusunu gösteren Ticaret Sicili Gazetesi,
- İmza Sirküleri,
- Vergi mükellefiyetini gösteren belge,
- Esnaflar için üretim faaliyetleriyle ilgili olarak bağlı oldukları odalarından alacakları belge ile ilgili İhracatçılar Birliğine müracaat edilerek kayıt yaptırılır.

İlk defa ihracaat yapacak firmalar, yukarıda kayıtlı belgelerin asılları veya noter onaylı suretleri ile Oda Kayıt Sicil Suretinden oluşan dosyayı hazırlayarak ihracat yapacakları Gümrük İdaresine sunarak tek vergi numaralarını bilgi işlem merkezinde sisteme tanıtılmasını sağlayacaktır.

b-) Pazar ve müşterinin bulunması:

İhracatçı sıfatını kazanan bir firmanın ihracat yapabilmesi için öncelikle etkin bir pazarlama ve pazar araştırması yapması gerekir. Bunu sağlamak için de diğer işletmeler, ticari organizasyonlar, ticaretle ilgili kamu kuruluşları veya benzeri uluslararası kuruluşları ile iletişim sağlanabilir veya bu konularda veri tabanı hizmeti sunan kuruluşlardan ve internetteki arama motorlarından yararlanılabilir.

c-) Müşteri ile anlaşmaya varılması:

Yapılan pazar araştırması sonucu bulunan müşteri ile anlaşmaya varılırsa bu anlaşmanın yazılı bir sözleşmeye dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Bu sözleşmede malın ticari ve teknik özellikleri, miktarı, ödeme şekilleri, teslim koşulları, fiyatın belirlenmesi, iskonto uygulanacaksa ne tür bir iskonto uygulandığı, bir lisans veya patent sözleşmesi kapsamında ise bu sözleşmeye ilişkin koşullar ve öngörülen diğer hükümler sözleşmede belirlenmelidir. Ancak genellikle bu tür sözleşmeler genelde proforma fatura şeklinde olmaktadır.

d-) İhracat için malların hazırlanması:

Eğer ödeme şekli akreditifli ise bu durumda akreditifle ilgili küşat metninin ihracatçının eline geçmesi halinde, diğer ödeme şekillerinde ise yapılan anlaşmayı takiben malların sözleşme hükümlerine uygun olarak üretilerek hazırlanması gerekir.

e-) Evrakların hazırlanması:

Bu aşamada, ithalatçının talebine veya ihracat mevzuatının gereklerine göre; fatura, çeki listesi, gerektiği hallerde Kontrol Belgesi, Menşe Şahadetnamesi, A.TR Dolaşım Belgesi, EUR:1 Dolaşım Sertifikası, CITES Belgesi, Bitki Sağlık Sertifikası, Veterinerlik Sertifikası, mal bedelinin peşin tahsili halinde Döviz Alım Belgesi gibi ihraç edilecek ürünün cinsine veya ihraç edilecek ülke ile aramızdaki tercihi ticaret öngören anlaşmaların öngördüğü koşullara uygun belgelerin hazırlanması gerekir.

f-) Malların sevk aracına teslimi ve yüklenmesi:

İhracatçı, bir yandan ihraç edeceği ürün ile ilgili belgeleri hazırlarken diğer taraftan bu ürünlerin taşınmasını yapacak nakliyeciyi firma, deniz acentesi veya havayolu taşıma acentesi ile irtibata geçerek yükleme bilgi ve belgelerini sunarak sevk vesaiklerinin ve kargo planının hazırlanması sağlar. Taşıyıcı firma kendisine teslim edilen ve yüklemesi yapılan mallar için malın mülkiyetini gösteren taşıma belgesini hazırlar ve bu belgeyi ihracatçıya verir. Malın mülkiyetini temsil eden taşıma belgeleri; deniz ve hava taşımacılığında konişmento, karayolu taşımacılığında CMR, demiryolu taşımacılığında CMO tanzim edilir. Söz konusu belgeler genellikle bankalar tarafından ithalatçıya iletilir.

g-) Gümrüklemenin yapılması:

Yukarıdaki aşamaların tamamlanmasını müteakip gümrük işlemlerine başlanır. Bunun için malın türkçe faturası, çeki listesi ve diğer ihtiyaç duyulan evraklar hazırlanarak bir iş emri ekinde gümrüğe beyan edilmek üzere Gümrük Müşavirine teslim edilir. Gümrük Müşavirleri kendisine sunulan evrakları inceleyerek öncelikle ihracı yapılacak malların Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonunu (GTİP) belirler ve bu pozisyona göre gümrük mevzuatı, ihracat

mevzuatı ve diğer mevzuatlara göre incelemesini yapar. Hehangi bir yasaklanma veya kısıtlama olup olmadığını kontrol eder. Yasaklama yok ise bu malın gerek ilgili mevzuatları gereği, gerek se uluslararası anlaşmalar veya sözleşmelere göre ibrazı gerekli olan evrakların tamam olup olmadığını kontrol ederek tamam olduğunun anlaşılması halinde çıkış beyannamesi ile gümrük otomasyon sistemi olan BİLGE programında bilgisayar ortamında beyanname bilgilerini girerek tescil işlemini yaparak döküm alırlar.

Gümrük Müşavirleri tarafından tescil edilen çıkış beyannamesi gümrük onayına sunulmadan ihracatçı birliğine veya bu birliğin irtibat bürosuna onaylatılır. Birliğe onaylatılan beyanname ve eki belgeler gümrük idaresinin kabul ve onay sevisine sunulur. Bu servişçe kendilerine sunulan beyannameme numarası sisteme girilerek ekran bilgileri ile beyanname bilgileri ve sunulan belgelerin uygunluğu sağlandıktan sonra beyanname tescil edilir. Onay servisinden sonra Muayene Memuru tarafından beyanname ve eki belgeler sistem tarafından belirlenen muayene kriterine göre kontrol edilir. Yapılan kontroller uygun sonuç vermesi halinde malı taşıyan araç mühürlenir ve sevk evrakları taşıyıcı tarafından taşımanın sekline göre bir özet beyan veya Tır Karnesi onaylatılır ve aracın sevkine izin verilir.

h-) Dövizin Türkiye'ye getirilmesi:

Kambiyo mevzuatına göre fiili ihracatı yapılan mal bedellerinin bankalar veya özel finans kurumları aracılığı ile belirlenen süreler içerisinde getirilmesi zorunludur.İhracat bedelinin Türkiye'ye getirildiğinin ispatlanabilmesi için ihracatçı işletmelerin aracı bankalarından Döviz Alım Belgesini(DAB) temin etmeleri gereklidir. Döviz bedellerinin tahsilini müteakip çıkış beyannamesi ile birlikte aracı bankaya sunarak kambiyo kayıtlarını kapatmaları gerekir. Ancak, 100000.-USD tutarının altındaki mal bedellerinin tahsilinde DAB belgesi ibraz zorunluluğu olmaksızın da çıkış beyannamesine istinaden bankalarca bu kayıtlar resen kapatılabilir.

l-) Taahhütlerin kapatılması:

İhracat sürecinin son aşamasında, ihracatla ilgili taahhütler kapatılır. Yapılan ihracat Dahilde İşleme İzin Belgesi (DİİB) kapsamında ise, yani ihracını yaptığımız ürünün üretilmesi için bünyesinde kullanılan girdilerin bir kısmı veya tamamı DİİB kapsamında gümrük vergilerinden muaf olarak ithal edilmiş ise, bu taahhüdün kapatılması için çıkış beyannamesinin mükellef nüshasının aslı ve ekleri ile giriş beyannamesi ve DİİB ile birlikte ihracatçının bağlı olduğu birliğe müracaat edilir.Birlikçe yapılan incelemeler sonucu ithal edilen girdilerin ihraç edilen ürünün bünyesinde kullanıldığının anlaşılması halinde firmanın taahhüdü kapatılır. Aksi taktirde ilgili mevzuatın öngördüğü hükümlere göre vergiler gecikme faizi ve cezası ile birlikte tahsil edilir.

KDV Kanununun 11 nci maddesi ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin tebliğ hükümlerine göre ihracat faturalarında KDV gösterilmemektedir. Yani ihracatçı ihracını yaptığı ürünü veya bünyesinde kullandığı girdileri iç piyasadan temin ederken ödediği KDV'yi ithalatçıya yansıtamaz. Bu durumda nihai tüketici veya kullanıcı olmadığından ödediği KDV'nin İhracat beyannamesinin mükellef nüshasının aslı veya noter onaylı suretini bağlı olduğu vergi dairesine ibraz etmek suretiyle iade talebinde bulunur. Mükellefler ihracını yaptıkları malların KDV lerini öncelikle dönem beyannamelerinde ihracat istisnası kapsamında beyan ederek verginin tecil edilmesini sağlarlar. İhracat beyannamesinin teyidinin sağlanması ve mükellef nüshasının veya onaylı suretinin vergi dairesine ibrazı halinde de tecil edilmiş olan KDV ler terkin edilir.

2.3-- İHRACATTA GÜMRÜK İŞLEMLERİNİN AŞAMALARI

a) Gümrük çıkış beyannamesinin tescili:

İhracı yapılacak eşyanın fatura, çeki listesi ve diğer belgeleri Gümrük Müşavirleri tarafından incelenerek önce GTİP ları belirlenir. Bu tarifelere göre ilgili mevzuatları bakımından

kontrolleri yapılarak uygunluğu sağlandıktan sonra her kalemin birim kıymeti, miktarı, net ve bürüt ağırlıkları tespit edilerek bu bilgiler bilgisayarda sisteme girilerek sisteme kaydedilir, tescil aşamasından önce ihracatçı birliğine kayıt işlemi elektronik olarak (e-birlik) yapılır ve takiben tescil işlemi yapılır.

Beyannamenin tescil tarihi, aksine hüküm bulunmadığı sürece eşyanın beyan edildiğı gümrük rejimine ilişkin tüm hükümlerin uygulanmasında esas alınacak tarihtir.

b-) Çıkış beyannamesinin onayı:

Dökümü alınmış ve beyan sahibi tarafından imzalanmış beyanname ve eki belgeler gümrük irtibat sevisindeki kabul memuruna verilir. Kabul memuru, beyannameyi ekrana çağırarak ekran bilgileri ile kendisine verilen beyanname ve eklerini karşılaştırarak kontrol eder. Yapılan kontrol sonucu bilgilerin doğru ve eklerinde beyan edilen sayıda ve uygun olduğunu teyit etmesini müteakip ekran üzerinde onay işlemini yaparak beyannamenin ilgili onay tablosunu imzalar ve tescil mühürü ile mühürler.

Ancak, onaylanmış kişi statü belgesi sahibi firmalar adına tescil edilen ihracat beyannamelerinden rejim kodu 10 00 olanlarının mavi hat bildirimi yapılarak beyannamenin kapanışı elektronik olarak gerçekleştirilir

Gümrük sistemi, tarafından beyanname onayı yapıldıktan sonra, sistem otomatik olarak muayene kriterlerini ve görevli muayene memurunu belirler. Bu kriterlere göre;

- Belge kontrolü ve fiziki muayeneye tabi olmayan (mavi hat kriteri) beyannameler muayene memuruna gelmeden ve belge kontrolü ve fiziki muayene kontrolü yapılmadan işlemi tamamlanmak üzere irtibat sevisindeki memura,
- Belge kontrolüne tabi beyannameler sistemin belirlediğı muayene memuruna,
- Fiziki muayeneye tabi tutulan beyannameler sistemin belirlediğı ve fiziki muayeneye görevlendirilmiş muayene memuruna gönderilir.

c- Muayene ve kontrol işlemleri:

Belge kontrolüne tabi çıkış beyannamesini alan muayene memuru beyannamedeki bilgiler ile eklerini karşılaştırır. Daha sonra, beyannameye ilişkin bilgileri ekrana çağırarak tarife, kıymet ve miktar kontrollerini belgeler üzerinden yapar.

Yaptığı inceleme sonucu, ihracı yapılan eşyanın bünyesinde kullanılan girdiler üçüncü ülkelerden DİB kapsamında ithal edilipte A.TR veya EUR.I Dolaşım belgesi eşliğinde tercihli tarifeden yararlanmak üzere ihraç ediliyorsa bu durumda bu girdilerin ithali esnasında alınmamış gümrük vergileri karşılığı olan telafi edici vergilerinin ihracat anında alınması gerekir. Muayene memuru beyanname ekinde telafi edici verginin ödendiğini tevsik eden makbuzun olmadığını tespit ederse vezneye gönderir. Telafi edici verginin ödendiğinin tevsiki halinde başkaca bir uygunsuzluk yok ise beyannameyi onaylayarak imzalar. Yapılan kontrol sonucu uygunsuzluk tespit ederse ve bu uygunsuzluk cezayı gerektiriyor ise bu ceza ödendikten ve farklılıklara ilişkin düzeltme yapıldıktan sonra (kaçakçılık fiilleri hariç) beyanname onaylanarak beyanname irtibat servisine gönderilir.

Eşyanın fiziki muayeneye sevk edilmesi halinde, muayene memuru beyannameyi eki belgeleri inceler ve fiziki muayeneyi yapar. Yapılan muayene sonucu beyan edilen eşya; cins, nevi, miktar ve kıymet yönlerinden uygun olduğunu tespit ederse beyannameye “uygundur” kaydı düşerek imzalar ve onaylar.

d-) Özet beyan tescil ve onayı:

Gümrük çıkış beyannamesine ilişkin özet beyan ve taşıma senedi bilgileri taşıyıcı eya acentası tarafından bilgisayar sistemine girilerek tescil edilerek bir çıktı alınır. Özet beyan bilgilerini gösteren bu çıktı ile eklerini (Tır Karnesi, Çıkış Beyannamesi suret vb) kabul

memuruna verir. Kabul memuru ekran bilgileri ile kendine sunulan belgeleri karşılaştırarak uygunluğu halinde onay verir. Aksi takdirde belgeleri iade eder.

e-) Çıkış İşlemleri ve beyannamenin kapatılması:

Muayene işlemleri tamamlanan beyannameler kolcuya tevdi edilir. Kolcu yüklemeye nezaret eder. Eşya yüklü olarak gelmiş ise beyannamede ve özet beyan bilgilerinde kayıtlı eşya olup olmadığını, kap adetlerini marka ve numaralarını kontrol ederek uygunluğu halinde aracın kapatılmasını sağlayarak kurşun mühür tatbik ederek sevkine izin verir.

Deniz ve hava yolu taşımalarında çıkış beyannameleri ile özet beyan ve taşıma senedi bilgileri ilgili servis tarafından ekran bilgileriyle birlikte karşılaştırılarak kapatma onayı verilir. Özet beyanın kapatılmasıyla birlikte bu özet beyanla ilişkili olan tüm çıkış beyannameleri sistem tarafından otomatik olarak kapatılır. Karayolu taşımalarında çıkış beyannamesi kapsamı eşyayı taşıyan araç bir Tır Karnesi veya transit refakat belgesi ile çıkış kapısına ulaştığında bu belgeleri ibraz ederek çıkış özet beyanı verir ve aracın sınırı geçmesini takiben özet beyan kaydı sınır gümrüğünce kapatılınca bu özet beyana bağlı tüm çıkış beyannameleri sistem tarafından otomatik olarak kapatılır.

2.4- KDV-ÖTV istisnası:

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 11 inci maddesi Türkiye Gümrük Bölgesi Dışı ile Serbest Bölgelere yapılan mal ve hizmet teslimlerini, malların Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkışı kaydıyla KDV den istisna etmiştir. Aynı şekilde Özel Tüketim Vergisi kanunu, teslimleri ÖTV ye tabi malların Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgeye ihracatlarını vergiden istisnaya btabi tutmuştur.

2.5- İhraç kayıtlı teslimler:

İmalatçılar tarafından ihraç edilmek üzere doğrudan ihracatçıya teslim edilen mallar için düzenlenen faturalarında KDV miktarı gösterilmekle birlikte tahsil edilmez. İmalatçı ihracatçıya KDV tahsil etmeden teslim ettiği mallar için bağlı bulunduğu vergi idaresine vereceği dönem KDV beyannamesinde beyan eder ve vergi idaresince bu vergi tecil edilir.

İhracatçı kendisine ihraç kaydıyla teslim edilen malları en geç üç ay içinde ihraç etmek ve durumu imalatçının vergi dairesine tevdi edilmek üzere ihracat beyannamesinin onaylı bir suretini imalatçıya vermek durumundadır. İmalatçı süresi içerisinde ihraç edilen mallara ilişkin ihracat beyannamesini vergi dairesine tevdi etmesi halinde daha önce tecil edilmiş KDV terkin edilerek kapatılır. Süresi içerisinde ihraç edilemez ise tecil edilmiş vergi gecikme faiziyle cezasıyla birlikte tahsil edilir.

2.6- İhracat şekilleri:

2.6.1-Kayda bağlı ihracat:

İhracı kayda bağlı olan malların ihracatlarında, gümrük beyannamelerinin tescilleri aşamasında bu beyanname konusu eşyaların kayıtlarının bağlı bulunulan ihracatçı birliğine kayıt edilmesi gerekmektedir.. İhracatçı birliklerince kayıt altına alınmayan beyannamelerin gümrük idarelerince onaylanması mümkün bulunmamaktadır.

2.6.2-Konsinye ihracat:

Kesin satışı deaha sonra yapılmak üzere yurt dışındaki alıcılara, komisyonculara, ihracatçının yurtdışındaki şube ve temsilciliklerine mal gönderilmesidir.

Konsinye ihracat talepleri ihracatçının bağlı bulunduğu ihracatçı birliğine yapılır. Birlik tarafından onaylanarak konsiye olarak ihracı yapılan malların yurt dışında kesin satışlarının yapılması halinde, otuz gün içinde buna ilişkin kesin satış faturası ve diğer belgeler ile birlikte izni veren ihracatçılar birliğine bildirir. Ayrıca geçici ihracat beyannamesikaydının kapatılmasının temini için kesin satış faturası ile ilgili gümrük idaresine başvurarak kati ihraç beyannamesi tescil edilerek kayıtlar kapatılır.

2.6.3-Bedelsiz ihracat:

Bedelsiz ihracat, karşılığında herhangi bir bedel alınmaksızın yurt dışına mal gönderilmesidir. Bedelsiz olarak gönderilecek mallar aşağıda sayılmıştır.

- Gerçek veya tüzel kişiler tarafından götürülen veya gönderilen hediyeler, miktarı ticari teammüllere uygun numuneler, reklam ve tanıtım malları,
- Daha önce ihraç edilmiş malların garanti süreleri içinde bedelsiz gönderilmesi gereken parçaları.
- Yabancı misyonların, Türkiye de çalışan yabancıların ve kamu görevlilerinin yurtdışı görevleri nedeniyle beraberlerinde veya adlarına gönderilen eşya ve taşıtları.
- Yurt dışında yerleşik kişiler ile turistlerin Türkiye de aldıkları ve beraberlerinde götürecekleri veya adlarına gönderilen eşya ve taşıtları.
- Kamu kurum ve kuruluşları ile belediye ve üniversitelerin görevleri veya anlaşmaları gereği gönderecekleri mal ve taşıtlar.
- Savaş, sel, deprem gibi doğal afetler nedeniyle kızılay ve benzeri yardım kurumlarınca gönderilecek yardım malzemeleri.

Yukarıda belirtilen malların bedelleri 250 000 USD ya kadar olanların bedelsiz ihraçlarına gümrük idareleri, 250 000 – 500 000 USD arasına ihracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, üzerinde olanlar için Dış Ticaret Müsteşarlığına izin verilir..

2.6.4- Transit ticaret:

Yurt dışından veya serbest bölgede yerleşik bir firmadan satın alınmış ancak henüz serbest dolaşımda bulunmayan ve antrepo veya geçici depolama yerinde bulunan malların ülkemiz üzerinden doğrudan transit olarak üçüncü ülkelere veya serbest bölgede yerleşik bir firmaya lehe fiyat farkı olacak şekilde satılmasıdır. Satın alınan ve serbest dolaşıma girmemiş bir malın döviz kazandırıcı bir şekilde satılması dolayısıyla ihracat rejim kararı çerçevesinde bir ihracat şekli olarak öngörülmüştür.

İthal ve ihracı yasak olan mallar transit ticarete de konu edilemez.

2.6.5-Yurt dışı müteahhitlik hizmetleri kapsamında ihracat:

Yurt dışında üstlenilen inşaat, tesisat, proje, montaj, mühendislik, müşavirlik, bakım ve onarım gibi işlerle ilgili her türlü makina, teçhizat ve ekipmanların geçici ihracı ile, projede kullanılacak sarf malzemeleri ve işçilerin ihtiyacı olan tüketim mallarının kesin ihracı için Ekonomi Bakanlığı (Anlaşmalar Genel Müdürlüğü) ne müracaat edilerek izin alınması gerekir.

Benzer şekilde yurt dışında üstlenilen inşaat, tesisat, montaj ve projeler kapsamında yurt dışından satın alınan makina ve teçhizat kesin ithalâtı için Ekonomi Bakanlığı na müracaat edilerek izin alınması gerekir.

Yutrdışı müteahhitlik hizmetleri kapsamında izin alınan malların geçici ve kati ihracatları gümrük mevzuatı hükümlerine göre yapılır. Geçici ihracatlarına izin verilen malların belirlenen sürelerde ve mücbir hallerin ibrazı halinde uzatılan sürelerde geri getirilmesi veya kati ihraçlarının yapılması halinde durumu tevsik eden belgelerle gümrük idaresine müracaatla kati ihracata dönüştürülmesi gerekir.

2.7- Mahrecine iade:

Serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutulmak üzere TGB ne getirilen eşya, ithalatçının satıcı ile yaptığı sözleşme hükümlerine uygun çıkmayabilir. Bu durumda ithalatçının bu eşyayı satıcıya veya göndericinin talebi üzerine üçüncü bir kişi veya ülkeye de gönderilebilir. Bu şekilde sipariş evsafına veya sözleşme hükümlerine uygun çıkmayan eşyanın geri iadesine mahrece iade hükümleri uygulanır.

Eşyanın mahrecine iadesi için uygulanan gümrük prosedürleri, mahrecine iadesi talep edilen eşyanın statüsüne göre değişir. Eşya henüz gümrük idaresinin denetimindeki antrepo veya geçici depoşama yerinde iken mahrecine iade talebinin yazılı olarak yapılması halinde transit hükümleri uygulanarak iade işlemi tamamlanır.

Mahresine iadesi talep edilen eşya ithal edildikten sonra bu talebin kabulü, Ticaret veya Sanayi Odasından veya Uluslararası Gözetim firmasından kusurlu veya sipariş evsafına uygun olmadığına ilişkin alınacak Ekspertiz Raporu ile ilgili gümrük idaresine müracaat edilmesi ve yapılan ayniyat tespitinde bu eşyanın ithal edilen eşya olduğunun anlaşılması halinde ihracat rejimi hükümlerine göre çıkışına izin verilir.

3-DAHİLDE İŞLEME REJİMİ:

3.1-Rejimin amacı ve kapsamı:

Dahilde işleme rejimi, serbest dolaşımda olmayan hammadde, yardımcı madde, yarı mamul ve mamul maddelerin işlem görmüş ürünlerin bünyesinde kullanılması kaydıyla, ithalat vergilerine ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmadan ithallerine izin verilen ekonomik etkili bir rejimdir. Rejimin temel amacı, ihracata yönelik üretim yapan sanayiın ihtiyacı olan ve üçüncü ülkelerden temini gereken girdilerin ithalat vergilerine ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmadan uygun koşullarda temin edilmesi ve elde edilen işlem görmüş ürünlerin ihracatını öngörerek döviz kazandırıcı ve katma değer yaratan bir amacı bulunmaktadır.

3.2-Şartlı muafiyet sistemi:

Şartlı muafiyet sistemi, dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni kapsamında ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan ve serbest

dolaşımda bulunmayan hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul, ambalaj ve işletme malzemelerinin Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik firmalarca, ticaret politikası önlemlerine ve ithalat vergilerine tabi tutulmaksızın, vergisi teminata bağlanmak suretiyle bedelli veya bedelsiz ithal edilmesi ve ihracat taahhüdünün gerçekleşmesini müteakip teminatın iade edilmesidir.

Ancak, belge/izin kapsamında işletme malzemesi ithal edilmesi halinde KDV ve ÖTV tahsil edilir ayrıca ticaret politikası önlemleri uygulanır.

Ayrıca şartlı muafiyet sistemi çerçevesinde, dahilde işleme izin belgesi kapsamında işlem görmüş ürünün elde edilmesi için ithal eşyasının yerine eşdeğer eşya olarak, asgari 8 li bazda gümrük tarife istatistik pozisyonu, ticari kalite ve teknik özellikleri aynı kalite ve niteliği taşıyan serbest dolaşımdaki eşya da kullanılabilir.

3.3-Geri ödeme sistemi:

Geri ödeme sistemi, dahilde işleme izin belgesi/izni kapsamında ithal edilen hammadde, yardımcı madde, yarı mamul ve mamul mallardan elde edilen işlem görmüş ürünün ihracı halinde, ithalat esnasında alınan verginin (işletme malzemelerinde alına KDV ve ÖTV hariç) geri ödenmesidir. Bu kapsamda ithal edilen eşya için ticaret politikası önlemleri, dış ticarete teknik düzenleme ve standardizasyon mevzuatı dahil diğer işlemlerin tamamlanması ve ithalat vergilerinin ödenmesi gerekir.

3.4-Eşdeğer eşya kullanımı:

Eşdeğer eşya, şartlı muafiyet sistemi çerçevesinde dahilde işleme izin belgesi kapsamında işlem görmüş ürünün elde edilmesi için, ithal eşyası yerine, asgari 8 li bazda aynı gümrük tarife istatistik pozisyonlu, aynı ticari kalite ve teknik özellikte bulunan serbest dolaşımdaki eşyanın kullanılmasıdır.

İşlem görmüş ürünlerin üretimi için, ithal eşyasının yerine eşdeğer eşya kullanılabilir. Bu sistem çerçevesinde, dahilde işleme izin belgesi kapsamında eşdeğer eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünlerin, ithal eşyasının ithalinden önce ihraç edilmesine izin verilebileceği gibi ithal eşyası ile serbest dolaşımdaki eşya birlikte de kullanılabilir. İthal eşyasının ithalinden önce eşdeğer eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünün ihracı halinde, ithal eşyasının belge süresi sonuna kadar ithal edilmesi gerekir.

3.5-Belge/izin:

Dahilde işleme rejiminden yararlanabilmek için Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin Dış Ticaret Müsteşarlığınca verilen “Dahilde İşleme İzin Belgesi” alması veya bazı işlemler için gümrük idarelerinden dahilde işleme izini alması gerekmektedir. Dahilde işleme izxin belgesi alınabilmesi için DTM nin web sitesi üzerinden elektronik olarak müracaat edilerek gerekli bilgi ve belgelerin bu sistem üzerinden aktarılması suretiyle izin belgesi alabilmektedirler.

Dahilde işleme izini ise, Dahilde İşleme İzni Başvuru Formu ile ithal işleminin yapılacağı gümrük idaresine başvurulması gerekmektedir. Dahilde işleme izni verilecek hallerin başlıcaları şunlardır:

- Elyaf, iplik, ham ve mamul mensucat gibi temel tekstil hammaddeleri ile tekstil ve deri kimyasal maddeleri dışında kalan yardımcı maddelerin(tela, etiket, fermuar, çitçit, rivet, askı, şerit, kordela, lastik vb.) 10 000 USD 'a kadar ithali yapılacak ürünlerin ihracı yapılacak ürünlerin bünyesinde kullanılması,
- Kıymetli maden ve taşların ithalatını müteakip, işlendikten sonra ihraç edilmesi,
- -Eşyanın korunması, görünüş veya satış kalitesinin iyileştirilmesi,
- Eşyanın montajı, kurulması, diğer eşyayla birleştirilmesi gibi işçiliğe tabi tutulması,
- Eşyanın yenilenmesi dahil tamir edilmesi veya boyanması,
- Eşyanın baskı işlemine tabi tutulması, etiketlenmesi, ambalajlanması, elenmesi, fiziki boyutunun değiştirilmesi, kavrulması ve kabuğundan ayrılması,
- İhracı yapılacak tel ve çivi üretimi için filmaşın ithali,
- İhracı yapılacak çiçek için fide ithali,
- İhracı yapılacak kesilmiş sac için rulo sac ithali.

Belge/izin kapsamındaki eşyanın ithalatı doğrudan ithalatçı tarafından yapılabilceği gibi, Borçlar Kanunu'na göre tayin edilmiş olmak kaydıyla temsilci aracılığı ile de olabilir. Bunun için belge düzenlenmeden önce bağlı bulunulan İhracatçı Birliğinden izin alınması gerekir.

Yine belge/izin sahibi firmaların ihracını taahhüt ettikleri işlem görmüş ürünlerin tamamını veya bir kısmını aracı ihracatçı kullanarak yapabilirler. Elektronik ortamda düzenlenen belgeler için aracı ihracatçı kanalıyla ihracat yapılacaksa önceden bağlı bulunulan İhracatçı Birliğinden, Gümrük İdaresinin izni kapsamında ise önceden bu idareden izin alınması gerekir.

3.6-Teminat:

Şartlı muafiyet sistemi kapsamında dahilde işleme rejimine tabi tutulan eşya için bu eşyanın serbest dolaşıma girmesi halinde alınması gereken vergileri tutarında teminat alınır. Teminat 6183 sayılı amme Alacaklarının Tahsilinin usulü Hakkındaki Kanunla belirlenen esaslar çerçevesinde alınır. Ancak Dahilde İşleme Rejim Kararı'nın İndirimli Teminat esaslarını düzenleyen 6 ıncı maddesinde belirtilen durumların varlığı halinde indirimli teminat uygulanır. Bu kapsamda alınması gereken vergiler;

- A Sınıfı onaylanmış kişi ststü belgesi olanlar için %1 i,
- B Sınıfı onaylanmış kişi ststü belgesi olanlar için %5 i,
- C Sınıfı onaylanmış kişi statü belgesi olanlar için %10 u tutarında alınır.

3.7-Telafi edici vergi:

Dahilde işleme izin belgesi/izni ile şartlı muafiyet sistemi kapsamında üçüncü ülkeler menşeli olup, gümrük vergisi ödenmeden yapılan ithal girdilerinden elde edilen işlem görmüş ürünlerin AB üyesi ülkelere A.TR dolaşım Belgesi eşliğinde ihraç edilmeleri halinde, bu girdilere ait gümrük vergilerinin ihracat beyannamesinin tescil tarihi itibarıyla ödenmesi gerekir.

Bilindiği üzere, dahilde işleme belgesi/izni ile ithal edilen hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ve ambalaj maddelerinden elde edilen işlem görmüş ürünlerin belge/izin süresi içerisinde ihracı esastır. Bu ihracat üçüncü ülkelere yapılabileceği gibi, AB ülkelerinde yapılabilir. Sanayi ürünleri ile işlenmiş tarım ürünlerinin AB ülkelerine ihracılarında A.TR Dolaşım Belgesi düzenlenerek ihracı halinde telefi edici vergi gündeme gelir. Aynı şekilde Serbet Ticaret Anlaşması kapsamındaki ülkeler menşei girdilerden elde edilen işlem görmüş ürünlerin EUR Dolaşım Sertifikası ile AB ülkelerine, STA kapsamındaki ülkelere ihracılarında telefi edici verginin ihracı anında ödenmesi gündeme gelir. Şayet A.TR veya EUR Dolaşım Belgesi düzenlenmez ise telafi edici vergi de söz konusu olamaz.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, telafi edici vergi yalnızca ihrac edilen ürünün bünyesinde kullanılan ve gümrük vergisi ödenmeden ithal edilen girdiler için gümrük yükümlülüğü, ihracat beyannamesinin tescili tarihindeki vergi oranı ve vergilendirme unsurlarına göre hesaplanır.

Şartlı muafiyet sistemi kapsamında serbest bölgelere ihrac edilen işlem görmüş ürünlerin buradan belge süresi bitiminden itibaren üç aylık süre içerisinde ATR ile AB ülkelerine veya EUR Dolaşım Sertifikası ile STA ya taraf ülkelere ihracılarında telafi edici verginin ödenmesi gerekir.

3.8-Taahhüt kapama işlemleri:

Dahilde işleme izin belgesi taahhüt hesabını kapatmak için;

- Dahilde işleme izin belgesi aslı,
- Gümrük beyannameleri aslı,
- İhracatın özel fatura ile yapılması halinde döviz alım belgesi asılları,
- İhrac ürünleriyle ilgili hammadde sarfiyat tablosu,
- İhracat listesi,
- Telafi edici vergi makbuzu(gerekli olması halinde)
- ATR, EUR.1 Dolaşım Belgesi (gerekli olması halinde)
- Ön satatü belgesi (ihracatın serbest bölgeye yapılması halinde)

ile belge süresi sonundan itibaren üç ay içerisinde bağlı bulunulan ihracatçı birliği genel sekreterliğine müracaat edilir.

Dahilde işleme izni kapsamında yapılan ihracaat taahhüdünün kapanmasında ise, istenilen bilgi ve belgeler ile en geç izin süresi sonundan itibaren bir ay içerisinde izni veren gümrük idaresine müracaat edilmesi gerekir.

4-GEÇİCİ İTHALAT REJİMİ:

4.1- Rejimin amacı ve kapsamı:

Türkiye Gümrük Bölgesinde belirli bir süre kullanıldıktan sonra olağan yıpranmalar hariç ayniyatı değişmeden yeniden Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkarılacak eşyalar için bu rejimin kullanılması hem vergilendirme açısından, hem de ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmama bakımından avantajlı bulunmaktadır.

Geçici ithalat rejimi, serbest dolaşıma girmemiş eşyanın ithalat vergilerinden tamamen veya kısmen muaf olarak ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın, Türkiye Gümrük Bölgesi içerisinde kullanılması ve bu kullanıma sırasında olağan yıpranma hariç hiç bir değişikliğe uğramadan yeniden ihracını sağlayan hükümlerin uygulandığı ekonomik etkili bir gümrük rejimidir.

Geçici ithal izni eşyayı kullandıran veya kullananın talebi üzerine gümrük idaresince verilir. Geçici ithal izni talebi Geçici İthalat İzin talep Formu ile yapılır. Bu forma, proforma fatura aslı ve iki nüsha tercümesi, ihtiyaca göre katalog veya teknik dökümanlar, eşyanın gönderilme amacını, süresini, hangi kullanıma tahsis edileceğine ilişkin gönderici ile alıcı arasında bir sözleşme var sa bunun aslı ve tercümesi eklenir.

Geçici ithalat rejimi kapsamında tam muafiyetten yararlanarak getirilecek eşyalar ile geçici muafiyetten yararlanmayacak eşyalar, teminat alınmayacak haller Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenmektedir.

4.2- Geçici ithalat rejiminden yararlanmayacak eşyalar:

Aşağıda yazılı eşyalar hem tam muafiyetten ve hem de kısmi muafiyetten yararlandırılmazlar.

- a) Türkiye'ye ithali yasak eşya,
- b) Tüketilebilir nitelikteki eşyalar,
- c) Ayniyat tespitinin yapılması mümkün olmayan eşya,
- d) Ülke ekonomisine zarar verebileceği Gümrük Müsteşarlığınca belirlenecek eşya.

4.3- Tam muafiyet suretiyle geçici ithalat:

İthalat vergilerinden tam muafiyet suretiyle geçici ithalat rejiminden yararlandırılacak haller ile özel şartlar BKK ile belirlenmektedir. Bu malzemeler mülkiyeti Türkiye Gümrük Bölgesi dışında bir kişiye ait olmak üzere tam muafiyet suretiyle geçici ithali yapılabilir. Tam muafiyetten yararlanacak eşyalar;

- Taşıma araçları,paletler, konteynırlar.
- Mesleki techizat.
- Pedagojik materyal ve bilimsel malzeme.
- Yolcular tarafından ithal edilen kişisel veya sportif amaçlı eşya.
- Gemi adamlarının ihtiyaç malzemesi.
- Kriz hallerinde gönderilen ihtiyaç malzemesi.
- Acil doku nakili için tıbbi techizat.
- Canlı hayvan ve bunlara ait techizat.
- Ses, görüntü ve veri taşıyan eşya.
- Turistik reklam malzemesi.
- Ambalajlar.
- Özel nitelikli eşya.
- Numuneler.
- Üretim araçları parçaları.
- Sergilenmek amacına getirilen eşya.
- Yedek prça, aksesuar ve ekipman.

Tam muafiyet, bu kapsamdaki geçici ithaline izin verilen eşyada, ithalat vergileri için tam bir muafiyet öngörmektedir. Ancak bu muafiyet teminat alınmasına engel teşkil etmez. Rejim hükümlerinin ihlali veya ileride bir gümrük yükümlülüğünün doğması olasılığına karşı ithalat vergileri teminata bağlanır. Teminat alınması esas olmakla birlikte bazı durumlarda teminat alınmayacağı BKK da belirtilmiştir. Sözlü beyana konu olan eşya ile kriz hallerinde yetkili kamu kurumuna gönderilecek yardım malzemeleri, üzerlerinde ayniyat bilgileri yer alan boş ambalaj maddeleri, hava, deniz ve demiryolu taşıma araçlarının uluslararası trafikte kullanılacak malzemeleri, organ nakli için bekleyen hastalara yardım amacıyla doktorlara gönderilen alet ve cihazlar için teminat aranmaz.

4.4- ATA Karnesi ile geçici ithalat:

ATA Karnesi; uluslararası ticareti yapılan eşyanın ATA Sözleşmesine dahil ülkelere geçici kabul hükümlerine göre girişlerinde teminattan muaf tutularak, beyanname yerine kullanılan standart bir uluslararası gümrük belgesidir.

1961 yılında Brüksel’de imzalanan “Eşyanın Geçici Kabulü İçin ATA Karneleri Hakkındaki Gümrük Sözleşmesi” eklerinde yer alan “Sergi ve Fuarlar”, “Mesleki Teçhizat” ve “Ticari Numuneler” sözleşmeleri ile daha sonraları kabul edilen “Bilimsel Malzemenin Geçici İthaline Dair Gümrük Sözleşmesi”, “Deniz Adamları İçin Sosyal Yardım Malzemelerine İlişkin Gümrük Sözleşmesi” ve “Pedagoji Malzemesinin Geçici İthaline İlişkin Gümrük Sözleşmesi” ekinde yer alan maddelerin sözleşmeye taraf ülkelerden birinden diğerine geçici ithalat hükümlerine göre ithallerinde ayrıca bir gümrük beyannamesi , gümrük vergisi ve bu vergiler için bir teminat istenilmeden ayniyatları değişmeden süresi içerisinde tekrar çıkışı yapılmak kaydıyla geçici ithallerine izin verilir. Bu eşyalar, karne geçerlilik süresini aşmamak üzere ithalatçı ülke tarafından verilen izin süresi içerisinde yurt dışı edilmediği takdirde ödenmesi gereken gümrük vergisi ve diğer vergileri, ATA Karnesini düzenleyen kefil kuruluşlardan istenir. Burada milletlerarası bir garanti zinciri oluşturulmuştur.

ATA Karnesi kapsamında geçici ithali yapılacak eşya listesi şöyledir;

- Sergi, fuar, toplantı ve benzeri etkinliklerde teşhit edilecek eşya.
- Mesleki malzeme.
- Konteynerler, paletler, ambalajlar ve numuneler.
- İmalat amacıyla kullanılacak eşya.
- Eğitsel, bilimsel ve kültürel amaçlı kullanılacak eşya.
- Turistik tanıtım malzemesi.
- İnsani amaçla ithal edilecek eşya.

ATA Karnesi kapsamında geçici ithali yapılan eşyalarda tam muafiyetten yararlanmak suretiyle geçici ithali yapılmaktadır. ATA Karnesi, teminat ve beyanname hükmünde olduğundan ayrıca beyanname ve teminat verilmesini gerektirir bir durum bulunmamaktadır. Bu kapsamda geçici ithalatla, gümrük idaresince verilecek süre ve ek süreler dahil ATA Karnesinin geçerlilik süresini aşamaz.

ATA Karnesinin gümrük idaresine ibrazı halinde, bu karne ekindeki onaylı eşya listesi ile eşyanın yapılan kontrolünde uygunluğunun tespiti halinde bu işlem için tutulan

deftere kaydı yapılarak ve giriş ve çıkış yapılarına gerekli notlar düşülerek onay işlemini mütekip girişlerine izin verilir.

4.5- Kısmi muafiyet suretiyle ithalat:

Tam muafiyetten yararlanamayan eşyalar ile geçici ithaline izin verilmeyen eşyalar dışında kalan eşyaların geçici ithal talepleri ancak bu eşyaların serbest dolaşıma girmesi halinde ödenmesi gereken vergilerin her ay için %3 tutarında hesaplanacak vergilerinin ödenmesine bağlıdır. Bu kapsamda yapılacak geçici ithalatta vergiler için tam bir muafiyet öngörülmemekte, kısmi bir muafiyet öngörülmektedir. Bir örnek ile açıklarsak;

Geçici ithal beyannamesi tescil tarihi itibarıyla geçici ithali talep edilen eşyanın;
CİF Kıymeti: 50 000 TL
Gümrük Vergisi : % 10
KDV : %18
Geçici ithal süresi: 12 AY

Serbest dolaşıma girmesi halinde alınacak ithalat vergileri:

Gümrük vergisi : 5.000 TL
KDV : 9.900 TL (50 000 + 5 000)X%18
TOPLAM : 14.900 TL
1 AYLIK VERGİ: %3 X 14 900 = 447 TL
12 AYLIK VERGİ: 447 X 12 = 5 364 TL olur.

14 900 – 5 364 = 9 536 TL tutarındaki vergi için kısmi bir muafiyet uygulanmış olup, bu tutar için teminat alınmaktadır.

Aşağıda yazılı eşya tam muafiyetten olduğu gibi kısmi muafiyete tabi olarak ta ithal edilemez.

- Türkiye'ye ithali yasak eşya.
- Tüketilebilir eşya.
- Ayniyat tespitinin yapılması mümkün olmayan eşya.
- Ülke ekonomisine zarar vereceği Müsteşarlıkça tespit edilen eşya.

5-GÜMRÜK KONTROLÜ ALTINDA İŞLEME REJİMİ:

5.1- Rejimin amacı ve kapsamı:

Türkiye Gümrük Bölgesi'nde işleme faaliyetine tabi tutulacak eşyalar genelde önce vergilerinin ödenerek ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutularak ithalleri yapılmakta ve ithalatı mütekip niteliğini veya durumunu değiştirici bir işleme tabi tutularak tiarete konu edilmektedir. Bu şekilde niteliğini değiştirici bir işleme tabi tutulacak eşyaların önce gümrük kontrolü altında işleme rejimine tabi tutulmak suretiyle ithalat vergilerine ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmadan ithalleri yapıp, izin verilen niteliğini ve durumunu değiştiren işlemlere tabi tutulduktan sonra elde edilen ürünün tarifesi ve vergilendirme unsurları üzerinden serbest dolaşıma tabi tutulması daha ekonomik bir durum yaratmaktadır.

Bu açıklama çerçevesinde gümrük kontrolü altında işleme rejimini, serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın, Türkiye Gümrük Bölgesinde gümrük vergilerine ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmadan, niteliğini veya durumunu değiştiren işlemlerde kullanılmaları ve bu işlemde elde edilen ürünlerin tabi oldukları gümrük vergileri üzerinden serbest dolaşıma girmelerine ilişkin hükümlerin uygulandığı rejimdir diyebiliriz.

Görünüşte dahilde işleme rejimine benzetmekle birlikte bu rejim bir çok bakımdan farklıdır. Dahilde işleme rejiminde işlem görmüş ürünün bünyesinde kullanılacak girdiler ithal edilir ve ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürün ihrac edilir. Gümrük kontrolü altında işleme rejiminde ithal edilen eşya işlendikten sonra ihrac edilmez ve elde edilen ürün tarifesi üzerinde vergilendirilerek serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutulur.

Bu rejim, işlem görmüş ürünün ithalinin daha maliyetli olduğu, işgücü ve üretim maliyetinin yurt içinde daha ucuz olduğu durumlar ile niteliği değiştirilen işlem görmüş ürünün vergilerinin ithal eşyasının vergilerinden daha düşük olduğu durumlarda avantaj sağlar.

5.2- İzin:

Gümrük kontrolü altında işleme rejimine ilişkin izin, gümrük idaresince verilir. İzin geçerlilik süresi azami iki yıldır.

Gümrük kontrolü altında işleme izni alınabilmesi için, işleme işini yapan veya yaptıran kişinin “Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri Başvuru Formu” ile gümrük idaresine başvurması gerekir.

5.3- Rejimin işleyişi ve ibra:

Eşyanın rejime girişine ilişkin beyanname izin belgesinde belirtilen gümrük idaresine sunulur. İthal eşyasının izinde belirtilen eşya olduğunun tespiti halinde gümrük vergileri teminata bağlanmak suretiyle rejime girişine izin verilir. İzin süresi içerisinde işleme faaliyetinin tamamlanmasını müteakip bu rejimi sonlandıracak serbest dolaşıma giriş beyannamesi izni veren gümrük idaresine veya izinde belirtilen diğer bir gümrük idaresine verilir. Vergilendirme işlenmiş ürünün tarifesi ve vergilendirme unsurlarına göre hesaplanır.

Gümrük kontrolü altında işleme rejiminde, rejimin kapatılması için izin belgesinde öngörülen süre içerisinde veya en geç bu sürenin bitiminden itibaren bir ay içerisinde izni veren gümrük idaresine istenilen belge ve bilgilerle müracaat ederek rejimin kapatılması yani ibrası yapılır.

6-GÜMRÜK ANTREPO REJİMİ:

6.1- Rejimin amacı ve kapsamı:

Antrepo rejimi, serbest dolaşımda olmayan eşya ile talep halinde ihrac eşyasının gümrük vergilerine tabi tutulmadan ve ticaret politikası önlemleri uygulanmadan depolanmasıdır. Bu rejimin muafiyet şartı, eşyanın sadece depolanmasıdır. Rejimin amacı ise, ülke üretiminde kullanılacak serbet dolaşımda olmayan girdilerin

depolanması sırasında, üreticiye/kullanıcıya gümrük vergisi yükü yüklememesi, maliyetlerin arttırılamamasıdır. Üretici sanayici antrepoda depoladığı malını ihtiyacı olduğu zaman ve ihtiyacı olduğu miktarlarda ithal edebilme imkanına sahiptir.

6.2- Antrepo tipleri:

Gümrük mevzuatında antrepo uygulaması iki şekilde düzenlenmiştir.

GENEL ANTREPOLAR

Herkes tarafından eşya konulabilen antrepolardır. Genel antrepolarda genel olarak iki kişi söz konusudur. Antrepo işleticisi ve kullanıcı. Gümrük mevzuatında A Tipi, B Tipi ve F Tipi antrepolar genel antrepo olarak düzenlenmiştir.

A Tipi Antrepo: Eşya, işleticinin sorumluluğu altında depolanmaktadır. Antrepo işleticisi aynı zamanda antrepo sorumlusu olup stok kayıtlarını tutmak zorundadır. Teslim edilen eşyanın yapılan denetlemeler ve kontroller sonucu eksik olduğunun tespiti halinde mali sorumluluk işleticiye aittir. Ayrıca cezai sorumluluğu da bulunmaktadır. Dolayısıyla bu tip antrepolarda ileride olası mali ve cezai sorumluluklar dikkate alınarak kamu alacağını temin ve garanti etmek için teminat alınır.

B Tipi Antrepo: Kendi içinde bölümlere ayrılır ve her bir bölüm farklı bir kullanıcının eşyası konur ve bu eşyanın sorumluluğu da kullanıcıya aittir. Eşya antrepoya geldiğinde, kullanıcı antrepo beyannamesi vererek eşyasını antrepoya alır. Bu tip antrepolarda stok kayıtları tutulmadığından, gümrük idaresince antrepo beyannamelerindeki miktarlar ve bilgiler stok kayıtlarına esas alınmak suretiyle denetim yapılır. Teminatı ise kullanıcı verir.

F Tipi Antrepo: Gümrük idaresinin sorumluluğu ve gümrük idaresi tarafından işletilen antrepolardır. Bu tip antrepolar genellikle gümrük idaresince el konulan eşyaları depolamak için kullanılır. Bu yüzden yaygın kullanım alanı yoktur.

ÖZEL ANTREPOLAR

Antrepo işleticisine ait eşyanın konulduğu antrepolardır. Serbest dolaşımda olmayan eşyanın sergilendiği sergi ve fuarlarda özel antrepo olarak kabul edilir. Bu tip antrepolarda işletici ve kullanıcı aynı kişidir. C Tipi, D Tipi ve E Tipi antrepolar özel antrepolardır.

6.3- Antrepoya konulacak eşya:

Antrepolara serbest dolaşıma girmemiş eşya ile, iharcata bağlı önlemlerden yararlanabilen ihraç eşyası konabilir.

Satıcısı veya göndericisi belli, alıcısı emre olan eşya ancak genel antrepolara konabilir. Alıcı belli olduktan sonra bu eşya gümrükçe onaylanmış bir işleme tabi tutulur.

Aşağıda yazılı eşyaların antrepoya konulması bazı hükümlere tabidir.

- Parlayıcı, patlayıcı ve bir arada bulunmaları tehlike yaratan eşyalar. Bu tür eşyalar ancak bu eşyaların özelliklerine uygun olarak yapılmış antrepolara konabilir.
- Türkiye ye girmesi veya transiti yasak eşyanın antrepoya konulması Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün iznine tabidir.
- Üzerlerinde veya ambalajlarında üretildiği ülkeden başka bir ülke menşeli olan eşyalar gümrükler genel Müdürlüğü'nün izni ile antrepoya alınabilir.

6.4- Eşyanın antrepoda kalma süresi ve devir:

Eşya antrepoya gümrük idaresinin denetiminde alınır. Eşyanın antrepoda kalış süresi sınırsızdır. Bununla birlikte gümrük idarelereleri gerek görülmesi halinde, eşyanın gümrükçe onaylanmış yeni bir işleme tabi tutulması için bir süre belirleyebilirler.

Antrepoda bulunan eşyaya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayini için bir beyanname verilmesi halinde bu beyannamenin tescil tarihinden itibaren işlemlerin otuz gün içinde bitirilmesi gerekir. Bu süre alınan ek süreler dahil aşılsa eşya için tasfiye hükümleri uygulanır.

Antrepoda buluna eşya, devri engelleyici bir durum yoksa, satış suretiyle başkasına devredilebilir. Bunun için hem devreden hem de devralanın yazılı olarak gümrük idaresine başvurması gerekir. Devir işleminden sonra hukuki sorumluluk devralana geçer.

6.5- Elleçleme işlemleri:

Antrepolara konulan eşyanın;

- İyi korunması,
- Görünüş ve pazarlama kalitesinin geliştirilmesi,
- Dağıtım veya yeniden satışa hazırlanması

Amacıyla ilgili gümrük idaresince elleçleme işlemine izin verilir. Bunun için gümrük idaresine yazılı olarak başvurulması ve idarece izin verilmesi gerekir.

Elleçleme işlemleri;

- Havalandırma, kurutma, ayırma ,basit temizlik faaliyetleri, paketleme, taşıma veya depolama anında oluşan hasarı giderici basit tamir işlemi,
- Taşıma sonrası eşyanın yeniden düzenlenmesi,
- Stok sayımı, örnek alma, sınıflandırma, mekanik tartım işlemi,
- Hasarlı veya kirlenmiş bileşenlerin ayrılması,
- Koruyucu önlemler,
- Palanmayı önleyici işlemler,
- Paketleme, kap değiştirme,
- Markaların, etiketlerin, bazı ayırt edici işaretlerin ilave edilmesi, çıkarılması veya değiştirilmesi işlemleri.

6.6- Antrepo rejimin sona ermesi;

Antrepo beyannamesi ile antrepoya alınan eşyanın antrepodan kesin çıkışı için yeni bir gümrükçe onaylanmış bir işleme tabi tutulduğunu gösteren beyanname verilmesi gerekir. Antrepo rejimini sona erdiren gümrükçe onaylanmış işlem aşagıdaki rejimlerden birinin beyanı ile mümkündür.

- Serbest dolaşıma giriş,
- Transit,
- Yeniden ihracat (sebest dolaşımda olmayan eşya ise transit beyannamesi ile işlem yapılır)
- Dahilde işleme,
- Hariçte işleme,
- Geçici ithalat,

Rejimlerinden birne tabi tutabilir. Ayrıca eşyanın sahiplerince veya temsilcilerince yazılı olarak başvurulmak kaydıyla eşyanın gümrüğe terk talebinde bulunulabilir, şayet eşya ekonomik değerini yitirmiş ise masrafları sahibine olmak üzere imhası talebinde de bulunulabilir.

6.7- Antrepo sayımları, eksik veya fazla çıkan eşya:

Genel ve özel antrepo işleticileri her yılın sonunda antrepo mevcuduna işilkin bir listeyi ilgili gümrük idaresine vermek zorundadır. Gümrük idareleri her mali yılın başında elideki liste, beyanname , stok kayıtları ve gümrük sistemindeki kayıtlara göre antrepo giriş çıkış kayıtlarını ve mevcutlarını kontrol ederler.

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirlerince de altışar aylık dönemler itibariyle antrepo stok kayıtları tespit edilerek gümrük idaresine bildirilir.

Antrepo sayımları sonucu tespit edilen fazlalıklar hakkında işletici tarafından kanıtlayıcı belge sunulamaması halinde bu eşya tasfiyeye tabi tutulur, ayrıca vergileri tutarında ceza uygulanır. Noksan çıkan eşyaların ise vergileri alınmakla birlikte bu vergilerin üç katı para cezası uygulanır.

7-HARİÇTE İŞLEME REJİMİ

7.1- Rejimin amacı ve kapsamı:

Hariçte işleme rejimi, serbest dolaşımda bulunan eşyanın işlemek veya tamir edilmek amacıyla Türkiye Gümrük Bölgesi dışına geçici olarak ihraç edilip, işleme faaliyetine tabi tutulduktan sonra tekrar serbest dolaşıma sokulması esnasında gümrük vergilerine tam veya kısmi muafiyet uygulanmak suretiyle ithalini düzenleyen rejimdir.

Hariçte işleme rejimi, temel olarak Türkiye Gümrük Bölgesinde üretimi veya tamiri yapılamayan eşyaların ithali yerine, ülkemizde üretilmiş girdilerden elde edilen ürünlerin daha ileri bir işleme faaliyetinin yurt dışında yapılarak geri ithal edilmesi, önemli ölçüde döviz tasarrufu sağlar.

Örneğin, Türkiye’de özel baskı tekniği bulunmayan ancak Almanya’da bu teknik kullanılarak üretilen gömleklerin tamamıyla ithal edilesi yerine, baskıdan geçmemiş haliyle Türkiye’de üretilen gömleklerin bu işleme tabi tutulmak üzere hariçte işleme

rejimi kapsamında Almanya'ya gönderilmesi ve işlendikten sonra ithal edilemesi bizim açımızdan önemli ölçüde döviz kazancı sağlar ve katma değer yaratır.

Bu rejimi kullanmak yalnızca Türkiye'de olmayan teknolojilerden yararlanmak yanında, bazı işlem ve işçiliklerin dış ülkelerde daha ucuz olması, yabancı üreticilerin Türk menşeli girdiler kullanarak üretim yapması gibi nedenlerle de kullanılmaktadır.

Eşyanın herhangi bir şekilde Türkiye Gümrük Bölgesi dışında işleme veya tamirata tabi tutulacak olması halinde hariçte işleme rejimine tabi tutulması gerekmektedir.

7.2- Hariçte işleme izni:

Hariçte işleme izinleri işlemin niteliğine göre üç farklı idare tarafından izin verilmektedir.

- Hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ve ambalaj maddelerinin daha ileri düzeyde işlem görmesine ilişkin taleplerin Dış Ticaret Müsteşarlığı'na yapılması gerekir. Bu talepler için Müsteşarlıkça Hariçte İşleme İzin Belgesi düzenlenmektedir.
- Maden cevheri veya konsantrelerinin izabe edilmesi veya işlenmesi ile ilgili hariçte işleme izni için Maden İhracatçı Birlikleri ne bağlı ihracatçı birliklerine başvurulması gerekir.
- Tamir amaçlı, garanti hükümleri uyarınca veya bir imalat hatası nedeniyle gönderilecek eşyalar için gümrük idarelerine başvurulması gerekir.

Hariçte işleme izninin verilebilmesi için;

- İzin hak sahibinin Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik olması,
- İşlem görmüş ürünün, geçici ihraç edilen eşyanın işlenmesi sonucu elde edildiğinin tespit edilebilir olması,
- Türkiye Gümrük Bölgesindeki üreticilerin temel ekonomik çıkarları olumsuz etkilenmemelidir.

7.3- İthalatın gerçekleşmesi ve vergileme:

Hariçte işleme rejiminde muafiyet, işlem görmüş ürünlerin gümrük vergilerinden, geçici ihraç eşyasına ilişkin vergilerin düşülmesi suretiyle hesaplanır. Vergilemede esas olan, işleme faaliyetlerinin kıymetlerinin vergilendirilmesi değil, işleme faaliyetlerinin ürüne kattığı değer vergilendirilmesidir. Genelde işlem görmüş ürünlerin vergi oranı girdilerin vergi oranından yüksek olduğundan bu şekilde hesaplama yapılır.

Hariçte işleme rejimine tabi tutulan eşyanın ithali serbest dolaşıma giriş rejimi hükümlerine göre yapılır. İthalat vergileri, hariçte işleme faaliyeti sonucu elde edilen ürünün tarifesi üzerinden hesaplanan vergilerden, geçici olarak ihraç edilen ürünlerin vergileri düşülmek suretiyle hesaplanır. Bu hesaplama yapılırken, işlem görmüş ürünün ithalat vergileri serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescil tarihindeki vergilendirme unsurlarına göre, ihraç eşyasının ki ise, bu eşyanın işleme faaliyeti en son hangi ülkede yapılmış ise bu ülkeden ithali halinde uygulanacak vergi oranları dikkate alınır.

ÖRNEK:

Geçici ihraç eşyasının kıymeti: 1000 TL
Vergi oranı : %10

İşlem Görmüş ürünün kıymeti: 2000 TL
Vergi oranı : %15

Hesaplanacak vergi : $(2000 \times \%15) - (1000 \times \%10) = 300 - 100 = 200$ TL

Oysa kıymet farklarının vergilendirmesi şeklinde uygulansa idi;
 $(2000 - 1000) \times \%15 = 150$ TL vergi hesaplanmış olacaktı.

7.4- Tamir amaçlı hariçte işleme:

Tamir amaçlı hariçte işleme izni için ihracatın yapılacağı gümrük idaresinden izin alınması gerekir. Kamu kurum ve kuruluşları tamir amaçlı hariçte işleme izni için kendi teknik birilerince düzenlenecek belgeyi, özel tüzel kişiler ise tamirata konu eşyanın tamire ihtiyaç gösterdiğini tevsî eden raporun Ticaret veya Sanayi Odalarından alacakları belgeyi gümrük idaresine sunarlar.

Tamir amacıyla geçici ihraç edilen eşya, tamiratın bir sözleşmeye bağlı olarak garanti kapsamında veya bir imalat hatası nedeniyle bedelsiz olarak yapıldığının kanıtlanması halinde bu eşyanın ithalinde ithalat vergileri için muafiyet uygulanır.

Tamiratın bir bedel karşılığında yapıldığı hallerde ithalat vergileri, gümrük kıymeti olarak tamir masrafları ile eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine girişine kadarki navlun ve sigorta bedeli tutarının ilavesiyle bulunan tutar üzerinden serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescil tarihindeki vergilendirme unsurlarına göre hesaplanır.

7.5- Standart değişim sistemi:

Tamir edilmek üzere geçici olarak ihraç edilen eşyanın yerine kullanılmak üzere geçici olarak aynı nitelikteki eşyanın geçici olarak ithal edilmesine standart değişim sistemi denilmektedir.

Genelde üretim sürecinde kullanılan teknik alet, cihaz ve makinaların tamir amacıyla geçici ihracı söz konusu olduğunda, iki şekilde işlem yapılabilir. Birincisi, önce tamir edilecek eşya geçici olarak ihraç edilir ve üretim sürecinin uzun zaman aksamaması için yerine ikame eşya geçici olarak ithal edilir. İkinci durumda ise tamir için geçici ihraç edilecek eşyanın gönderilmesi üretimi olumsuz etkileyecek ise ve ikame eşyanın kullanılması önem arz ediyorsa bu durumda, ikame eşya önce geçici olarak ithal edilebilir. Bu durumda arızalı eşyanın en geç ikame ürünün geçici ithalinden itibaren iki ay içinde geçici ihracatının yapılması gerekir.

Standart değişim sistemi kapsamında geçici ithali yapılan ürünlerin, tamir amacıyla geçici ihracı yapılacak ürünler ile aynı tarife pozisyonuna girmesi, aynı ticari ve teknik özelliklere sahip olması gerekir. Ayrıca geçici ithali yapılacak ikame ürünün ithalat vergilerinin teminata bağlanması gerekir.

8- TRANSİT REJİMİ

8.1- Rejimin işleyişi

Türkiye Gümrük Bölgesine denizyolu, havayolu, karayolu veya demiryolu taşıma araçları ile gelen eşyaların gümrük işlemleri ilk varış gümrüğünden yapılabileceği gibi, bu gümrüklerce işlemlerin başka bir gümrük idaresinden veya başka bir sınır gümrüğünden çıkışının yapılacağına beyan edilmesi halinde transit olarak gideceği gümrük idaresine gönderebilirler.

TGB ne ilk giriş gümrünce bir iç gümrüğe transit olarak gönderilebileceği gibi, bir iç gümrüğün denetimindeki yerlerde serbest dolaşıma girmemiş eşya ile ihraç işlemleri tamamlanmış eşyanın bir başka gümrük idaresine veya sınır gümrüğüne sevk işlemlerinde de transit hükümleri uygulanır.

Transit rejimine tabi tutulan eşya için ticaret politikası önlemleri ve ithalat vergileri uygulanmaz. Eşyanın transit rejimi kapsamında taşınması gümrük gözetimi ve denetimi altında yapılır. Rejim hükümlerinin ihlali veya bir gümrük yükümlülüğünün doğması halinde alınması gereken ithalat vergilerini temin ve garantietmek amacıyla teminat alınır. Ancak ,

- Deniz yolu ile taşımalarında,
- Hava yolu ile taşımalarında,
- Boru yolu ile taşımalarında,
- Tır Sözleşmesi kapsamında Tır karnesi ile taşımalarında(tütün mamülleri ile içkiler hariç)
- NATO sözleşmesi kapsamında 303 Form ile taşımalarında,
- ATA Karnesi ile transit taşımalarında

Teminat aranmaz.

Diğer hallerde teminat;

a-) Tek bir transit işlemi için bireysel teminat,

b-) Bakanlık tarafından izin verilmesi halinde birden fazla işlem için kapsamlı teminat şeklinde olabilir.

Transit rejimi altında taşınacak eşya aşağıdaki şekillerden biri ile karşımıza çıkabilir.

- Eşya yabancı bir ülkeden gelip Türkiye üzerinden doğrudan başka bir yabancı ülkeye gidebilir.örneğin, Romanya dan gelip Kapıkule den giriş yapan bir Tır Habur üzerinden transit olarak Irak a gidebilir.
- Eşya yabancı bir ülkeden gelip, bir iç gümrük idaresine gidebilir. Örneğin, gemi ile Mersin Limanına gelen ve burada gümrüğün denetimindeki geçici depolama yerine boşaltılan eşyanın sahip ve temsilcilerinin talebi üzerine Ankara Tır gümrük Müdürlüğü ne tarsit olarak sevk edilebilir.
- Eşya Türkiye’de bir iç gümrükten yurt dışı edilmek üzere sınır gümrüğüne gönderilebilir. Örneğin, kayseri gümrüğünden ihraç işlemleri tamamlanmış eşyanın yüklendiği Tırın çıkışının yapılacağı Kapıkule gümrüğüne sevkitransit hükümlerine göre yapılır.
- Eşya bir iç gümrükten yine bir diğer iç gümrüğe transit olarak gönderilebilir. Örneğin, serbest dolaşımda olmayan eşya Ankara gümrüğünden Bursa gümrüğüne transit olarak sevk edilebilir.

8.2- Transite ilişkin yükümlülük:

Transit olarak taşınacak eşyanın beyanı gümrük beyannamesi ile yapılır. Transit beyannameleri asıl sorumlu tarafında imzalanır.

Asıl sorumlu;

- Beyanda yer alan bilgilerin doğruluğundan,
- Beyana ilişkin belgelerin gerçekliğinden,
- Eşyanın transit rejimine tabi tutulması ile ilgili tüm yükümlülükleri yerine getirmekten,
- Öngörülen süre içerisinde varış gümrük idaresine eşyayı gerekli belgeler ile birlikte tam ve sağlam olarak sunmaktan,
- Gümrük yükümlülüğü doğması halinde bu vergileri ödemekten

Sorumludurlar.

8.3- Transit süresi ve rejimin sona ermesi:

Transit eşyasının hareket gümrük idaresinde sevki sırasında, taşıma aracının hızı, gideceği mesafe ve iklim koşulları dikkate alınarak gümrük idaresinde bir süre belirlenir. Bu süre içerisinde taşıma aracının varış gümrük idaresine taşıdığı eşyayı tam ve sağlam olarak sunmak durumundadır. Bu sürenin geçip geçmediğinin varış gümrük idaresince tespiti için, hareket gümrük idaresince düzenlenen transit refakat belgesi kontrol edilir. Süre aşımı halinde mücbir haller hariç, denetleyici ve eşyanın kontrolüne ilişkin uygulamaların yanında cezai hükümler de uygulanır.

Eşyanın süresi içerisinde varış gümrük idaresine sunulması ve yapılan kontrollerin uygun sonuç vermesi halinde varış gümrüğü bir sınır gümrüğü ise Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkışına; varış gümrük idaresi eşyanın boşaltılacağı bir iç gümrük idaresi ise eşyanın gümrüğün denetimi altındaki bir yere tam ve sağlam olarak boşaltılması halinde rejim sonlanır.

ORTAK TRANSİT REJİMİ VE NCTS

ORTAK TRANSİT REJİMİ

Basitçe ifade edilmek gerekirse, Ortak Transit Rejimi 1987 tarihli Ortak Transit Sözleşmesine dayanan ve AB üyesi ülkelerin uyguladığı transit kurallarının komşuları olan EFTA Ülkelerince (İsviçre, Norveç ve İzlanda) de uygulanmasını sağlayan ve ileride de bu Ortak Transit Sistemine dahil olmak isteyen tüm üçüncü ülkelere de uygulanabilecek bir transit sistemidir.

Ortak Transit Rejiminin amacı bir AB üyesi ülkede açılan transit beyannamesinin, verilen teminatın ve tanınan basitleştirmelerin AB'ye üye olmayan ancak Ortak Transit Rejimine taraf olan bir ülkede de geçerli olması ve bu ülkeye girişte ayrıca bir transit beyanında bulunulmasına gerek kalmadan ortak transit işleminin kesintisiz bir şekilde tamamlanmasıdır. Aynı durum bir EFTA ülkesinde başlatılan her ortak transit işlemi için de söz konusudur.

Anlaşılabileceği üzere, Ortak Transit Rejimi transit eşyasının işlemlerinin hızlandırılmasını ve basitleştirilmesi sağlayan, dolayısıyla ticaret erbabının zaman kaybetmesini önleyerek maliyetlerinin düşmesini amaçlayan bir sistemdir.

NCTS

Ortak Transit Rejiminin amacı transit işlemlerini hızlandırmak ve basitleştirmek olduğundan bunun “tamamen kağıtsız bir sistem” olmadan gerçekleştirilmesi düşünülemez. Bu nedenle 1990’lı yıllarda başlatılan elektronikleşme çalışmaları sonucunda 2005’te tüm taraf ülkelerin ortak transit işlemlerinde transit beyannamesinin 1, 4 ve 5 no.lu nüshalarının kullanımına son vermeleri ve NCTS’in (Yeni Bilgisayarlı Transit Sistemi) kullanılması zorunlu hale gelmiştir.

Kısaca NCTS; transit beyanının sunulmasından rejimin ibra edilmesine kadarki her aşamanın tamamen elektronik ortamda gerçekleştirildiği, gerek gümrük idareleri arasındaki gerekse gümrük idareleri ile ticaret erbabı arasındaki iletişimin elektronik mesajlar ile sağlandığı ve bu şekilde güvenilir ticaret erbabı için önemli basitleştirmelerin uygulandığı bir programdır.

Transit rejimi sadece Türkiye Gümrük Bölgesinde uygulanırken, Ortak Transit Rejimi tüm AB ve EFTA ülkelerinde uygulanmaktadır ve dolayısıyla ülkemizde yapılan bir ortak transit beyanı ve buna ilişkin teminat bu ülkelerde de geçerli olacaktır. Benzer şekilde ülkemizde verilen bir teminat ile Almanya’dan ülkemize yönelik bir transit işleminin gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.

Kağıt ortamda transit beyannamesinin (1, 4 ve 5 no.lu nüshalar) kullanılması yerine NCTS’ten elektronik ortamda beyan yapılacaktır.

Basitleştirmelerden (Kapsamlı Teminat ve Teminattan Vazgeçme, İzinli Gönderici, İzinli Alıcı ve Özel Mühür) faydalanılacaktır.

ORTAK TRANSİT REJİMİNDE BASİTLEŞTİRİLMİŞ USUL TÜRLERİ

Ortak Transit Yönetmeliğinin 30 uncu maddesinde izin makamınca aşağıdaki basitleştirmelerin kullanımına izin verilebileceği hükme bağlanmıştır:

a) Kapsamlı teminat veya teminattan vazgeçme,

b) Özel tip mühürler,

c) İzinli gönderici,

ç) İzinli alıcı,

d) Belirli taşıma şekillerine özgü usuller;

1) Demiryolu ile taşınan eşya,

2) Havayolu ile taşınan eşya,

3) Boru hattı ile taşınan eşya.

Bu basitleştirmelerden AB uygulamasında sıklıkla kullanılanlar kapsamlı teminat ve teminattan vazgeçme, izinli gönderici ve izinli alıcı uygulamalarıdır. Tüm

basitleştirmeler için Yönetmeliğin 31 inci maddesinde tanımlanan genel koşullar yanında her bir basitleştirmeye ilişkin yine Yönetmelikte düzenlenen özel koşulların yerine getirilmiş olması gerekmektedir.

Kapsamlı Teminat: Bir kişinin birden fazla ortak transit işleminde kullanabileceği bir teminat türüdür. Başvuran kişinin geçmişte yaptığı transit işlemlerinden faydalanılarak bir hafta süresince gerçekleştireceği transit işlemlerinde kendisine gereken teminat tutarı hesaplanır. Bu tutara referans tutar adı verilir ve referans tutar kadar teminat idaresine teminat mektubu verilir. Kapsamlı teminat düşümlü olarak çalışmaktadır.

İndirilmiş tutarda kapsamlı teminat: Kapsamlı teminat tutarı, asıl sorumlunun yeterli ortak transit rejimi deneyimi bulunduğunu kanıtlaması durumunda, referans tutarın % 50'sine; asıl sorumlunun yeterli ortak transit rejimi deneyimi bulunduğunu ve yetkili makamlarla çok yakın işbirliği yaptığını kanıtlaması durumunda, referans tutarın % 30'una indirilebilir.

Teminattan vazgeçme: Asıl sorumlunun yeterli ortak transit rejimi deneyimi bulunduğunu, yetkili makamlarla çok yakın işbirliği yaptığını, taşıma işlemlerini yönetim altında bulundurduğunu ve yükümlülüklerini karşılayacak yeterli mali kaynağa sahip olduğunu kanıtlaması durumunda tanınabilir. Asıl sorumlunun yükümlülüklerini karşılayacak yeterli mali kaynağa sahip olması, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenen şartları taşıyan ve bağımsız denetim yetkisi verilen bağımsız denetçi tarafından firmanın son üç yılı esas alınmak üzere mali tabloları incelenerek Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenen Denetim İlke ve Kuralları ile Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine göre hazırlanan ve referans tutarın beş katını karşılayacak kadar öz sermayesinin bulunduğunu gösteren rapor ile kanıtlanır. Teminattan vazgeçme durumunda, teminat tutarı referans tutarın % 1'i olur. Ülkemiz Ortak Transit Sözleşmesine taraf olduktan sonra teminatın tamamından vazgeçilmesi söz konusu olacaktır.

İzinli gönderici: Transit beyannamesine konu eşyayı hareket idaresine sunmaksızın ortak transit işlemleri gerçekleştirmek isteyen kişilere izinli gönderici statüsü verilebilir. Bu basitleştirme sadece kapsamlı teminat veya teminattan vazgeçme izni verilen kişilere tanınır.

İzinli alıcı: Ortak transit rejimine tabi eşyayı ve transit refakat belgesini varış idaresine sunmaksızın eşyayı kendi tesislerinde veya belirlenmiş bir başka yerde teslim almayı isteyen kişilere izinli alıcı statüsü verilebilir.

ASIL SORUMLU:

Asıl sorumlu şahsen veya yetkili temsilcisi aracılığı ile eşyayı ortak transit rejimine tabi tutan kişidir.

Asıl sorumlu, ortak transit rejiminde transit beyannamesinin 50 no.lu kutusunu imzalamaktadır. Asıl sorumlu olabilmek için Bakanlığımızın herhangi bir özel iznine gerek bulunmamakta olup, BİLGE sisteminde transit beyannamesi düzenleyebilen herkes aynı kullanıcı adı şifresi ile NCTS'e giriş yapabilecektir.

TRANSİT REFAKAT BELGESİ:

Transit refakat belgesi transit beyannamesi bilgilerine dayanan ve eşyaya refakat etmek üzere NCTS'ten bastırılan belgedir. Hareket gümrük idaresinde eşyanın gümrük işlemleri tamamlanarak sevk edilmesinden önce gümrük memuru tarafından sistemden beyaz A4 kağıt üzerine alınan bir çıktıdır. Sağ üst bölümünde barkod ve MRN adı verilen tescil numarasını taşır.

Transit beyannamesi sistemde tescilli beyanname olup, transit refakat belgesi yalnızca sistemdeki beyannamenin MRN numarasını taşıyan bir çıktı olup, beyannamenin birden fazla kalemi içeriyor olması halinde kalem listesinin de çıktısı gümrük memurunca alınarak transit refakat belgesine eklenir.

IV. BÖLÜM

I- BEYAN SAHİBİ VE TEMSİLCİSİ

Eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulmasına ilişkin işlemlerin gümrük idaresine yapılan beyanı, bizzat rejim hak sahipleri tarafından yapılabileceği gibi, bir temsilci tayin etmek suretiyle de hukuki tasarrufta bulunabilirler.

Bu nedenle bütün kişiler, gümrük mevzuatı ile öngörülen tasarrufları ve işlemleri gerçekleştirmek üzere gümrük idarelerindeki işlemleri için bir temsilci tayin edebilirler.

Temsilci doğrudan veya dolaylı olabilir. Doğrudan temsil durumunda, temsilci, başkasının adına ve hesabına hareket eder. Örneğin X Limited Şirketince tüm dış ticare ve gümrük işlemleri dahil şirketi temsil ve ilzama yetkili kılınmış genel müdürü gümrük beyanının yaparken beyan hanesinde şirketin adı ve ünvanını yazar beyannameyi şirket adına imzalar. Bu beyanda beyan sahibi X Limited şirkettir. Beyan konusuyla ilgili hukuki sorumluluk şirkete bairtir.(kişisel kusurundan kaynaklanan cezai sorumluluklar hariç)

Dolaylı temsil durumunda ise, temsilci kendi adına ancak başkası hesabına beyanda bulunur. Gümrük Kanunu, dolaylı temsil yetkisini gümrük müşavirlerine vermiştir. Bir gümrük rejimine tabi tutulacak eşyanın rejim hak sahiplerince Noter kanalıyla verilen bir vekaletname ile yetkili kılınmış gümrük müşavirleri tarafından yapılacak beyanda beyan sahibi gümrük müşavirleri olacaktır. Gümrük müşavirleri serbest meslek erbabı olarak çalışmaları halinde beyannamenin beyan hanesinde isimleri, tüzel kişilik olarak faaliyet göstermeleri halinde ise tüzel kişiliğin adı beyan hanesinde yer alacaktır. Bunun anlamı, bu kişiler temsilci olmakla ve başkası hesabına hareket etmekle birlikte beyan sahibi sıfatını kazanırlar.

Beyan sahibi, yapılan beyanın doğruluğundan ve vergi yükümlülüğünden müteselsilen, kişisel kusuruna bağlı cezalarda ise doğrudan sorumlu olmaları demektir.

II- BEYAN

I- Beyan ve Beyanname Verilmesi

a- Beyanda bulunacaklar:

Devlet, belediye, il özel idareleri ve diğer kamu tüzel kişilerin amir ve memurları ile özel hukuk tüzel kişilerinin kendilerini temsile yetkili personeli doğrudan temsil yoluyla, gümrük müşavirleri ise dolaylı temsil yoluyla beyanda bulunabilirler.

Kara, deniz ve havayolu işletmeleri ile nakliyeciler kuruluş temsilcileri, taşıdıkları eşyanın sadece transit işlemleri için doğrudan temsil yoluyla beyanda bulunabilirler.

b- Beyannameye eklenecek belgeler:

Gümrük beyannamesi ile birlikte faturanın ibrazı zorunludur. Ayrıca beyanname ekinde;

- Eşyanın serbest dolaşıma girişinde, teslim şekline göre navlun faturası ve/veya sigorta poliçesi,
- Transit ve antrepo rejimlerinde, taşıma belgeleri,
- Eşyanın laboratuvar tahliline veya ekspertize tabi tutulması halinde , buna ilişkin rapor,
- İhracat, transit ve antrepo rejimleri dışında, kıymet bildirim formu,
- Eşyanın tercihli tarife uygulamasından yararlanması halinde gerekli belgeler,
- Eşyanın ilgili rejime tabi tutulabilmesi için bir izin veya belge arandığı hallerde, söz konusu izin veya belge,

Aranır.

c- Beyannamenin tescil ve onayı:

Beyanname, beyana ilişkin bilgilerin sisteme girilmesi ve sistem tarafından tescil tarihi ve sayısı verilmesiyle tescil edilir.

Beyannamenin tescil tarihi, aksine hüküm bulunmadığı sürece eşyanın beyan edildiği gümrük rejimine ilişkin tüm hükümlerin uygulanmasında esas alınacak tarihtir.

d- Beyannamede düzeltme:

Beyannameler tescilden sonra düzeltilemezler. Ancak beyan sahibinin talebi ve gümrük idare amirinin izni ile beyanname üzerinde yer alan eşyanın cins, nevi ve niteliğiyle marka ve numaraları haricindeki bilgiler düzeltilebilir. Ancak;

- Beyan sahibine eşyanın muayene edileceğinin bildirilmesinden,
- Bilgilerin yanlış olduğunun tespit edilmesinden,
- Eşyanın tesliminden (sonradan kontrol sistemi hariç),

Sonra beyannamede düzeltme yapılmasına izin verilmez. (Gümrük Yönetmeliğinin 121 inci maddesi kapsamında yapılan düzenleme ile üç yıllık süre içerisinde gümrük beyannamesinde düzeltme talebinde bulunulmasına imkan tanınmıştır)

e- Beyannamelerin iptali:

Gümrük idareleri, beyan sahibinin talebi üzerine ve eşyanın yanlışlıkla beyanname konusu gümrük rejimine tabi tutulması halinde veya beyan edildiği gümrük rejimine

tabi tutulmasının özel nedenlerle mümkün olmadığının kanıtlayıcı belgeler ile belgelenmesi hallerinde tescil edilmiş beyannameyi iptal edebilirler. Ancak eşyanın tesliminden sonra beyannameler iptal edilmezler.

III- Muayene ve Kontrol İşlemleri

a- Beyanın kontrolü:

Gümrük idareleri, beyanın doğruluğunu araştırmak üzere beyanname ve eki belgeleri kontrol edebilir, beyan sahibinden beyanın doğruluğunu kanıtlayan belgeleri isteyebilir, eşyayı muayene edebilir ve ayrıntılı muayene veya tahlil amacıyla numune alabilir.

Beyanın kontrolü amacıyla beyannamenin kabulünden sonra bilgisayar sistemi tarafından risk kriterlerine göre muayene türü ve görevli muayene memuru otomatik olarak belirlenir. Mayenenin türü kırmızı, sarı, mavi ve yeşil hatlara göre belirlenir.

Kırmızı hat; eşyanın fiziki muayenesi ile birlikte belge kontrolünün de yapıldığı hattır.

Sarı hat; fiziki muayeneye gerek görülmeksizin eşyaya ait beyanname ve eklerinin doğruluğunun ve birbirleriyle uygunluğunun kontrol edildiği hattır.

Mavi hat; eşyanın veya beyanname ve belgelerin veya ticari belge ve verilerin sonradan kontrol edilgi hattır.

Yeşil hat; eşyanın fiziki muayeneye ve belge kontrolüne tabi tutulmadığı hattır.

b- Fiziki muayene:

Fiziki muayene, tam muayene, kısmi muayene ve haricen muayene yöntemleri kullanılarak yapılır. Bu yöntemlerden hangisinin kullanılacağı fiziki muayene ile görevli muayene memuru tarafından eşyanın durumuna göre belirlenir.

Tam muayene, eşyanın tüm kaplarının açılarak muayenesi; kısmi muayene, eşyayı temsil eden bir yada birkaç kabın açılarak muayenesi; haricen muayene ise eşyanın kaplarının dıştan muayenesidir.

Fiziki muayene ile görevli muayene memuru, beyanname konusu eşyayı işletme memurunun huzurunda resen veya mal sahibi veya vekili gümrük müşavirinin huzurunda eşyanın durumuna göre tüm kapları açarak veya eşyayı temsil edecek miktarda kapları açarak ilgili gümrük rejiminin gerektirdiği koşul ve kurallar bakımından ve vergilendirme yönlerinden muayene ve kontrol eder. Yapılan muayene ve kontrol sonucunda beyana uygunluğu tespit edilirse beyanname onaylanır. Eşya cins ve nitelik yönünden farklı çıkarsa ve bu farklılık dış ticaret rejimi hükümleri yönünden veya gümrük vergileri yönünden farklılık arz ederse duruma göre gereği yapılmak üzere bir müzekkere tanzim edilerek idare amirinin onayına sunulur. İdare amirinin onayından sonra yapılacak değişiklikler beyan sahibine tebliğ edilir.

Tespit edilen farklara itiraz edilmemesi halinde, bu farklara ilişkin bilgiler muayene memuru tarafından sisteme girilerek düzeltme nüshasının dökümü alınır.. Bu durumda

vergi farkı Gümrük Kanununa göre bir ceza uygulamasını gerektireceğinden ceza kararı tanzim edilerek beyan sahibine tebliğ edilir. İtiraz edemez ise cezanın ödenmesini takiben muayene memuru beyannameye uygunluk şerhi vererek onaylar. Şayet yeniden yapılan vergi tahakkuna veya ceza kararına itiraz edilir ise bu durumda itiraz sonucuna göre işlem yapılır. Ancak, itiraz süreci çok uzun zaman alabileceğinden mal sahibi malını bekletmeden çekmek istiyorsa, vergi farkını teminat olarak yatırmak kaydıyla malını çekebilir. Ancak, itilaf yürürlükte olan yasaklama ve kısıtlama hükümlerini ihlal eder mahiyette ise bu durumda mal teslim edemez ve duruma göre idarece yasal kovuşturma yapılır.

c- Belge Kontrolü:

Belge kontrolünde, beyannamayı alan muayene memuru beyannamedeki bilgileri ve eklerini inceler; tarife, kıymet, menşei, miktar, yasaklayıcı ve kısıtlayıcı önlemler bakımından kontrollerini yaptıktan sonra uygun görür ise beyannameyi onaylar.

Muayene memuru, yaptığı inceleme sırasında beyanname ile ilgili belgeler arasında ciddi bir farklılık görür ve fiziki muayene yapılmasına karar verir ise durumu idare amirinin onayına sunar ve idare amirince yapılan incelemede fiziki muayene yapılmasına karar verilirse beyanname fiziki muayene ile görevli muayene memuruna yönlendirilir ve fiziki muayene sonuçlarına göre işlem yapılır.

d- Beyan ile muayene arasında miktar farkı:

Beyana konu vergiye tabi eşyanın, yapılan muayenesinde miktar bakımından bulunan farklılıklar için aşağıda belirtilen şekilde işlem yapılır.

- Eşyanın satış faturasında satış birimi kilogram, libre, ve ton gibi ağırlık ölçülerinden biri ile gösterilmiş ise, açılan kaplarda muayene sonucuna göre %5 'i aşmayan bir farklılık varsa bu farklılık açılmayan kaplarda sirayet ettirilerek işlem yapılır. Farklılık %5'i aştığı takdirde bütün kaplar açılır ve bulunacak miktar tahakkuka esas alınır.
- Eşyanın faturasında satış birimi adet, baş, top, düzine, sayı veya metre gibi uzunluk ve sair ölçü birimine göre gösterilmiş ise, muayene edilen kaplarda bu ölçülere göre farklılık görülürse tüm kaplar açılarak tespit yapılır ve durum tutanağa bağlanarak idare amirine bildirilir.
- Kıymetleri üzerinden vergiye tabi eşyanın açılan kaplarında, faturasında yazılı satış birimine göre noksanlık görülürse faturasındaki kıymet tahakkuka esas alınır. Ancak, noksanlığın, telef veya kaybindan veya mahrecinden gönderilmediğinin anlaşılması hallerinde bu noksalığa ait kıymet takkuka esas alınmaz.

e- Tahlil :

Beyan edilen eşya Gümrük Yönetmeliğinin 28 no.lu ekinde yer alan listede yer alıyorsa veya dış ticaret önlemleri nedeniyle veya muaflik hükümlerinin uygulanması yönünden eşyanın Türk Gümrük Tarife Cetveline göre cins ve nevinin tespiti gerekiyor ise laboratuvar tahlili yapılır.

Belge kontrolüne sevk edilen eşya 28 no.lu ekte yer alsa dahi tahlile gönderilmez. Ancak, yaş tespiti nedeniyle ekspertize gönderilmesi veya işlenmiş tarım ürünlerinde bileşim tablosundaki yerinin tespiti gerektiği hallerde duruma göre ekspertize veya tahlile gönderilir.

Fiziki muayeneye sevk edilen ve 28 no.lu ekte yer alan eşyanın muayene memurunca tarife pozisyonu tespit edilebiliyorsa tahlile gönderilmez. Yine ithalinde süreklilik bulunan eşyanın göndericisi, alıcısı ve menşei aynı olup belirleyici özellikleri de aynı olan eşya için beyannamenin tescil tarihi itibarıyla bir yıl öncesine ait aynı eşyaya ait tahlil raporları dikkate alınarak yeniden tahlile gönderilmez. Ancak, Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 27 (27.01 ila 27.05 ve 27.16 hariç), 28, 29 uncu fasılları ile 39.01 ila 39.15 tarife pozisyonlarında yer alıp ta dökme olarak gelen eşya her durumda tahlile gönderilir.

Laboratuvar tahlilleri gümrük laboratuvarlarında yapılır. Tahlilin gümrük laboratuvarında yapılamaması halinde bu tahlil ücreti yükümlüsünce ödenmek kaydıyla gümrük idaresince uygun görülecek laboratuvarlarda yaptırılabilir. Tahlil sonuçları yükümlüsüne tebliğ edilir. Tebliğ edilen tahlil sonucuna 15 gün içerisinde Başmüdürlük nezdinde itiraz edilebilir. Bu durumda ikinci tahlil yapılır ve ikinci, tahlil sonuçları eşyanın teknik özellik ve niteliklerinin tespiti yönünden kesin olup itiraz edilemez.

f- Vergilerin Hesaplanması ve Tahakkuku :

Eşyanın beyanından önce yükümlüsünce beyana esas teşkil eden belgelerin kontrolü yapılır. Beyanu yapılan eşya için dış ticaret mevzuatının veya gümrük ve sair öngördüğü bir belge (izin, kontrol, uygunluk, garanti vb.) varsa bunlar beyan edilecek beyannameye eklenir. Bu işlemi takiben eşyanın teslim şekline göre fatura + navlun faturası + sigorta poliçesi ilave edilerek eşyanın gümrük vergisi hesaplanmasına esas alınan CİF kıymeti belirlenir.

Gümrük Vergisi, beyan edilen eşyanın tarife cetvelindeki pozisyonunda yer alan vergi oranının CİF kıymetine uygulanması suretiyle hesaplanır. Şayet eşya ÖTV Kanununa ekli listeler kapsamında ise bu listede karşılığı olan ÖTV maktu veya nispi olarak hesaplanır. Eşyanın CİF kıymeti + ithalatta ödenen tüm vergi, harç ve fonlar + ardiye ücreti, banka komisyonu, ordino ücreti ve sair giderler Katma Değer Vergisinin matrahını oluşturur. Bu matrah üzerine KDV oranı tatbik edilmek suretiyle de KDV hesaplanır. Bu hesaplama BİLGE siteminde değerler beyan aşamasında sisteme girilmesi halinde sistem tarafından otomatik olarak beyannamenin tescil tarihindeki

kurlar dikkate alınarak hesaplanmaktadır. Ayrıca beyanname başına Damga Vergisi Kanunu na göre 37.25 TL(2010 yılı için) standart damga vergisi alınmaktadır.

ÖRNEK :

İthal eşyasının FOB kıymeti : 25 000 EURO olsun ve A.TR Dolaşım Belgesi olmasın.

Navlun bedeli konişmentosunda 3000 EURO ve sigorta poliçesinde sigortası için 200 EURO ödemesi olsun. Ödeme şekli mal mukabili olsun.

NOT : Eşyanın mal bedeli malın ithalinden sonra ödenecek olması halinde mal mukabili olarak kabul edileceğinden mal bedelinin %3 ü tutarında ithalattan önce bankaya Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu(KKDF) yatırılır. Mal bedelinin peşin yapılması halinde veya vesaik mukabili olupta eşyanın gümrüğe beyanından önce mal bedelinin transferi halinde KKDF ödemesi olmayacaktır.

Kur : 1 EUR=1.80 TL/EUR ve Gümrük Vergisi oranı=%5 , KDV=%18 olsun.

Ayrıca banka komisyonu olarak 120 TL, ardiye ücreti olarak 230 TL, ordino bedeli olarak, 130TL ödemesi olsun.

KKDF için $25\,000 \times \%3 = 750$ EURO=1350 TL bankaya ödenecek.

Damga vergisi : 37.25 TL (2010 yılı beyanname başına maktu)

Gümrük Vergi :

CİF kıymet x %5,

$CİF = 25\,000 \text{ EUR} + 3000 \text{ EUR} + 200 \text{ EUR} = 28.200 \text{ EURO}$

$CİF = 28\,200 \text{ EUR} \times 1.80 \text{ TL/EUR} = 50\,760 \text{ TL}$

Gümrük Vergisi = $50\,760 \times \%5 = 2\,538 \text{ TL}$

KDV Matrahı :

$50\,760 \text{ TL} + 2\,538 \text{ TL} + 37.25 \text{ TL} + 1350 \text{ TL} + 120 \text{ TL} + 230 \text{ TL} + 130 \text{ TL} = 55\,165.25 \text{ TL} \times \%18 = 9\,929.75 \text{ TL}$ ödenecek KDV hesaplanır.

Vergiler BİLGE siteminde beyannamenin tescili ile birlikte otomatik olarak hesaplanır ve ithalat formaliteleri tamamlanınca bankaya veya gümrük veznesine ödenir.

g- Tahsilat :

Tahsili gereken gümrük vergileri, harçlar ve fonlar ile para cezaları gümrük saymanlıklarına veya bu saymanlıkların hesabının bulunduğu bankalara yatırılır.

Gümrük veznesine yapılacak ödemelerde, tahakkuk işlemi biten beyannameler vezneye gönderilir. Vezneden sorumlu memur « muhasebe hareketleri » ekranını açarak tahakkukun yapıp yapılmadığını kontrol eder. Tahakkuk yapılmış ise vergilerin tahsiline ilişkin işlemleri tamamlayarak tahsilatı yapar ve Gümrük Vezne Alındısının dökümünü alarak beyannamenin mükellef nüshası ile birlikte mükellefe verir.

h- Teminat :

Bir gümrük beyannamesi ile ilgili işlemlerde teminat alınması söz konusu olduğunda, aşağıda gösterilen değerler gümrük idaresince teminat olarak kabul edilir.

- Tedavüldeki nakit Türk lirası,
- Bankalarca verilen teminat mektupları,
- Nominal değerleri üzerinde kabul edilen hazine tahvil ve bonoları,
- Genel ve katma bütçeye dahil kamu kuruluşlarının, belediyelerin, sermayesinin tamamı devlete ait kamu iktisadi kuruluşlarının ve Türkiye'deki yabancı misyon şeflerinin verecekleri garanti mektupları,
- T.C. Merkez Bankası tarafından kabul edilen ve bu bankanın belirlediği efektif alış kuru üzerinden hesaplanan dövizler.

Gümrük işlemleri dolayısıyla gümrük idaresine tevdi edilen teminat mektupları idarece incelenip teminatı veren bankadan teyidi alındıktan sonra kabul edilir. Bu mektuplar « Ayniyat Alındısı » karşılığında gümrük saymanlık mürürlüğüne teslim edilir. Teminatın nakit olması halinde, veznedar nakit teminat ekranını açarak ilave bilgileri girerek tahsilatı takiben Gümrük Vezne Alındısının mükellef nüshasını verir.

i- Toplu ve götürü teminat :

Yükümlüler, teminata konu her bir işlem için ayrı ayrı teminat verebilecekleri gibi, Gümrük Müsteşarlığınca belirlenmiş koşullara sahip olmaları koşuluyla toplu veya götürü teminat ta verebilirler.

Gümrük yükümlülüğü gerektiren veya gerektirebilecek birden fazla işlem için belirlenecek koşulları taşıyanlardan A ve B Sınıfı Onaylanmış Kişi Statü Belgesine sahip olanların talebi üzerine tüm işlemleri kapsayacak şekilde götürü teminat verilebilir.

Götürü teminat sisteminden yararlanmak için verilecek teminat tutarı bir önceki yılda her türlü gümrük işlemleri nedeniyle teminat konusu olan toplam değer %10 u dur. Ancak;

- Teminat dahilinde işleme rejimi kapsamı eşyayı da kapsamaması halinde 250 000 Avro, dahilinde işleme rejimi dışındaki işlemleri kapsamaması halinde 75 000 Avro dan az olamaz.

- Teminat ÖTV Kanunu Eki I sayılı listenin (A) cetvelinde yer alan petrol ürünlerini de kapsamı halinde teminat tutarı 10 000 000 Avro yu; bunun dışında her durumda 2 000 000 Avro yu aşmayan miktarda verilebilir.
- Teminat bu miktarlar karşılığı TL olarak ta verilebilir.

IV- BASİTLEŞTİRİLMİŞ USULLER

Gümrük idareleri, usul ve formalitelerin basitleştirilmesi ve gümrük işlemlerinin yürürlükteki hükümlere uygun olarak yürütülmesini sağlamak amacıyla;

- a- Beyannameye eklenmesi gereken belgelerden bazılarının eklenmemesine ve yazılması gereken bazı bilgilerin yazılmamasına,
- b- Söz konusu beyanname yerine eşyanın ilgili gümrük rejimine tabi tutulması işleminin bir idari veya ticari belge ile yapılmasına,
- c- Talep halinde yükümlünün işyerinde veya gümrük idaresince uygun görülen diğer bir yerde eşyanın ilgili rejime geçişinin kayıt yoluyla yapılmasına,

İzin verir. Yukarıdaki a ve c bendinde yazılı kolaylıklardan yararlanabilmek için „Onaylanmış Kişi Statü Belgesi“ alınması gerekir. Onaylanmış Kişi Statü Belgesi A,B ve C sınıfı olarak üç gruba ayrılmaktadır ve bu belgeler için aranan koşullar Gümrük yönetmeliğinde belirlenmiştir. Kayıt yoluyla beyandan (c şikkından) yararlanabilmek için imalatçı olmak ve A sınıfı Onaylanmış Kişi Statü Belgesine sahip olmak zorunludur.

A- Onaylanmış kişi statüsü için genel koşullar:

Onaylanmış kişi statü belgesi belgesi için başvuruda bulunan kişilerce;

- Yönetim kurulu üyeleri, sermayenin %10 undan fazlasına sahip olan gerçek kişiler ile gümrük ve dış ticaret konusunda temsil yetkisine sahip olanların, devletin güvenliğine karşı, anayasal düzene karşı, casusluk, zimmet, irtikap, rüşvet, emniyeti suistimal, hırsızlık, dolandırıcılık, kaçakçılık, kambiyo suçu, iftira, ihaleye fesat karıştırma, vergi kaçakçılığı gibi konularda kesinleşmiş mahkumiyet kararı bulunmaması,
- Başvuru tarihinden geriye iki yıl içinde, her bir dönem ayrı değerlendirilmek üzere vergi kaybına neden olan işlemlerden dolayı beyanname sayısının %1 ini aşacak şekilde ceza kararı bulunmaması,
- Yine aynı şekilde başvuru tarihinden geriye iki yıl ayrı ayrı değerlendirilmek suretiyle vergi kaybına sebebiyet nedeniyle KDV ve ÖTV cezasını beyanname toplam sayısının binde üçünden fazla olmaması,
- Gümrük mevzuatı uyarınca kesinleşmiş vergi borcunun bulunmaması,
- Vergi mevzuatı uyarınca kesinleşmiş vergi borcunun bulunmaması,
- Kesinleşmiş sosyal güvenlik prim borcu bulunmaması,
- Bağlı olduğu ihracatçı birliğince performans ve güvenirliliğinin onaylanmış olması,

- Dış ticaret sermaye şirketleri, grup ihracatçıları, Ar-Ge merkezi belgesine sahip olanlar ile bakım ve onarım faaliyeti yürüten ticari hava taşımacılığı şirketleri hariç **imalatçı olmaları**,

koşullarını sağlamaları gerekir.

Onaylanmış kişi statüsü için gereken özel koşullar:

A Sınıfı onaylanmış kişi statüsü için başvuruda bulunanların genel koşullar yanında,

a- Aşağıdaki koşullardan en az birinin sağlanması;

- Başvuru tarihinden geriye doğru iki yıl içerisinde, her bir yıl için ayrı ayrı olmak üzere herhangi bir dönemde asgari FOB 25 000 000 USD tutarında ihracat yapmış olmak,
- Başvuru tarihinden geriye iki yıl içerisinde her yıl için ayrı ayrı olmak üzere herhangi bir dönem içinde gerçekleştirilen ithalat ve ihracat tutarı toplamının asgari 100 000 000 USD tutarında olması,

b- Başvuru tarihinden geriye dönük bir ay içerisinde en az 250 işçi istihdam etmiş olması,

B Sınıfı onaylanmış kişi statüsü için başvuruda bulunanların genel koşullar yanında,

a- Aşağıdaki koşullardan en az birini sağlanması,

- Başvuru tarihinden geriye doğru iki yıl içerisinde her yıl için ayrı ayrı olmak üzere herhangi bir dönemde asgari FOB 5 000 000 USD tutarında ihracat yapmış olmak,
- Başvuru tarihinden geriye doğru iki yıl içinde ayrı ayrı olmak üzere herhangi bir dönem içinde gerçekleştirilen ithalat ve fiili ihracat tutarının asgari 20 000 000 USD olması,

b- başvuru tarihinden geriye bir ay içerisinde en az 100 işçi istihdam ediyor olması,

C Sınıfı onaylanmış kişi statüsü için başvuruda bulunanların genel koşullar yanında,

a- Aşağıdaki koşulların en za birini sağlanması,

- A ve B sınıfında olduğu gibi geriye dönük iki yıldan herhangi bir dönem için asgari FOB 2 000 000 USD tutarında ihracat yapış olmak,
- Aynı şekilde herhangi bir dönem için gerçekleşen ithalat ve fiili ihracat tutarı toplamının asgari 8 000 000 USD olması,
- Başvuru tarihinden geriye dönük iki yıl içerisinde asgari 25 000 000 USD tutarında sabit sermaye yatırımı yapmış olması,

b- Başvuru tarihinden geriye dönük bir ay içerisinde en az 30 işçi istihdam etmesi gerekir.

Diğer yandan dış ticaret sermaye şirketlerinde yukarıda belirtilen özel koşullar aranmaz.

Eşyanın Tesliminden Sonra Beyanın Kontrolü:

A ve B sınıfı Onaylanmış Kişi Statü Belgesine sahip yükümlülerin eşyalarının ithal veya ihraç işlemlerinde, beyannamelerindeki bilgilerin veya eşyanın kontrolleri eşyanın tesliminden sonrada yapılabilir.

Kamu kurum ve kuruluşları dahil eşyanın tesliminden sonra beyanın kontrolüne tabi olanlar, yetkililer tarafından istenilen bilgi ve belgeleri temin etmeye ve tevdi etmeye mecburdurlar. Sonradan kontrol kapsamında mavi hat kriteri ile belge kontrolü ve fiziki muayenesi yapılmadan teslim edilen eşyalar, idarece görevlendirilen yetkili memurlarca işletmenin deposunda, üretim bandında veya üretim sonrası belge ve muhasebe kayıtlarına göre kontrolleri her zaman yapılabilir.

Yaygın Basitleştirilmiş Usul Kapsamında Beyan:

Türkiye Gümrük Bölgesine getirilerek bir gümrük rejimine tabi tutulacak eşya, tüm belgeleri tamam olmak kaydıyla,

- a- Dökme eşya,
- b- Getirildiği mahalde bulunan antrepo veya geçici depolama yerine konulamayacak ağırlıkta ve hacimdeki dökme olmayan eşya ile boşaltması, yükleme külfet doğuran veya özel düzenek veya taşıt gerektiren eşyalar,
- c- Getirildiği mahalde konulmasına ve korunmasına yönelik özel düzenek ve yapı bulunmayan petrol ürünleri ile yanıcı, parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı kimyasal maddeler ve gıda maddelerinin,

Bu usulden yararlanmasına izin vermeye gümrük müdürlükleri yetkilidir. Ancak, Onaylanmış Kişi Statü Belgesine sahip olanların eşyalarının yukarıda belirtilen özelliklere sahip olup olmadıklarına bakılmadan her tür eşyası bu kolaylıktan yararlanır.

Eksik Beyanlı Yaygın Basitleştirilmiş Usul:

Aşağıda yazılı olup, özelliği gereği yükümlüsüne hemen teslimi gereken eşya için özel kuruluşlar tarafından yetkili gümrük idaresine yazılı başvuruda bulunulması halinde tahsili gereken vergilerin ödenmesi veya nakdi teminata bağlanması ve ibrazı gereken belgelerin eksik olması halinde tahhütname alınmak kaydıyla eşyalar kullanılmamak üzere yed-i emin olarak yükümlüye teslim edilebilir.

Özel kuruluşların yazılı talebi üzerine, hemen teslim edilebilecek eşyalar şunlardır;

- Türkiye Atom Enerji Kurumu'nun uygunluk değerlendirmesine tabi radyoaktif maddeler,
- İnsan ve hayvan sağlığı ile ilgili her türlü aşılar,
- İnsan sağlığı için önem arz eden kalp kapakçığı, canlı doku, özel serumlar, kan ve kan plazmaları gibi belirli fiziksel koşullarda korunması gereken ürünler,
- İlgili kuruluşlardan alınacak belgeler ile kanıtlanması koşuluyla, acil ameliyatlarda kullanılması gereken, vücudun içindeki organlara takılan protez uzuvlar, organlar ve parçaları,
- Belirli bir ısıda korunması gereken tıbbi tahlillerde kullanılan hazır kitler,
- Yurt dışında periyodik olarak yayımlanan gazete ve dergiler ile bunların elektronik ortamda korunduğu materyaller,
- Tüp bebek merkezleri laboratuvarlarında kullanılan tüp bebek solusyonları,
- Canlı hayvan ve bunların üretilmesi için getirilen yumurtalar,
- Uçak ve gemilerin tamiri için acilen ihtiyaç duyulan yedek parçalar ve gerekli aletler.

V. BÖLÜM

TARİFE, KIYMET, MENŞE KURALLARI

I- TÜRK GÜMRÜK TARİFE CETVELİ

a. Tanım:

Ticarete konu olan veya olması muhtemel olan maddelerin uluslararası ticaretinde vergilendirilmesi ve dış ticaret önlemlerine tabi tutulmasında bu eşyalar belirlili bir sistematığe göre sınıflandırılır. İşte bu ihtiyaçtan eşyanın belirli bir tarife sınıflandırılması ihtiyacı doğmuştur.

Tarife, eşyaların gümrük vergisinin tespit ve uygulanması ile dış ticaret önlemlerinin daha rahat uygulanmasını temini için belirli bir sistematığe göre guruplandırılarak sınıflandırılması suretiyle oluşturulan ve karşılarında uygulanacak vergi miktarı veya oranı gösterilen cetveller/listelerdir.

b. Armonize sistem (Harmonised system):

Armonize Sitem olarak bilinen sınıflandırma, Uyumu Sağlanmış(Armonize) Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi Hakkında Uluslararası Sözleşme, yaklaşık 200 ülke tarafından kabul edilmiş ve kabul etmeden kendi iradeleri ile(de fakto) uyguladıkları sınıflandırma sistemidir Bu sistemde eşya sınıflandırması altılı kod esas alınarak yapılmıştır. Sözleşmeye taraf olan ülkeler bu altılı kod esas alınmak kaydıyla daha alt açılımlar ilave edilmesine olanak tanınmıştır.

Türk Gümrük Giriş tarife Cetveli de Armonize Sistem Nomankulatürü esas alınarak hazırlanmıştır. AB ile olan uyum yükümlülüğümüz kapsamındaki düzenlemeler de dikkate alınarak 12 li kod esasına göre düzenlemiş olup, uygulanacak gümrük vergileri

her yıl Bakanlar Kurulu Kararı ile bu tarife cetveli esas alınarak İthalat Rejimi kararı ekinde yayımlanmaktadır.

,

c. Bölüm ve fasıllar:

BÖLÜM: Gümrük Tarife Cetvelinde, birbirine benzeyen aynı nitelikteki veya çoğunlukla aynı hammaddeden yapılan eşyalar bir bölüm oluşturacak şekilde gruplandırılır.

FASIL: Bölümlerden daha alt düzeyde ve bölümlere nazaran daha çok birbirine benzeyen aynı nitelikteki eşyayı içine alır ve 12 li bazda yer alan kodlam sisteminin ilk iki rakamı fasılı gösterir.

Türk Gümrük Tarife Cetveli 99 fasıldan oluşmaktadır. 77, 98 ve 99 uncu fasıllar özel amaçlar için kullanılmak üzere boş bırakılmıştır.

TARİFE POZİSYONU: Tarife Cetvelinde, fasıla ilişkin ilk iki rakamdan sonra gelen iki rakam fasıla ait iki rakamla birlikte tarife pozisyonunu oluşturur. Yani ilk iki rakamdan sonra gelen iki rakam pozisyon numarasını belirler. Eşyanın ait olduğu fasıl kaçınıcı sırasında yer aldığını gösterir. Fasil numarası ile birlikte tarife pozisyonu olarak adlandırılır.

ALT TARİFE POZİSYONU: İlk dört rakamı oluşturan tarife pozisyonundan sonra gelen iki rakam, alt tarife pozisyon numarasıdır ve ilk dört rakamla birlikte alt tarife pozisyonunu oluşturur.

GÜMRÜK GİRİŞ TARİFE POZİSYONU: Türk Gümrük Tarife Cetvelinde oniki rakamdan oluşan pozisyonudur.

8708.59.45.00.19 Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonudur.

Burada ilk iki rakam olan 87, eşyanın ait olduğu fasıl,
İlk dört rakam olan 8708, eşyanın tarife pozisyonunu,
İlk altı rakam olan 8708.59, eşyanın alt tarife pozisyonunu ve aynı zamanda AS Nomanklatür kodunu,
İlk sekiz rakam olan 8708.59.45, AB Kombine Nomanklatür Kodunu,
İlk on rakam olan 8708.59.45.00 Milli Alt Açılımı,
Oniki rakam ise yani 8708.59.45.00.19 ise, Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonunu ifade eder.

:

d. Sınıflandırmanın temel kuralları:

Armonize Sistem, iki temel sınıflandırma kuralına göre işler.

- Eşyanın yapıldığı maddeye ve imalat derecesine göre sınıflandırma.
- Eşyanın fonksiyonu veya kullanıldığı yere göre sınıflandırma.

Tarife Cetvelinin ilk bölümlerinde daha çok eşyanın yapıldığı maddeye, materyale göre bir sınıflandırma yapılmıştır. Bu kapsamda, eşyanın materyalle ilgili işleme düzeyi arttıkça tarifedeki yeri de artacaktır. Örneğin;

- Canlı ağaçlar tarife cetvelinde 0602 pozisyonunda yer almaktadır.
- Canlı ağaçların kesilmesinden elde edilen yuvarlak ağaçlar 4403 pozisyonunda,
- Ağaç testere ile uzunlamasına bi ilip yontulursa 4407 pozisyonunda,
- Testere ile biçilen ağa ın kenarlarına ve yüzeyine  ekil verilirse 4409 pozisyonunda,
- Nihai  r n halini alan ağaçtan yapılmış ahşap mutfak veya sofra eşyası 4419 pozisyonunda,
- Ahşap büro malzemeleri ise 9403 pozisyonunda yer alır.

Eşyanın tarifedeki yerinin tespitinde izlenecek yöntem:

-  retildi i maddeye ve eşyanın fonksiyonuna göre niteliği belirlenir. Tamamlanmış bir e yamıdır, aksam veya par amıdır, aksesuar mıdır.
- Girebilece i bölüm ve fasıllar belirlenir.
- Bölüm ve fasıl notlarına bakılır. E yamızla ilgili bir hüküm olup olmadığı incelenir.
- Eşyanın girebildi i faıllardaki tarife pozisyonu notları incelenir.
- Birden fazla tarife pozisyonunda e yamızı tanımlayan bilgiler varsa e yamızı en özel şekilde tanımlayan pozisyon dikkate alınır.
- E yamız tamamlanmamış ise veya demonte vaziyette ise yorum kurallarından hareketle bu eşyanın imali bitirilmı  veya aksamı tamamlanmış eşyanın ithal anındaki karakteristiğini sağlayıp sa lanmadı ı irdelenir. Bu özelliği sağlıyor sa tamamlanmış eşyanın tarife pozisyonunda değerlendirilir.
- E yamız birden fazla maddenin karışımı veya bileşiminden meydana gelmiş ise ve eşya ile ilgili tespit edilen tarife pozisyonunda ismen bir tanımlama yoksa bu e yaya genel yorum kurallarına göre e yaya esas özelliğini veren maddeye göre sınıflandırılır. Bu tür e yalarda fası not hükümleri ve pozisyon metinleri yanında izahname h k mleride irdelenmelidir.
- Tarife cetvelindeki yorum kuralları, bölüm ve fasıl not hükümleri ya da pozisyon metinlerinin yanında tarife ile ilgili sıfılandırma karaları ve izahnameden de yararlanılabilir.
- E yanızın tarifedeki yerinin emin bir şekilde tespiti için ba  vurulacak önemli bir yol da Bağlayıcı Tarife Bilgisi Kararı alınmasıdır. Bu işlem için Gümrük Yönetmeliği ekinde yer alan BTB Formu ile yetkili Gümrük ve Muhafaza Ba m d rl  ne müracaat edilir. E yanızla ilgili tüm bilgileri, varsa katalo , prospektüs veya eşya numunesi eklenerek müracaat yapılır. E yanızla ilgili verilen Bağlayıcı Tarife Kararı yalnızca başvuruda bulunulan e yadaki tanımlara uygun eşyanın gümrük tarifesinin belirlenmesinde bağlayıcı niteliktedir. Verilen bilgilerin yanlış ve eksik bilgi ve belgelere dayandığı anlaşılan hallerde bu karar iptal edilir.

e. Gümrük vergilerinin tespiti:

Gümrük vergileri, gümrük yükümlülüğünün ba ladı ı tarihte y r rl l kte olan gümrük tarifesine göre hesaplanır. İthalatta gümrük yükümlülüğü, eşyanın serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutulduğu beyannamenin tescil tarihinde ba lar.

Gümrük vergi oranları, 474 sayılı Gümrük Giriş Tarife Cetveli Hakkında Kanunun Bakanlar Kuruluna verdiği yetki ve Gümrük Birliği anlaşması hükümleri dikkate alınarak her yıl BKK ile belirlenmekte ve ithalat Rejimi kararı ekinde yayımlanarak yürürlüğe girmektedir.

İthalat Rejimi kararında uluslararası anlaşma hükümleri , özellikle AB ile oluşturulan Gümrük Birliği ve Serbest Ticaret Anlaşmaları dikkate alınarak eşyalar listeler halinde gümrük tarife istatistik pozisyonları esas alınarak sınıflandırılmaktadır. İthalat Rejimi kararı ekinde altı liste bulunmaktadır. Bunlar;

- I Sayılı Liste; Tarım ürünlerinin listesini,
- II Sayılı Liste; Sanayi ürünleri ile Gümrük Birliği kapsamındaki eşyalar,
- III Sayılı Liste: İşlenmiş tarım ürünlerinin listesini,
- IV Sayılı Liste: Su ürünleri listesini,
- V Sayılı Liste: Gümrük vergileri askıya alınan eşya listesini,
- VI Sayılı Liste: Sivil hava taşıtları için muafiyet tanıyan listeyi

Göstermektedir.

II- İTHAL EŞYASININ GÜMRÜK KIYMETİ

İthalata konu eşyanın vergilendirilebilmesi için eşyanın tarifesinin yanında kıymetinin belirlenmesine de ihtiyaç vardır. Çünkü eşyalara uygulanan gümrük tarifesi genelde eşyanın kıymeti üzerinden uygulanır.

a. Spesifik esas ve advalorem esas:

Uluslararası ticarete konu olan eşyaların ithalinde veya ihracında uygulanan vergileme genelde eşya kıymeti esas alınarak bu kıymete gümrük tarifesi (gümrük vergi oranı) tatbik edilmek suretiyle hesaplanmaktadır. İşte bu şekilde eşyanın kıymeti üzerinden ithalat vergisi hesaplama yöntemine advalorem vergi denir.Ülkemizde ithalat vergileri bazı alkollü içkiler ile temel tarım payları üzerinde alınan fonlar hariç genelde advalorem esas yani eşyanın kıymeti esas alınarak vergileme yapılmaktadır.

Spesifik vergilemede eşyanın nitelikleri önem arz eder. Vergileme eşyanın adedi, ağırlığı, hacmi, metresi, litresi gibi ölçülebilir fiziksel özellikleri üzerinden hesaplanır. Uygulama alanı kısıtlıdır. Ülkemizde ithalatta bazı alkollü içkiler üzerinde uygulanan ÖTV bu içkimin hektolitresi esasrak uygulanmakta, yine işlenmiş tarım ürünleri içindeki hesaplanan temel tarım payı üzerinde alınan fon spesifik esaslara göre hesaplanmaktadır.

b. GATT(DTÖ) VII. Maddesi ve Kıymet Sözleşmesi:

Gümrük kıymetinin tespiti ile ilgili kurallar Türkiye'nin de taraf olduğu ve ülkelerin büyük çoğunluğunca kabul edilmiş olan GATT'ın VII inci maddesi hükümleri çerçevesinde DTÖ Gümrük Kıymet Sözleşmesi ile belirlenmiştir. Türkiye de DTÖ

Kıymet sözleşmesini imzalayarak bu sözleşme hükümlerini 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 23 ila 31 inci maddelerinde hüküm altına almıştır.

Eşyanın gümrük kıymeti

Eşyanın gümrük kıymeti, gümrük tarifesinin ve eşya ticaretine ilişkin belirli konularda getirilen tarife dışı düzenlemelerin uygulanması amacıyla, Gümrük Kanunu ile Gümrük Yönetmeliğinin İkinci Kısım Üçüncü Bölümlerinde yer alan hükümler çerçevesinde belirlenen kıymettir.

İthal eşyasının gümrük kıymeti deyimi; ithal eşyası üzerinden advalorem sisteme göre gümrük vergisinin hesaplanmasına esas teşkil edecek eşya kıymetini belirtir.

Eşyanın gümrük kıymeti nasıl tespit edilir

Eşyasının gümrük kıymeti, Gümrük Yönetmeliğinin 45 ilâ 50 inci maddelerinde belirtilen kıymet tespit yöntemlerinin sırasıyla uygulanması suretiyle tayin ve tespit olunur.

Bu yöntemler; satış bedeli yöntemi, aynı eşyanın satış bedeli yöntemi, benzer eşyanın satış bedeli yöntemi, indirgeme yöntemi, hesaplanmış kıymet yöntemi ve son yöntem olmak üzere altı tanedir.

Bu yöntemlerin kullanılmasında esas, ilk önce satış bedeli yönteminin kullanılması, bu yöntemin kullanılmasını engelleyen bir durumun varlığı halinde ise sırasıyla diğer yöntemlerin denenmesi ve ilk beş yöntemle göre belirlenemeyen kıymetin son yöntemle göre belirlenmesidir. Eşyanın gümrük kıymeti bir önceki yöntemle göre belirlenebildiği sürece izleyen yöntemle geçilmez. Ancak beyan sahibinin yazılı talebinin gümrük idaresince uygun bulunması şartıyla, söz konusu yöntemlerden indirgeme yöntemi ile hesaplanmış kıymet yönteminin uygulama sırası değiştirilebilir.

Fiilen ödenen veya ödenecek fiyat:

Fiilen ödenen veya ödenecek fiyat, ithal eşyası için alıcının, satıcı veya satıcı yararına yaptığı veya yapması gereken ödemelerin toplamıdır. Bu fiyat, ithal eşyasının satış koşulu olarak, alıcının satıcıya veya satıcının bir yükümlülüğünü karşılamak üzere üçüncü bir kişiye yaptığı veya yapacağı tüm ödemeleri kapsar. Ödemeler, para transferi şeklinde olabileceği gibi akreditif veya ciro edilebilir bir kıymetli evrak kullanılarak ya da doğrudan veya dolaylı yapılabilir. Gümrük Yönetmeliğinin 51 inci maddesine göre yapılan ilaveler dışında, alıcının pazarlama veya satıcı ile yapılan bir anlaşma yoluyla da olsa, satıcıya yapılan dolaylı dahil kendi hesabına yaptığı faaliyetler, satıcı yararına bir ödeme olarak değerlendirilmez. Bu tür işlemlere ilişkin giderler, ithal eşyasının gümrük kıymetinin tespiti sırasında fiilen ödenen veya ödenecek fiyata ilave edilmez.

c. Satış bedeli:

İthal eşyasının gümrük kıymeti satış bedelidir. Satış bedeli, Türkiye'ye ihraç amaçlı yapılan bir satışta eşya için, alıcının satıcı veya satıcı yararına ödediği veya ödemesi

gereken bedel ve değerler toplamıdır. Ödemeler para transferi şeklinde olabileceği gibi, akreditif veya ciro edilebilir bir kıymetli evrak kullanılarak ya da doğrudan veya dolaylı olarak yapılabilir. Satıcının bir borcunun alıcı tarafından ödenmesi dolaylı bir ödemedir.

Görüleceği gibi satış bedeli, alıcının satıcı veya satıcı yararına eşyanın satın alınmasıyla ilgili olarak ödediği veya ödemesi gereken tutarlardır. Satış bedelinin eşyanın gümrük kıymeti olarak kabul edilebilmesi için bazı ön koşullar bulunmaktadır. Bunlar;

- Eşyanın alıcısı tarafından kullanımı veya elden çıkarılması hiç bir kısıtlamaya tabi olmamalıdır.
- Eşyanın fiyatı, kıymetin tespitini engelleyecek bir edim veya koşula tabi olmamalıdır.
- Eşyanın alıcısı tarafında kullanılması sonucu oluşan hasılanın bir bölümünün doğrudan veya dolaylı olarak satıcıya intikal etmemelidir.
- Alıcı ile satıcı arasında bir ilişki bulunmamalıdır.

d. Kıymete ilave edilmesi gereken unsurlar:

Gümrük Kanunu'nun 27 inci maddesinde hangi bedellerin kıymete dahil edileceği maddeler halinde belirlenmiş olup, bu değerlerin nesnel ve ölçülebilir olması, keyfi fiktif değerler olmaması ayrıca hüküm altına alınmıştır. Bunlar;

- Satınalma komisyonları hariç, alıcı tarafından üstlenilen komisyon ve tellaliye.
- Alıcı tarafından yurt dışından temin edilen ve ithal eşyası ile birlikte tek kap olarak işlem gören kap ve ambalajların kıymeti alıcı tarafından ödenmesi halinde kıymete dahil edilir.
- İthal eşyasının üretmi veya ihracı için alıcı tarafından üstlenilmiş ve satıcı tarafından kıymete dahil edilmemiş olan mal ve hizmet bedelleri.(üretim için gerekli olan kalıp, taslak, mühendislik, proje vb.)
- Fiyata dahil edilmemiş ancak alıcı tarafından ödenecek lisans ve royalti ücretleri.
- İthal eşyasının Türkiye'de değerlendirilmesinden sonra ortaya çıkan hasılanın doğrudan veya dolaylı olarak satıcıya yansıyan miktarı.
- İthal eşyasının Türkiye'deki giriş limanı veya varış yerine kadar olan nakliye, sigorta, yükleme ve elleçleme giderleri.

e. Kıymete ilave edilmeyecek unsurlar:

Gümrük kanunu'nda kıymete dahil edilmeyecek unsurlar sayılmış olup, eşyanın gümrük kıymetinden ayırt edilebilmeleri koşuluyla aşağıdaki unsurlar kıymete dahil edilmez.

- Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi giriş limanı veya varış yerine varışından sonraki nakliye ve sigorta bedelleri.
- Sınai tesis, makina veya techizat gibi, ithal eşyası için yapılan inşa, kurma, montaj, bakım ve teknik yardıma ilişkin giderler.
- İthal eşyasının finansmanı için alıcı tarafından üstlenilen faiz giderleri.
- İthal eşyasının Türkiye'de çoğaltılması hakkı yapılan ödemeler.
- Satın alma komisyonları.

- Eşyanın ithali nedeniyle ödenecek vergiler.

f. Kıymet tespit yöntemleri:

İthal eşyasının gümrük kıymeti satış bedeli olduğu, satış bedelinin, ihraç amaçlı bir satışta bazı düzenlemelerin yapıldığı, alıcının satıcıya veya satıcı yararına fiilen ödediği veya ödemesi gereken değerler toplamı olduğu belirtilmişti. Çeşitli nedenlerle eşyanın satış bedeli yöntemine göre kıymetinin tespiti mümkün olmaması veya gümrük idaresine beyan edilen kıymetin geçerli nedenlerle satış bedelini yansıtmadığı belirlenen durumlarda Gümrük Kanunu sırasıyla belirlenmiş olan yöntemlerin uygulanmasını öngörmüştür. Bu yöntemler sırasıyla;

1. Satış bedeli yöntemi.
2. Aynı eşyanın satış bedeli yöntemi.
3. Benzer eşyanın satış bedeli yöntemi.
4. İndirgeme yöntemi.
5. Hesaplanmış kıymet yöntemi.
6. Son yöntem.

Bu yöntemlerin uygulanmasında bir hiyerarşi söz konusudur. Yani bu yöntemler sırasıyla uygulanmalıdır. Bir önceki yöntem uygulanmadan keyfi olarak bir sonraki yöntemle geçilemez. Yalnız beyan sahibinin talebi ile 4. üncü yöntem ile 5. inci yöntem yer değişebilir.

Yukarıda da ifade edildiği gibi ilk uygulanacak yöntem satış bedeli yöntemidir. Eşyanın satış bedelinin tesbitinin mümkün olmadığı hallerde veya satış bedeli olarak beyan edilen kıymetin, gümrük idaresince yapılan kıymet araştırması sonucu ileve edilecek unsurların ilavesi suretiyle yapılan düzeltmeye rağmen kabul edilebilir olmadığı yönünde bir tespiti varsa bu durumda, bu yöntem terk edilerek ve durum beyan sahibine bildirilerek bir sonraki yöntemle göre kıymet belirlenmeye çalışılır.

Aynı eşyanın satış bedeli yönteminde, kıymeti esas alınacak aynı eşyanın;

- Fiziksel özellik, kalite ve tanındığı özellikler dahil her hususta aynı olmalıdır.
- Aynı ülkede üretilmiş olmalıdır.
- Ticari düzeyleri yaklaşık aynı olmalıdır.
- İthalat tarihleri kabul edilebilir aralıkta olmalıdır.

Aynı eşyanın satış bedeli yöntemi uygulaması sonucu gümrük idaresince aynı eşyalar için birden fazla kıymet tespiti halinde, bu kıymetlerden düşük olanını esas almalıdır.

Benzer eşyanın satış bedeli yönteminde, kıymeti esas alınacak benzer eşyanın;

- Her hususta aynı olmamakla birlikte, aynı işlevi görmeleri ve ticari olarak birbirlerini ikame edebilen benzer özellikleri ve unsurları bulunmalıdır.
- Aynı ülkede üretilmiş olmalıdır.
- Ticari düzeyleri yaklaşık aynı olmalıdır.
- İthal tarihleri birbirine yakın aralıkta olmalıdır.

Bu yöntemde de idarece tespit edilen birden fazla benzer eşya kıymeti tespiti halinde düşük olan kıymet esas alınmalıdır.

İndirgeme yöntemi;

Bu yöntemde, kıymeti belirlenecek eşya ya da aynı veya benzer eşyanın, daha önce ithali yapılmış, aynı hal ve durumda satışı yapılan en büyük miktardaki satışa air birim fiyat esas alınarak, bu fiyattan ithalat vergileri, ithalattan sonraki nakliye, depolama, sigorta ve sair giderlerle mutaat satış kar ve komisyonlar indirilmek suretiyle bulunan birim kıymettir.

Hesaplanmış kıymet yöntemi;

İthal eşyasının üretiminde kullanılan malzeme ve diğer imal giderleri, bu eşyanın benzeri satışlarında uygulanan mutaat kar ve giderler ile ithal eşyasının giriş liman veya mahalline kadar olan nakliye sigorta bedellerinin toplamından oluşur. Bu yöntemin kullanılabilmesi için ithalatçının gümrük idaresine üretici ülke yetkili makamlarından temin edeceği bilgi ve belgeleri sunmaya hazır olması gerekir.

Son yöntem;

Eşyanın gümrük kıymeti yukarıba belirtilen beş yöntemin sırasıyla uygulanmasıyla da belirlenemiyorsa, Türkiye'deki mevcut veriler dikkate alınarak belirlenir. Bu yöntem uygulanırken DTÖ'nün kıymetle ilgili temel kurallarına uyulması, nesnel ve ölçülebilir değerlerin esas alınması, keyfi ve fiktif fiyatların dikkate alınmaması gerekir.

g. Alıcı ile satıcı arasında ilişki durumu:

Aşağıda belirtilen durumlardan birinin varlığı durumunda alıcı ile satıcı arasında ilişkinin var olduğu kabul edilir. Alıcı ile satıcının;

- Birbirlerinin memuru veya idarecisi olması,
- Birbirlerinin yasal ortağı olmaları,
- İşçi/işveren ilişkisi içinde olmaları,
- Her iki firmanın oy hakkı veren hisse senedi veya sermaye paylarının en az %5 i doğrudan veya dolaylı olarak aynı kişilere ait olması,
- Birinin diğerini doğrudan veya dolaylı olarak kontrol etmesi,
- Her ikisinin doğrudan veya dolaylı olarak üçüncü bir kişi tarafından kontrol edilmesi,
- Aynı ailenin üyesi olmaları.

“İlişki”nin bulunduğu durumlarda yapılacak işlem:

Satış bedelinin belirlenmesinde, alıcı ile satıcı arasındaki ilişkinin varlığı, satış bedelinin reddedilmesi için tek başına yeterli bir neden oluşturmaz. Böyle durumlarda satışa ilişkin koşullar incelenerek, bu ilişkinin fiyatı etkilemediği belirlenirse, satış bedeli kabul edilir. Gümrük idaresi, beyan sahibi veya diğer kaynaklardan elde ettiği bilgilere dayanarak, söz konusu ilişkinin fiyatı etkilediği kanısına varırsa, bu hususları beyan sahibine yazılı olarak bildirir. Beyan sahibinin tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içerisinde olmak şartıyla cevap hakkı saklıdır.

Birbirleri ile ilişkisi bulunan kişiler arasındaki bir satışta, beyan sahibi satış bedelinin aynı veya yakın bir tarihte gerçekleşen ve aşağıda yer alan emsal kıymetlerden birine çok yakın olduğunu ispatlarsa bu satış bedeli kabul edilerek eşyanın kıymeti satış bedeli yöntemine göre belirlenir.

1. Türkiye'ye ihraç amacıyla satılan aynı veya benzer eşyanın birbiri ile hiçbir ilişkisi bulunmayan satıcılar ve alıcılar arasında satışındaki satış bedeli,

2. Aynı veya benzer eşyanın indirgeme yöntemi hükümlerine göre belirlenen gümrük,kıymeti,

3. Aynı veya benzer eşyanın hesaplanmış kıymet yöntemi hükümlerine göre belirlenen gümrük kıymeti.

Yukarıdaki emsal kıymetlerle yapılan kıyaslama sırasında, ticari düzeye, miktara, Gümrük Yönetmeliğinin 95 inci maddesinde sayılan unsurlara ve alıcı ile satıcı arasında ilişki bulunmayan satışlarda, satıcının üstlendiği, ancak satıcı ile alıcı arasında ilişki bulunan durumlarda ise satıcının üstlenmediği giderlere ilişkin ispatlanmış farklılıklar dikkate alınır.

Söz konusu emsal kıymetler beyan sahibinin girişimi ile ve yalnız kıyaslama amacıyla kullanılır. Bu emsal kıymetlere dayanarak eşyanın satış bedelinin yerini alacak bir kıymet tespit edilmez.

Beyannamelere gümrük kıymeti ile ilgili olarak eklenmesi gereken belgeler:

Gümrük beyannamesine tescilden önce Orijinal Fatura ve beyanda bulunulan rejime ait İthal Eşyasına Ait Kıymet Bildirim Formunun eklenmesi zorunludur.

Tescil sırasında yukarıda sayılan ibrazı zorunlu belgeler yanında ihtiyari veya duruma bağlı olarak; ödeme şekline göre navlun faturası ve/veya sigorta poliçesi de aranır.(Fiyatın navlun ve sigortayı kapsamadığı teslim şekillerinde (FOB gibi) navlun faturası ve sigorta poliçesi, fiyatın navlun veya sigortadan birini kapsadığı teslim şekillerinde fiyata dahil olmayan unsura ilişkin belge (CF teslim şekli için sigorta poliçesi gibi).

Orijinal fatura, kesin satışlarda, satıcı firma ve diğer hallerde eşyayı gönderen firma tarafından mahallinde düzenlenmiş bir belgedir.

Ayrıntılı fatura, kıymetleri üzerinden vergiye tabi olup da birden ziyade kap içinde gelen ve aynı zamanda çeşitli cins ve kıymette olan eşyadan, her kapta aynı cins ve kıymette ne miktar eşya bulunduğunu gösteren ve orijinal faturaya uygun bir şekilde, satıcı veya gönderici tarafından mahallinde düzenlenmiş bir belgedir.

Orijinal faturalarda her kabın içinde satış birimine göre ne miktar eşya bulunduğu gösterilmediği takdirde, ayrıntılı faturanın beyanname ile birlikte idareye verilmesi gerekir.

Çeki listesi, bir fatura kapsamı eşyanın çeşitli cins ve nev'ide ve çeşitli ağırlıktaki

kaplara konulması halinde, her kapta ne miktar eşya bulunduğunu göstermek amacıyla düzenlenen bir belgedir.Çeki listesi satıcı veya gönderici tarafından orijinal fatura ile birlikte hazırlanabileceği gibi, beyan sahibi tarafından da hazırlanabilir.

İthal eşyasına ait kıymet bildirim formu, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının VII nci Maddesinin Uygulanmasına Dair Anlaşma hükümleri çerçevesinde belirlenen ithal eşyasına ait gümrük kıymetinin unsurlarını içeren ve Gümrük Yönetmeliğinin 21 no.lu ekinde yer alan belgedir.

Bilgisayarlarda kullanılmak üzere ithal edilen veri ya da komutlar yüklü bilgi taşıyıcılarının gümrük kıymeti:

Bilgisayarlarda kullanılmak üzere, ithal edilen veri ya da komutlar yüklü bilgi taşıyıcılarının gümrük kıymetinin belirlenmesinde, sadece taşıyıcı ortamın kendisinin maliyeti veya kıymeti esas alınır. Bu nedenle, taşıyıcı ortamın maliyet veya kıymetinden ayırdedilebilmesi koşuluyla, gümrük kıymeti, veri veya komutların maliyet veya kıymetini içermez.

Bu maddede geçen;

- Taşıyıcı ortam deyimi, entegre devreler, yarı iletkenler ve bu tür devre veya cihazlarla bütünlük oluşturan benzeri araç ve aletleri,
- Veri veya komutlar deyimi, ses, sinematografik veya video kayıtlarını, Kapsamaz.

Kıymetin tespitinde kullanılacak döviz kuru:

Eşyanın gümrük vergisine esas alınacak kıymetinin Türk Lirası olarak beyanı zorunludur. Fatura veya diğer belgelerde yazılı yabancı paralar, gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte yürürlükte olan T.C. Merkez Bankası döviz satış kurları üzerinden Türk Lirasına çevrilir.

Royalti ve Lisans Ücretleri:

Royalti ve lisans ücreti deyimi; ithal eşyasının imalatı, ihraç edilmek üzere satışı veya kullanımı ya da yeniden satışı ile ilgili olarak patent, dizayn, know-how, model, marka, tescilli tasarım, telif hakkı ve imalat prosesleri gibi adlar adı altında yapılan ödemeleri ifade eder.Royalti ve lisans ücretleri ile ilgili olarak aşağıdaki hükümler uygulanır.

a) Gümrük Kanununun 27 nci maddesinin 5 inci fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla, ithal eşyasının gümrük kıymeti satış bedeli yöntemine göre belirlenirken, royalti veya lisans ücreti ödemeleri fiilen ödenen veya ödenecek fiyata aşağıdaki koşullarla ilave edilir.

1)Ödeme kıymeti belirlenecek eşya ile ilgili olmalıdır.

2) Ödeme bu eşyanın satış koşulu olarak yapılmalıdır.

b) İthal eşyasının sadece Türkiye’de imal edilen eşyanın karışımındaki maddelerden biri veya bir parçası olması durumunda, ithal edilen eşya için fiilen ödenen veya ödenecek fiyatta düzeltme sadece royalti veya lisans ücreti bu eşya ile ilgili ise yapılabilir.

c) Bir markanın kullanılmasına ilişkin bir royalti veya lisans hakkı, ithal edilen eşya için fiilen ödenen veya ödenecek fiyata sadece aşağıdaki durumlarda ilave edilir.

1) Royalti veya lisans ücreti, aynı durumda yeniden satılan veya ithal edildikten sonra sadece küçük değişikliklerden geçen eşyaya ilişkin ise,

2) Eşya, ithalattan önce veya sonra yapıştırılan ve royalti veya lisans ücretinin ödendiği marka altında pazarlanıyorsa,

3) Alıcı, bu tür eşyayı satıcı ile ilişkisi olmayan diğer satıcılardan temin etme özgürlüğüne sahip değilse.

d) Alıcının bir üçüncü kişiye royalti veya lisans ücreti ödemesi durumunda, bu maddenin (a) bendinde öngörülen koşullar, satıcı veya satıcı ile ilişkili olan bir kişinin alıcıdan bu ödemeyi yapmasını istememesi durumunda yerine getirilmiş sayılmaz

e) Bir royalti veya lisans ücretinin miktarı ithal edilen eşyanın fiyatına bağlı olarak belirleniyor ise, aksi yönde bir kanıt bulunmadığı sürece, bu royalti veya lisans ücretinin ödenmesinin kıymeti belirlenecek eşya ile ilgili olduğu varsayılır. Ancak, bir royalti veya lisans ücretinin miktarı ithal edilen eşyanın fiyatına bakılmaksızın belirleniyor ise, bu royalti veya lisans ücreti ödenmesinin de kıymeti belirlenecek eşya ile ilgili olduğu kabul edilebilir.

III- EŞYANIN MENŞEİNİN BELİRLENMESİ

Eşyanın menşei, o eşyanın ekonomik milliyeti olarak tanımlanabilir. Örneğin; Türkiye’de hasat edilen bitkisel ürünler, Türkiye’de doğmuş ve yetiştirilmiş canlı hayvanlar vs. Menşe kavramı önemlidir çünkü eşyanın ithalatı sırasında gümrük vergilerinin hesaplanması, ticaret politikası önlemlerinin uygulanması(gözetim ve korunma önlemleri, miktar kısıtlamaları, anti-damping vergisi vs.) menşe ülkeye göre belirlenmektedir.Ayrıca, dış ticarete ilişkin istatistik tutulması bakımından da menşe önem arz etmektedir.

Uluslararası eşya ticaretinde ülkeler bu eşyalar için uyguladıkları tarifeleri ve ticaret politikası önlemlerini uygularken eşyanın menşei durumuna göre kurallarını belirlemektedirler. Bu kurallar belirlenirken keyfi olarak değil, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması(eski adıyla GATT)(yeni adıyla Dünya Ticaret Örgütü) nın belirlediği kurallar çerçevesinde dış ticaretin serbestleştirilmesi, uluslararası ticaretin önündeki engellerin kaldırılması hedefleriyle çelişmeyecek menşe kurallarının belirlenmesi ön plana çıkmıştır.

Eşyanın menşei kavramı özetle;

- İthalat sırasında gümrük vergilerinin hesaplanması,

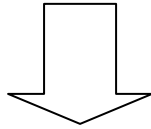
- Eşyanın menşesine bağlı olarak dış ticaretin kontrolü amacıyla, anti-damping, kota, gözetim gibi ticaret politikası önlemlerinin uygulanması,
 - Dış ticarete ilişkin istatistiklerin oluşturulması
- Açısından önem arz etmektedir.

Bir ülkenin diğer ülkeler menşekli eşyalara karşı uyguladığı menşe kuralları tercihli olmayan menşe veya tercihli menşe ilkesine dayanmaktadır.

Tercihli olmayan (tercihsiz) menşe kuralı, Dünya Ticaret Örgütü(DTÖ) üyesi ülkelerden gelen ve belirlenmiş menşe kurallarını sağlaması kaydıyla, ülke ayırımı yapılmaksızın aynı vergi oranının uygulanmasını(en çok kayırlan ülke kuralı) esas alan menşe kuralıdır. Tercihli olmayan menşe kuralları, aralarında herhangi bir özel anlaşma veya tercihli ticaret düzenlemesi bulunmayan tüm ülkeler arasındaki ticarete uygulanır. Örneğin: İthalat Rejim Kararı eki vergi oranlarını gösteren sütünlarda “Diğer Ülkeler” yazan sütünde uygulanan vergiler bu kapsamdadır.

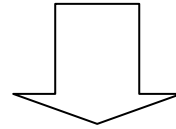
Tercihli menşe kuralları ise, DTÖ’nün “en çok kayırlan ülke kuralı” na bir sapma olarak bazı ülke ve ülke gruplarına tanınan özel uygulamalara izin veren ve menşe kuralları özel anlaşmalarla belirlenen kurallardır.

Tercihli Menşe

Bazı ülke veya ülke
Gruplarına tanınan ve özel
Anlaşmalarla belirlenen tavizlerin
Uygulanmasına ilişkin kuralları içerir.

Tercihli Olmayan Menşe

Miktar kısıtlaması, anti-damping,
Gözetim ve korunma önlemleri,
İstatistiki veri toplama konusunda
Uygulanan kurallardır.

A-TERCİHLİ OLMAYAN MENŞE KURALLARI

Tercihli olmayan menşenin nasıl belirleneceğine ilişkin kurallar, 4458 sayılı Gümrük Kanunu ile belirlenmiştir. Buna göre;

- Karasular dahil tümüyle bir ülkede elde edilen veya üretilen eşya o ülke menşelidir.
- Üretimi birden fazla ülkede gerçekleşen eşyanın bir ülke menşekli sayılabilmesi için, o ülkede yeni bir ürünün imal edilmesi veya imalatın önemli bir aşamasının veya ekonomik yönden gerekli görülen en son esaslı işçilik ve eylemin o ülkede yapılması gerekir.

Üretimi birden fazla ülkeden gerçekleşen veya üretiminde birden fazla ülke menşekli eşya kullanılan eşyaların menşenin belirlenmesinde tekstil ürünleri ve diğer ürünler için Gümrük Yönetmeliğinde bir takım kurallar belirlenmiştir.

Menşe Şahadetnamesi düzenlenmesi mecburi midir?

Gümrük Kanunu'nun 21 ve buna bağlı Gümrük Yönetmeliğinin 29 uncu maddesi hükümlerine göre menşe şahadetnamesi ibrazı ihtiyaridir. Ancak, uluslararası ve ikili anlaşma hükümlerine göre, menşe şahadetnamesine dayanılarak indirimli tarifeden yararlanılmak istenilmesi halinde, eşyanın anlaşmaya taraf ülke menşeli olduğunu veya o ülkede gördüğü değişiklik ve işlemler dolayısıyla öyle sayılması gerektiğini bildirir menşe şahadetnamesi ibrazı zorunludur.

Tekstil ürünlerinde menşe tespiti:

Tekstil ürünlerinin birden fazla ülkeden menşeli olmayan girdi kullanılarak elde edilen ürünün o ülke menşeli sayılabilmesi için, öncelikle Gümrük Yönetmeliği eki 5 Nolu listeye bakmak gerekir. Listede yer alıyorsa bu listenin üçüncü sütununda belirtilen şartları(işlem ve işçiliği) sağlıyorsa o ülke menşeli kabul edilir. Şayet baktığımız eşya listede yoksa bu durumda üretiminde kullanılan ve menşeli olmayan girdilerin sınıflandırıldığı pozisyondan başka bir pozisyonda sınıflandırılması gerekir.

ÖRNEK :1

5206 tarife pozisyonunda yer alan Tayvan menşeli iplik kullanılarak Türkiye'de üretilen kilimin tarife pozisyonu 5702 olup, bu eşyanın listede yer almıyorsa pozisyonu değiştiğinden artık Türkiye menşeli sayılacaktır. Şayet liste kapsamında ise pozisyon değişikliği dikkate alınmayacak ve listedeki kuralları sağlayıp sağlamadığına bakılacaktır.

ÖRNEK :2

Çin menşeli ham pamuk kullanılarak Türk menşeli girdiler de kullanılarak "penyelenmemiş, ağartılmış pamuk" elde edisin. Bu eşya teksitil ürünü olup G.Y. nin 5 Nolu ekinde yer almakta ve liste kuralı:"Kullanılan ham pamuğun kıymetinin fabrika çıkış fiyatının %50 sini geçmediği imalat" olarak belirlenmiştir.

Ham pamuğun kıymetinin 500 USD, fabrika çıkış fiyatının da 800 USD olarak kabul edelim. Bu durumda 5201 pozisyonunda yer alan işlenmiş pamuğun listede belirtilen kurala göre Türkiye menşeli olup olmadığını irdeyelim.

Nihai ürünün fabrika çıkış fiyatı = 800 USD olup, %50 si = 400 USD dir.

Türkiye'de yapılan üretimde kullanılan Çin menşeli ham pamuğun kıymeti 500 USD olup, bu kıymet (500 USD), nihai ürünün kıymetinin %50 sini (400 USD) geçmektedir. Bu durumda bu ürün Türkiye menşeli olarak kabul edilemez.

Diğer ürünlerde menşe tespiti:

Birden fazla ülke menşeli girdi kullanılarak elde edilen tekstil ürünleri dışındaki ürünlerde menşe tespitinde yine G.Y. nin ekinde yer alan 6 Nolu listede belirtilen kurallara göre menşe belirlenir. Eşya bu listede yok ise yorum kurallarına bakılır. Yorum kuralları temel olarak Gümrük Kanunu'nun 19 uncu maddesinde belirtilen en son esaslı işlem ve işçilik esasına dayanır.

ÖRNEK:

Türkiye'de diğer ülkeler menşeli girdiler de kullanılarak 8528 tarife pozisyonunda yer alan televizyon üretilsin. Menşeli olmayan girdiler kullanılarak üretilen bu ürünün

menşenin tespiti için öncelikle G.Y. eki 6 Nolu listeye bakarsak bu ürünün listede yer aldığını görürüz.

Liste kuralı:” Montaj işleminden kaynaklanan bir kıymet artışının olduğu imalat ve montajın yapıldığı ülke menşeli girdilerin fabrika çıkış fiyatının en az %45 ini oluşturduğu imalat.”

Örneğimizdeki Türkiye ‘de üretilen TV nin fabrika çıkış fiyatı = 1500 USD,
Diğer ülkeler menşeli girgi fiyatları ise:
Çin menşeli girdiler: 500 USD
Japon menşeli girdiler: 300 USD

Türkiye’de eklenen katma değer: $1500 - (500 + 300) = 700$ USD
Liste kuralına göre fabrika çıkış fiyatının %45 i = $1500 \times 0.45 = 675$ USD < 700 USD

Bu durumda Türkiye’de eklenen katma değer, liste kuralında belirtilen %45 lik katma değer üzerinde olduğundan, nihai ürünün menşei TÜRK MENŞEİLİ olur.

B-TERCİHLİ MENŞE KURALLARI

GATT Anlaşması çerçevesinde en çok kayırlan ülke kuralından bir sapma olarak, bazı ülke ve ülke gruplarına tanınan özel uygulama ayrıcalığı kapsamında bu ülkeler arasındaki tercihli ticaret anlaşmaları düzenlenebilmektedir. Bu şekilde tercihli ticaret anlaşması uygulanan durumlarda temel esas;

- Ülkeler arasında bir anlaşma olmalı,
- Bu anlaşma kapsamında belirli şartları sağlayan ve gerekli belgelere sahip eşyanın ithalinde tercihli rejim(tavizli tarife) uygulanmalıdır.
- Tercihli tarife(rejim) uygulaması karşılıklı veya tek taraflı ile olabilir.

Karşılıklı tercihli tarife uygulamaları, Türkiye ile anlaşmaya taraf diğer ülke veya ülke gruplarının birbirleri menşeli eşyaların ithalatında karşılıklı olarak tercihli tarife(taviz) uygulandığı sistemdir. AB ile uygulanan Tarım Ürünlerinin Ticaretine İlişkin Anlaşma kapsamındaki tarım ürünleri ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) Anlaşması kapsamındaki ürünlerin ticaretinde ve Serbest Ticaret Anlaşması (STA) yaptığımız İsrail, Makedonya, Hırvatistan gibi birçok ülke ile yapılan anlaşmalar kapsamındaki ürünlerin ticaretinde tercihli tarife kurallarına göre taviz uygulanır.

Tek taraflı olarak tercihli tarife uygulaması ise, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi kapsamındaki en az gelişmiş ülkeler veya gelime yolundaki ülkelere tek taraflı olarak tercihli tarife uygulanmasına ilişkin düzenlemelerdir.

C- GÜMRÜK BİRLİĞİ VE TERCİHLİ TİCARET REJİMİMİZ

Türkiye’nin tercihli ticaret politikası esas olarak AB ile 1 Ocak 1996 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren Gümrük Birliği Anlaşmasının bir gerekliliği olarak ortaya çıkmıştır. Gümrük Birliği, Türkiye ile AB arasında tam üyelik perspektifine dayalı 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe giren Ankara Anlaşmasında öngörülen son dönemde 1 Mart 1995 tarih ve 1/95 sayılı OKK ile 1 Ocak 1996 tarihi itibarıyla tesis edilmiştir.

Gümrük Birliği uyarınca, taraflar arasında sanayi ürünleri ile işlenmiş tarım ürünleri üzerindeki gümrük vergileri ile eş etkili vergiler sıfırlanacak ve gümrük birliğine taraf olan ülkelerin toprakları tek bir gümrük bölgesi olarak kabul edilecektir. Birliğe taraf ülkeler üçüncü ülkeleden yapılacak sanayi ürünleri ile işlenmiş tarım ürünleri için tek bir ortak gümrük tarifesi uygulaması kabul edilmiştir.

Gümrük Birliği serbest dolaşım kuralına dayanmaktadır. Serbest dolaşımdaki eşya, GB üyesi ülkeler menşei eşyalar ile, GB üyesi ülkelere üçüncü ülkelerden, gümrük vergileri ödenmek ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmak suretiyle serbest dolaşıma giren eşyalardır.

Türkiye ile AB arasındaki gümrük birliği yalnızca sanayi ürünleri ile işlenmiş tarım ürünlerini kapsamakta, temel tarım ürünleri ile AKÇT kasamındaki ürünleri içermemektedir. Temel tarım ürünlerinin işlenmesi ile elde edilen ve bünyesinde süt, hububat , nişasta ve şeker içeren ürünler işlenmiş tarım ürünü olarak kabul edilmiştir.

İşlenmiş tarım ürünleri içindeki sanayi payı için gümrük vergilerinin sıfırlanması, öte yandan tarım payları için koruma uygulaması nedeniyle, işlenmiş tarım ürünlerinin sanayi payı ve tarım payının tespiti gerekir. Bu oranının tespiti için Bileşim tablosu kullanılarak tespit edilen temel tarım payına tekabül eden eş etkili vergi/fon tahsil edilmektedir.

Görüleceği gibi gümrük birliğinde temel tarım ürünleri ile AKÇT ürünleri anlaşma dışında tutulmuş, dolayısıyla serbest dolaşım kuralı bu eşyalar için geçerli değildir. Bu eşyalar AB ile aramızdaki anlaşmalar gereği STA da olduğu gibi tercihli menşe kurallarına tabidir. Bu kapsamdaki eşyalar tercihli ticaret anlaşmalarınada belirlenen menşe kurallarına göre taraf ülkeler menşei olmaları kaydıyla tercihli tarifieden (tavizden) yararlanabilmektedir. Yani, bu ürünler için serbest dolaşım kuralı işlememekte, tercihli ticaret anlaşmasında belirlenen menşe kurallarına göre menşei olmak ve menşe ispat belgesi (EUR.1 Dolaşım Sertifikası) ibraz edilmek kaydıyla gümrük vergisi tahsil edilmemektedir.

A.TR Dolaşım Belgesi :

Türkiye veya Topluluk'ta serbest dolaşımda bulunan eşyanın Türkiye-Avrupa Topluluğu gümrük birliği çerçevesinde tercihli rejimden yararlanabilmesini sağlamak üzere, gümrük idaresince ya da bu idare tarafından yetki verilmiş kuruluşlarca düzenlenip gümrük idaresince vize edilen belgedir. Yani, eşya AB üyesi ülkelere A.TR Dolaşım Belgesi eşliğinde gelmez ise eşyaya 3. ülkelere uygulanan vergi oranları uygulanır.

Bu belge, Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasındaki sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünleri ticaretinde kullanılan, eşyanın Türkiye ve Toplulukta serbest dolaşımda olduğunu gösteren ve o eşyanın tercihli rejimden faydalanmasını sağlamaktadır.

Hangi ülkelere yapılan ihracatta A.TR Dolaşım Belgesi düzenlenebilir?

AB Gümrük Bölgesi Federal Almanya Cumhuriyeti, Fransa Cumhuriyeti, İtalya Cumhuriyeti, Belçika Krallığı, Lüksemburg Büyük Dükalığı, Hollanda Krallığı, Danimarka Krallığı, İrlanda Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Yunanistan Cumhuriyeti, Portekiz Cumhuriyeti, İspanya Krallığı, Avusturya Cumhuriyeti, Finlandiya Cumhuriyeti, İsveç Krallığı, Kıbrıs, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Macaristan, Slovenya, Litvanya, Letonya, Estonya ve Malta'dan oluşmaktadır. Bu ülkelerle aramızdaki ticarete tercihli tarife uygulanmasını teminen A.TR Dolaşım belgesi düzenlenmektedir.

A.TR Dolaşım Belgesi, Türkiye'den Topluluğa veya Topluluktan Türkiye'ye doğrudan nakledilen eşya için düzenlenir.

A.TR Dolaşım Belgesi düzenlenmesi gerekmeyen eşya:

İlgili mevzuat uyarınca yolcu beraberli eşya ve posta gönderileri kapsamındaki eşya için A.TR Dolaşım Belgesi düzenlenmesi gerekmemektedir.

Serbest Dolaşımdaki Eşya:

Tümüyle Türkiye veya Topluluk'ta elde edilmiş olan ya da tamamı veya bir kısmı üçüncü ülkeler menşeli olup Türkiye ya da Toplulukta ithal işlemleri tamamlanmış, gerekli gümrük vergisi, eş etkili vergi ve resimleri tahsil edilmiş, bu vergi ve resimleri tam veya kısmi bir iadedden yararlanmamış eşyadır.

“Serbest Dolaşım” ve “Menşe” kavramları arasındaki fark:

Her ne kadar tamamıyla Türkiye'de elde edilmiş, dolayısıyla, Türk menşeli olan eşya doğal olarak serbest dolaşımda olsa da, her Türk menşei kazanmış eşya, serbest dolaşımda olmayabilir. Örneğin, dahilde işleme rejimi kapsamında vergileri kısmen veya hiç ödenmeden ithal edilen girdilerden Türkiye'de elde edilen nihai ürün, gördüğü işçilik ve işlemler nedeniyle Türk menşei kazanmış olsa dahi, bünyesine giren ve dahilde işleme rejimi kapsamında vergileri tahsil edilmeyen girdilere ait telafi edici vergi tahsil edilmediği sürece serbest dolaşıma girmez.

Bu itibarla, bünyesinde serbest dolaşımda olmayan yabancı girdi bulunan ürünler, ancak, tüm bu yabancı girdilerin vergilerinin ödenmiş olması şartıyla serbest dolaşıma girerler ve böylece bu ürünlerin Avrupa Topluluğuna ihracında A. TR Dolaşım Belgesi düzenlenebilir.

AB'den ithal edilen eşyanın AB'ye ihracı sırasında A.TR Dolaşım Belgesi düzenlenmesi:

Eşyanın AB'den A.TR Dolaşım Belgesi eşliğinde ithal edilmesi halinde, bu belgeye istinaden eşyaya A.TR düzenlenebilecektir. Ancak, AB'de serbest dolaşımda bulunan eşya ile birlikte bünyesinde 3. ülke menşeli girdi bulunduran eşyanın AB'ye ihrac edilmesi sırasında, 3. ülke menşeli girdilere ait telafi edici vergilerin ödenmesi şartıyla A.TR Dolaşım Belgesi düzenlenebilir.

A.TR Dolaşım Belgelerinin ihracat sırasında unutulması, yanlışlık, ihmal gibi nedenlerle düzenlenmediğı veya teknik nedenlerle reddedildiğı durumlar:

Bu durumlarda A.TR Dolaşım Belgeleri ihracat tarihinden sonra düzenlenebilmektedir. Belgenin "Sonradan Düzenlenmesi" halinde gümrük idarelerince ilk düzenlendikleri tarih itibariyle değıl sonradan düzenlenme tarihi itibariyle onaylanması gerekmektedir.

A.TR Dolaşım Belgesinin çalınması, kaybedilmesi veya hasar görmesi hallerinde yapılacak işlem:

Bu durumlarda, ihracatçı ilgili Ticaret Odasına başvurarak sertifikanın ikinci bir nüshasının düzenlenmesini talep edebilir.

Belgenin "İkinci nüsha" olarak düzenlenmesi halinde ilk düzenlenme tarihi itibariyle onaylanması gerekmektedir. İkinci nüsha belge ilk dolaşım belgesinin vize tarihinden itibaren geçerli sayıldığından ve dört aylık geçerlilik süreleri ilk vize edildikleri tarihten başladığından ikinci nüsha belgeler üzerine ilk dolaşım belgesinin vize tarihinin yazılması gerekmektedir.

A.TR Dolaşım Belgeleri bir veya birden çok A.TR Dolaşım Belgesi ile değıştirilmesi:

Türkiye ya da Toplulukta bir gümrük idaresinin kontrolü altındaki eşyanın, tamamının ya da bir kısmının Türkiye ya da Topluluk sınırları içinde bir yere gönderilmesi amacıyla A.TR Dolaşım Belgesinin aslının bir ya da bir çok A.TR Dolaşım Belgesiyle değıştirebilmesi mümkündür.

A.TR Dolaşım Belgelerinin gümrük idaresine ibraz edilmesi:

Genel kural olarak, A.TR Dolaşım Belgesinin, ihracatçı ülke gümrük idaresince vize edildiğı tarihten itibaren dört ay içerisinde ithalatçı ülke gümrük idaresine ibraz edilmesi gerekir.

A.TR Dolaşım Belgeleri düzenlenmesinde "basitleştirilmiş usul"den yararlanılması:

Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca "Onaylanmış İhracatçı" yetkisi verilen gerçek ve tüzel kişilere, Ticaret Odaları tarafından düzenlenip, gümrük idaresine vize işlemi için ibraz zorunluluğı olmadan, A.TR Dolaşım Belgeleri düzenleme yetkisi verilebilmektedir.

A.TR Dolaşım Belgelerinin "sonradan kontrolü" :

İthalatçı ülke gümrük idaresi, ihracatçı ülke gümrük idaresince verilen A.TR Dolaşım Belgelerinin gerçekliğı veya eşyaya ilişkin bilgilerin doğruluğı hakkında makul bir şüphesi olduğunda veya sondaj usulü ile A.TR Dolaşım Belgelerinin sonradan kontrolünü talep edebilir.

Sonradan kontrol talebinde bulunan ithalatçı ülke gümrük idaresinin, kontrol sonucundan en geç on ay içerisinde haberdar edilmesi gerekmektedir.

A.TR Dolaşım Belgesini düzenleyen firma ile faturayı düzenleyen firma farklı olması:

İhracata konu eşyaya ait faturayı düzenleyen firma ile A.TR Dolaşım Belgesini düzenleyen firmanın farklı olması mümkündür. Eşyaya ait belgeler ile eşyanın uyumluluk arzemesi ve mevzuata aykırı başka bir durum olmaması kaydıyla, bu şekilde düzenlenmiş Dolaşım Belgesi geçerli bir belge olarak kabul edilmektedir.

A.TR Dolaşım Belgelerinin 8 no.lu gözlemler bölümüne hangi ibareler yazılabilir?

Belgenin 8 no.lu hanesine yalnızca “Sonradan Verilmiştir” ve “İkinci Nüsha” ibareleri yazılabilir. Belgenin “İkinci Nüsha” olarak düzenlenmesi halinde ilk Dolaşım Belgesinin seri no ve tarihi de 8 no.lu haneye yazılmalıdır. AB’den Türkiye’ye yapılan ihracatlarda ihracatçı ülke tarafından kullanılan basitleştirilmiş usul seçeneğine göre 8 no.lu kutuya “Basitleştirilmiş Usul” ibaresi de yazılabilmektedir.

Bu haneye “The goods are of Turkish Origin” gibi eşyanın menşesine ilişkin herhangi bir ibare yazılmaması gerekmektedir.

Serbest Bölgelerdeki eşya için A.TR Dolaşım Belgesi düzenlenmesi:

Serbest bölgelerden AB’ye ihraç edilmek istenilen eşya için A.TR Dolaşım Belgesi düzenlenmek istenilmesi halinde, Ön Statü Belgesinin gümrük idaresi ve ilgili Odaya ibraz edilmesi kaydıyla Dolaşım Belgesi düzenlenebilmektedir.

Eşyanın Türkiye’deki serbest bölgelerden Türkiye Gümrük Bölgesine getirilmesi veya Türkiye’den serbest bölgeye geri gitmesi halinde eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinde serbest dolaşım hakkını kazanmış olduğunu kanıtlamak amacıyla Statü Belgesi kullanılmaktadır.

D-TÜRKİYE’NİN TERCİHLİ TİCARET REJİMİ

Türkiye’nin tercihli ticaret rejimini aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz.

1. Karşılıklı olarak taviz verilmesi esasına dayanan düzenlemeler;

- AB ile tarım ürünleri ticaretimiz
- AB ile AKÇT ürünleri ticaretimiz
- STA yapmış olduğumuz ülkelerle ticaretimiz.

2. Tek taraflı taviz verilmesi esasına dayalı düzenlemeler,

- Genelleşmiş Tercihler Sistemi

E- SERBEST TİCARET ANLAŞMALARI KAPSAMINDA TİCARET

Serbest ticaret anlaşmaları, iki ülke arasında veya ülke grupları arasındaki ticareti liberalleştirme, birbiri menşeli ürünlere taviz tanımak suretiyle aralarındaki ticareti arttırma ve birbiri menşeli girdi kullanımını özendirerek üretimlerini arttırmayı hedeflemişlerdir.

Türkiye tarafından imzalanan serbest ticaret anlaşmaları, gerek ülkemizin gerekse taraf ülkelerin AB ile mevcut anlaşmalarının bir gereği olarak ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda Türkiye AB üyesi ülkeler yanında EFTA ülkeleri, İsrail, Makedonya, Hırvatistan, Bosna Hersek, Fas, Tunus, Filistin, Suriye, Mısır, arnavutluk ve Gürcistan gibi ülkelerle STA imzalamıştır.

Anlaşmalar genel olarak sanayi ürünleri ile kısıtlı sayıda işlenmiş tarım ürünleri ve tarım ürünlerini kapsamaktadır. Sanayi ürünlerine uygulanan tavizler anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle uygulanmakta, bir kısım tarım ürünleri ile işlenmiş tarım ürünleri için ise, ya anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarih itibariyle bir geçiş dönemi uygulanmakta, ya da tarife kontenjanı şeklinde, belirlenen miktarlar için belirli bir dönem için taviz uygulanmaktadır.

Tercihli tarife uygulanan ürünler, her yıl yayımlanan İthalat Rejimi Kararı ekinde yayımlanan ve gümrük vergilerini gösterir cetvellerde bu ülkelerin isimlerinin yer aldığı sütunlarda gösterilmektedir.

Türkiye STA imzaladığı ülkelere AB üyesi ülkeler ile EFTA ülkeleri (İsviçre, Norveç, İzlanda ve Lihtenştayn) arasında çapraz kümülasyona dayalı Pan Avrupa Menşe Kümülyasyon Sistemini (PAMKS) oluşturmuştur. AB ve EFTA ülkeleri dışındaki ülkeler ile yaptığı STA lar ikili kümülasyona tabidir. Oysa PAMKS için çapraz kümülasyon esas alınmış ve ikiden çok taraf ülke menşeli girdiler kullanılarak elde edilen ürünün menşe kazanımı için anlaşmada belirtilen menşe statüsü kazandırmayan işlemlerin ötesinde bir işleme tabi tutulması menşe kazanımı için yeterli kabul edilmektedir.

PAMKS, anlaşmaya taraf olan ülkelerin aynı menşe kuralları ile birbirleriyle anlaşma yapmaları ve menşe protokolleri ile birbirlerine bağlanmaları esasına dayanır. Böylece Avrupa ülkeleri menşe kümülasyonu ile birleşmekte ve fiilen bir serbest ticaret alanı oluşturulmakta ve Avrupa sanayi üçüncü ülkelere karşı tek bir sanayi alanı olarak hareket etme kabiliyeti kazanmaktadır.

Örneğin, Almanya, İtalya menşeli hammaddeyi gümrük vergisi ödemedi kullanarak elde ettiği ürünü Norveç'e ihraç edebilmektedir. Norveç'te bu ürünü yetersiz sayılan işlem ve işçiliğin ötesinde bir işleme tabi tutarak sisteme taraf olan Türkiye'ye ihraç etmesi halinde, bu eşya için düzenleyeceği menşe ispat belgesi (EUR.1) üzerinde menşesini Norveç olarak belirler. PAMKS de eşyanın dolaşımı menşe esasına dayanmaktadır. Ancak Türkiye ile AB arasında oluşturulan gümrük birliği kapsamındaki sanayi ürünleri ile işlenmiş tarım ürünlerinde uygulanan serbest dolaşım kuralı bunun dışındadır.

PAMKS, çapraz kümülasyon esasına dayalı çok taraflı bir anlaşmadır. Çapraz kümülasyon; ikiden fazla ülkenin tek bir anlaşmaya tabi olduğu veya aralarında akdedilmiş ikili anlaşmaların menşe protokolleri ile birbirlerine bağlanmasıyla oluşmuş kümülasyon türüdür. PAMK sistemine dahil tüm ülkelerin sisteme dahil tüm ülkeler ile

ikili serbest ticaret anlaşması vardır ve bu anlaşmaların hepsinde ortak menşe kuralları geçerlidir.

F- TERCİHLİ REJİMDEN YARARLANMA KOŞULLARI

Gerek STA imzaladığımız bir ülkeden yapılan ithalatta, gerek se anlaşmaya taraf bir ülkeye yapılan ihracatta, eşyanın ithalinin yapıldığı ülkede tercihli tarifieden yararlanabilmek için aşağıda belirtilen şartların sağlanması gerekir.

- Eşyanın anlaşma kapsamında olması,
- Eşyanın anlaşma ile belirlenen kurallar çerçevesinde menşei olması,
- Eşyanın menşei olduğunu gösteren geçerli bir menşe ispat belgesine sahip olması,
- Eşyanın anlaşma yapılan ülkeye doğrudan nakledilmiş olması

Gerekir.

G- STA KAPSAMINDA MENŞE İSPAT BELGELERİ

Serbest ticaret anlaşmaları ile PAMKS kapsamında menşei ürünlerin taraf ülkelere ithalinde tercihli tarifieden(tavizden) yararlanabilmesi için menşe ispat belgesi olan EUR.1 Dolaşım Belgesinin, AB, EFTA, Türkiye ve Akdeniz ülkeleri (Fas, Tunus, Filistin, Mısır, Cezair Lübnan, Ürdün, İsrail ve Suriye) arasında tesis edilen Pan Avrupa Akdeniz Kümülasyon Sistemi (PAAMKS) kapsamında menşei ürünlerin taraf ülkelerde ithalinde EUR-MED Dolaşım Belgesi ibraz etmesi gerekir.

Menşe Şahadetnamesi ve EUR.1 Belgesi ne işe yarar?

Menşe Şahadetnamesi, eşyanın tercihli olmayan menşe statüsünü kanıtlamaya yarayan bir belgedir. EUR.1 Dolaşım Sertifikası, sertifikası muhteviyatı eşyanın anlaşma kuralları çerçevesinde menşei olduğunu gösteren, ihracatçı tarafından dolduruluktan sonra Ticaret/Sanayi Odaları tarafından gerekli kontroller yapılarak tespit edilen ve gümrük idaresince vize edilmesini müteakip geçerli olan menşe ispat belgesi olup aramızda tercihli ticaret anlaşması olan ülkelerle yapılan ticarete indirimli tarifieden yararlanmayı sağlar.

A.TR Belgesi ile EUR.1 Belgesi arasındaki fark;

A.TR Dolaşım Belgesi, Türkiye veya Topluluk'ta serbest dolaşımda bulunan eşyanın Türkiye-Avrupa Topluluğu gümrük birliği çerçevesinde tercihli rejimden yararlanabilmesini sağlamak üzere, gümrük idaresince ya da bu idare tarafından yetki verilmiş kuruluşlarca düzenlenip gümrük idaresince vize edilen bir belgedir. A.TR Dolaşım Belgesi eşyanın serbest dolaşım durumunda olduğunu gösteren bir belge olup eşyanın menşei göstermez. EUR.1 Dolaşım Belgesi ise eşyanın menşei kanıtlamaya yarayan bir belgedir.

Tedarikçi beyanı;

Tedarikçi beyanı, Türkiye ile AB arasında serbest dolaşımda bulunan ve PAMK'a dahil ülkelerden biri menşeli eşyanın tercihli menşe statüsünü kanıtlayan belgedir. Tedarikçi beyanına ilişkin hükümler 18 Eylül 1999 tarih ve 23820 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye ile Avrupa Topluluğu Arasında Serbest Dolaşımda Bulunan Eşyanın Tercihli Menşe Statüsünün Kanıtlanmasına Dair Yönetmelik ile düzenlenmiştir. Menşe belgesi tedarikçi, beyanı yerine geçmez. Çünkü menşe şahadetnamesi eşyanın tercihli olmayan menşeyini kanıtlamaya yarayan bir belgedir. Tedarikçi beyanı ise eşyanın tercihli menşe statüsünü kanıtlayan bir belgedir.

Fatura beyanı;

Fatura beyanı da EUR.1 Dolaşım Sertifikası gibi eşyanın tercihli menşeyini gösteren bir belge olup fatura muhteviyatı eşyanın anlaşma kurallarına göre menşeli olduğunun ihracatçı tarafından fatura, teslimat notu veya başka bir ticari belge üzerine yazılı olarak beyanıdır. Kıymeti 6000 EURO'nun altında olan eşya için tüm ihracatçılar tarafından, 6000 EURO'nun üzerinde olan eşya için ise sadece onaylanmış ihracatçılar tarafından düzenlenebilir.

Form A Belgesi ile Menşe Şahadetnamesi arasında fark;

Form A Belgesi Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi(GTS) çerçevesinde tercihli rejimden faydalanması talep edilen eşyanın GTS ülkesi menşeli olduğunun ispatı için kullanılan bir belgedir. Yani eşyanın tercihli menşe statüsünü gösterir. Ancak menşe şahadetnamesi ise eşyanın tercihli olmayan menşe statüsünü gösteren bir belge olup herhangi bir şekilde indimli tarifeden faylanmayı sağlamaz.

Sonradan Kontrol;

Eşyaların menşe statülerini kanıtlayan EUR.1, fatura beyanı, Form A ve Menşe Şahadetnameleri gibi belgelerin doğruluğundan şüphe eden ithalatçı ülke gümrük idareleri ilgili anlaşma hükümlerine göre bu belgelerin doğruluğunu ve kurallara uygunluğunu teyit ettirmek amacıyla ihracatçı ülke gümrük idaresine gönderebilmektedirler. Bu işleme sonradan kontrol denmektedir.

AKÇT kapsamı eşya için düzenlenen EUR.1 Dolaşım Belgesi;

AKÇT ürünleri Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği kapsamı dışındadır ve bunların ticareti menşe esasına dayanmaktadır. Bu nedenle, AKÇT ürünlerinin menşe statüsünü kanıtlamak amacıyla EUR.1 Dolaşım Belgesi ya da fatura beyanı kullanılmaktadır.

PAMK (Pan-Avrupa Menşe Kümülayon) Sistemi / PAAMK (Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülayon) Sistemi / BBMK (Batı Balkan Menşe Kümülayon) Sistemi;

PAMK; AB, EFTA ve Türkiye'nin dahil olduğu bir çapraz kümülayon sistemidir. PAMK sistemine dahil tüm ülkelerin arasında serbest ticaret anlaşması (STA) vardır ve bu anlaşmaların hepsinde aynı menşe kuralları uygulanmaktadır.

PAAMK ise AB, EFTA ve Türkiye'nin yanı sıra 1996 yılında başlatılan Avrupa-Akdeniz Ortaklık Süreci kapsamında yer alan ülkelerin de (Suriye, Lübnan, Filistin, İsrail, Ürdün, Mısır, Libya, Tunus, Cezayir ve Fas) dahil olduğu bir çapraz kümülasyon sistemidir. PAAMK sistemine dahil tüm ülkelerin arasında, PAMK Sistemi'nden farklı olarak, serbest ticaret anlaşması bulunmamaktadır.

Bu nedenle "değişken geometri" (variable geometry) adı verilen bir sistem geçerli olup, bu çerçevede yapılan tercihli ticarete konu eşyanın üretiminde kullanılan girdilerin menşeli olduğu ülkelerin birbirleri arasında STA mevcut olup-olmadığının kontrol edilmesi gerekmektedir. PAMK, PAAMK'ın altında ayrı bir sistem olarak halen varlığını devam ettirmekte olup, özellikle geri ödeme yasağı ilkesinin mutlak anlamda uygulanması bakımından önemini korumaktadır.

BBMK da AB ve ülkemizin (yalnızca Gümrük Birliği kapsamı ürünler açısından) yanı sıra Hırvatistan, Bosna-Hersek, Sırbistan, Karadağ, Makedonya ve Arnavutluk'un dahil olduğu bir çapraz kümülasyon sistemidir. (EFTA dahil değildir)

BBMK sistemine dahil tüm ülkelerin arasında serbest ticaret anlaşması vardır (yalnızca ülkemizin Hırvatistan ve Bosna-Hersek'le mevcut STA'ları ile AB'nin Hırvatistan'la mevcut STA'sı henüz BBMK'ya uygun değildir; değişiklik süreçleri halen devam etmekte olup, yakın bir tarihte yürürlüğe gireceklerdir) ve bu anlaşmaların hepsinde aynı menşe kuralları uygulanmaktadır.

IV- CEZALAR VE İTİRAZ

Gümrük Kanunu ile düzenlenmiş olan cezai hükümler, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümlerine uygun biçimde yeniden düzenlenmiştir. Gümrük Kanunu ile düzenlenmiş olan cezalar (idari yaptırım kararları), iki temel ayırıma tabi tutabiliriz.

CEZALAR

A- Vergi kaybına neden olan olan işlemlerde uygulanacak cezalar:

1. Serbest dolaşıma giriş rejimi ile kısmi muafiyete tabi olarak geçici ithalat rejimine tabi tutulan eşyanın yapılan beyanı ile muayene ve denetleme sonucu veya eşyanın tesliminden sonra yapılan kontrol sonucunda bulunan farklara uygulanacak cezalar;

a) Tarife unsurlarının(cins, nevi, niteliği..) veya vergilendirmeye esas tutulan sayı, baş, adet, ağırlık gibi unsurlarında aykırılık görüldüğü ve beyana göre hesaplanan ithalat vergileri ile muayene sonuçlarına göre alınması gereken ithalat vergileri arasındaki fark %5 i aşması halinde, bu fark alınmakla birlikte, bu farkın üç katı para cezası alınır

b) Eşyanın yapılan kıymet beyanı ile Gümrük Kanunundaki kıymet belirlemeye ilişkin hükümler çerçevesinde tespit edilen kıymete göre noksanlık tespit edilmesi halinde bu farka isabet eden vergi alınmakla birlikte, bu farkın üç katı ceza uygulanır.

a) Satış birimine göre miktar itibarıyla %5 i geçmeyen farklar ile maddi hesap hatasından kaynaklanan farklar için bu farklar alınmakla birlikte yarısı nispetinde ceza uygulanır.

2. Yukarıdaki maddelerde belirlenen farklılıklar dahilinde işleme rejimi, gümrük kontrolü altında işleme reji ve tam muafiyetli geçici ithalat rejiminde tespiti halinde, yukarıda tespit edilen cezalar yarısı nispetinde uygulanır.

3. Yukarıda belirtilen aykırılıkları gümrük idaresi tespit etmeden önce beyan sahibince beyan edilmesi halinde söz konusu cezalar %15 l oranında tatbik edilir.

B- Serbest Dolaşıma Giriş Rejimine Aykırılıklarda Uygulanacak Cezalar:
(11.04.2013 tarihli, 28615 sayılı R.G. 6455 s.k. ile değişik)

Gümrük Kanunu MADDE:235

1. Serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutulan eşyaya ilişkin olarak, yapılan beyan ile muayene ve denetleme veya teslimden sonra kontrol sonucunda;

a) Eşyanın genel düzenleyici idari işlemlerle ithalinin yasaklanmış olduğunun tespiti halinde, eşyanın gümrük vergilerinin alınmasının yanı sıra, gümrüklenmiş değerinin dört katı idari para cezası verilir.

b) (a) bendindeki eşyanın değersiz, artık veya atık madde olması durumunda, idari para cezası; dökme halinde gelen eşya için ton başına otuz bin Türk Lirası, ambalajlı gelmesi halinde kap başına altı yüz Türk Lirası olarak hesaplanır ve eşya yurtdışı edilir.

c) Eşyanın ithali, lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi olduğu halde uygunluk ve yeterlilik belgesine tabi değilmiş veya belge alınmış gibi beyan edildiğinin tespit edilmesi halinde, eşyanın gümrük vergilerinin yanı sıra, eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir.

d) (c) bendindeki eşyanın değersiz, artık veya atık madde olması durumunda, idari para cezası; dökme halinde gelen eşya için ton başına sekiz bin Türk Lirası, ambalajlı gelmesi halinde kap başına iki yüz Türk Lirası olarak hesaplanır ve eşya yurtdışı edilir.

2. İhracat rejimine tabi tutulan eşyaya ilişkin olarak, yapılan beyan ile muayene ve denetleme veya kontrol sonucunda;

a) Eşyanın genel düzenleyici idari işlemlerle ihracının yasaklanmış olduğunun tespiti halinde, eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir.

b) Eşyanın ihracı, lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi olduğu halde uygunluk ve yeterlilik belgesine tabi değilmiş veya belge alınmış gibi beyan edildiğinin tespit edilmesi halinde, eşyanın gümrüklenmiş değeri kadar idari para cezası verilir.

3. Yolcuların, gümrük mevzuatına göre kişisel ve hediyeleş eşya kapsamı dışında olup beyanlarına aykırı olarak üzerlerinde, eşyası arasında veya taşıma araçlarında çıkan ya da başkasına ait olduğu halde kendi eşyasıymış gibi gösterdikleri eşyanın gümrük vergileri iki kat olarak alınır ve eşya sahibine teslim edilir. Gümrük vergileri ödenmediği takdirde, eşya gümrüğe terk edilmiş sayılır.

4. Birinci fıkranın (a) ve (c) bentlerinde belirtilen eşyaya el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir ve eşya Gümrük Kanunu'nun [177 ila 180](#) inci madde hükümlerine göre tasfiyeye tabi tutulur.

5. Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen ve transit rejim beyanında bulunulan serbest dolaşımda olmayan eşyanın, beyan edilenden belirgin bir şekilde [farklı](#) cinsten

eşya olduğunun tespiti halinde, farklı çıkan eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir.

C- Antrepo ve geçici depolama yerlerinde izinsiz eşya çıkarılması ve noksanlıklar: *(11.04.2013 tarihli, 28615 sayılı R.G. 6455 s.k. ile değişik)*

Gümrük Kanunu MADDE:236

1. Teminat alınmış olsa bile, gümrük işlemlerine başlanmadan veya bu işlemler bitirilip gümrük idaresinin izni alınmadan gümrük antrepoları veya gümrük idaresince eşya konulmasına izin verilen yerlerden kısmen veya tamamen eşya çıkarılması veya buralardaki eşyanın değiştirilmesi ya da yapılan sayımlarda kayıtlara göre eşyanın bir kısmının noksan olduğunun anlaşılması hallerinde, bu eşyanın gümrük vergilerinin yanı sıra gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir.

2. Gümrük antrepolarında veya gümrük idaresince eşya konulmasına izin verilen yerlerde yapılan sayımlarda kayıtlara göre fazla eşya çıkması halinde, bu eşyanın [177 ila](#) 180 inci madde hükümlerine göre tasfiyeye tabi tutulmasının yanı sıra, fazla çıkan eşyaya ait ithalat veya ihracat vergileri tutarı kadar para cezası alınır.

3. *(07.07.2009/27281 R.G. 5911 s.Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.)*

4. Gümrüksüz satış mağazalarından hak sahibi olmayanlara satış yapılması halinde satışa konu eşyaya, hak sahibi olmakla birlikte limit üstü satış yapılması halinde de limit üstü eşyaya ait ithalat vergilerinin yanı sıra bu vergilerin üç katı para cezası verilir.

5. Gümrük antrepolarındaki eşyanın, antrepo beyannamesinde beyan edilenden belirgin bir şekilde farklı cinsten eşya olduğunun tespiti halinde, bu eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir, eşyaya el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir ve eşya [177 ila](#) 180 inci madde hükümlerine göre tasfiyeye tabi tutulur

E- Özet beyan eksik ve fazlalıklarına uygulanan cezalar:

Gümrük Kanunu MADDE 237- 1. [35/A](#) ila 35/C madde hükümlerine göre verilen özet beyan veya özet beyan olarak kullanılan ticari veya resmi belgelerdeki kayıtlı miktara göre noksan çıkan kapların mahrecinden yüklenmemiş veya yanlışlıkla başka yere çıkartılmış veya kaza ve avaryaya sonucunda yok olmuş veya çalınmış bulunduğu gümrük idaresince belirlenecek süre içinde kanıtlanamadığı takdirde, bu noksan kaplara ait eşyadan tarife pozisyonuna veya tarife pozisyonu tespit edilemiyor ise cinsine ve türüne göre tarifede dahil olduğu faslın en yüksek vergiye tabi pozisyonuna göre hesaplanacak gümrük vergileri kadar para cezası alınır.

2. 1 inci fıkraya göre ceza belirlenmesi mümkün olamıyorsa, noksan her kap için [241 inci maddenin](#) 1 inci fıkrasında belirlenen miktarda para cezası alınır.

3. 35/A ila 35/C madde hükümlerine göre verilen özet beyan veya özet beyan olarak kullanılan ticari veya resmi belgelerdeki kayıtlı miktara göre fazla çıkan kapların yanlışlıkla mahrecinden fazla olarak yüklenmiş olduğu gümrük idaresince belirlenecek süre içinde kanıtlanamadığı takdirde, söz konusu eşyaya el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir, 177 ila 180 inci madde hükümlerine göre tasfiyeye tabi tutulur ve eşyanın CIF kıymeti kadar para cezası alınır.

4. Dökme gelen eşyada yüzde üçü aşmayacak şekilde eşya cinsi itibarıyla Bakanlar Kurulu kararı ile [belirlenecek](#) oranlardaki eksiklik ve fazlalıklar için takibat yapılmaz. Doğalgaz ürünlerinde boru hatları ile taşınarak ithal edilenler hariç bu oran % 4'ü aşmayacak şekilde uygulanır. *(07.07.2009/27281 R.G. 5911 s.Kanun ile değişik)*

5. Eşya miktarının gümrük idaresince tespit edilmediği ve rejim beyanının belgelerinde kayıtlı miktarlara göre yapıldığı durumlarda, tespit edilen miktar farklılıkları özet beyan eksiklik veya fazlalığı olarak değerlendirilir. Yapılan özet beyan eksiklik veya fazlalık takibati sonucunda miktar farklılığı nedeniyle cezayı gerektirir bir durum ortaya çıkması halinde, [234](#) üncü madde hükümleri

uygulanmayarak sadece bu madde hükümlerine göre işlem yapılır. (07.07.2009/27281 R.G. 5911 s.Kanun ile eklenmiştir)

6. Türkiye Gümrük Bölgesine giriş yapan taşıt içerisinde özet beyan verilmeksizin eşya getirildiğinin gümrük idaresince belirlendiği veya eşyanın boşaltılmasına izin verilmesinden sonra gümrük idaresine bildirildiği ve bu eşyanın verilmiş olan özet beyanlardan biri ile ilişkili olmadığının anlaşıldığı hallerde, söz konusu eşya için özet beyan vermekle yükümlü olan kişinin tespit edilmesi halinde bu kişi, tespit edilememesi halinde ise eşyayı Türkiye Gümrük Bölgesine getiren kişi tarafından, eşyanın yanlışlıkla mahrecinden fazla olarak yüklenmiş olduğu gümrük idaresince belirlenecek süre içinde kanıtlanamadığı takdirde, söz konusu eşyaya el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir ve [177 ila](#) 180 inci madde hükümlerine göre tasfiyeye tabi tutulur. Ayrıca eşyanın CIF kıymeti kadar para cezası verilir. (11.04.2013 tarihli, 28615 sayılı R.G. 6455 s.k. ile değişik)

7. Birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen para cezaları özet beyanı veren kişiden, altıncı fıkra da belirtilen para cezası ise özet beyanı vermekle yükümlü olduğu tespit edilen kişiden, bu kişinin tespit edilememesi halinde eşyayı Türkiye Gümrük Bölgesine getiren kişiden alınır.

E-Dahilde işleme, geçici ithalat ve Gümrük kontrolü altında işleme rejimi ihlallerinde uygulanacak cezalar:

Gümrük Kanunu MADDE 238:

1. 241 inci maddenin üçüncü fıkrasının (h), (l) ve (m) bentleri, dördüncü fıkrasının [\(g\) ve \(h\)](#) bentleri ile beşinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen durumlar hariç, dâhilde işleme rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi ile geçici ithalat rejimine ilişkin hükümlerin ihlali halinde eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı, tam muafiyet suretiyle geçici olarak ithal edilen özel kullanıma mahsus taşıtlar için gümrük vergileri tutarının dörtte biri oranında para cezası verilir. Ancak, dâhilde işleme rejimi kapsamı ithal eşyasının, işleme faaliyetindeki hali veya işlem görmüş ürün hali de dahil olmak üzere rejim çerçevesinde izin verilen yerlerde tespiti halinde, ithal eşyasının gümrük vergileri tutarının iki katı oranında para cezası verilir. Bu cezanın ödeme süresi içinde eşyanın gümrükçe onaylanmış başka bir işlem veya kullanıma tabi tutulmaması halinde eşyanın gümrük vergileri tutarında para cezası tahsil edilir. (11.04.2013 tarihli, 28615 sayılı R.G. 6455 s.k. ile değişik)

2. Birinci fıkraya göre verilen cezalar [241 inci](#) maddenin altıncı fıkrasında belirtilen miktardan az olamaz.

3. Genel yönetim kapsamındaki kamu [idareleri](#) hakkında bu maddenin para cezasına ilişkin hükümleri ile 241 inci maddenin üçüncü fıkrasının (h), (l) ve (m) bentleri, dördüncü fıkrasının (g) ve (h) bentleri ile beşinci fıkrasının (b) bendi hükümleri uygulanmaz. Bu durumda, 241 inci maddenin birinci fıkra hükmü uygulanır

USULSÜZLÜKLERE UYGULANACAK CEZALAR:

1. Gümrük vergilerinden muaf eşyayı, belirlenen Gümrük akpıları dışındaki yerlerde izinsiz olarak sokanlar ile, bu tür eşyayı Gümrük işlemlerini yaptırmaksızın yurda sokanlar veya çıkaranlar ve buna teşebbüs edenler, söz konusu eşyanın ithale konu olması halinde CİF değerinin , ihracata konu olması halinde FOB değerinin onda biri oranında ceza uygulanır.

2. Gümrük Kanununda ceza tayin edilen haller saklı kalmak üzere, bu Kanuna ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan ikincil düzenlemelerle getirilen hükümlere aykırı hareket

edenlere söz konusu düzenlemelerde açıkça öngörülen hallerde 76 TL(2013 yılı için) ceza uygulanır.

Gümrük kanunu'nun 241/3,4,5 ve 6 ıncı fıkralarında belirtilen her bir durum için ikinci fıkrada belirtilen miktarın katları şeklinde uygulanmaktadır.

İTİRAZLAR

Gümrük Kanunu MADDE 242:

1. Yükümlüler kendilerine tebliğ edilen gümrük vergileri, cezalar ve idari kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir üst makama, üst makam yoksa aynı makama verecekleri bir dilekçe ile itiraz edebilir.

2. İdareye intikal eden itirazlar otuz gün içinde karara bağlanarak ilgili kişiye tebliğ edilir.

3. İtiraz dilekçelerinin süresi içinde yanlış makama verilmesi halinde, itiraz süresinde yapılmış sayılır ve idarece yetkili makama ulaştırılır.

4. İtirazın reddi kararlarına karşı işlemin yapıldığı yerdeki idari yargı mercilerine başvurulabilir.

VI. BÖLÜM

I- Teslim Şekilleri:

Uluslararası Ticaret Örgütü'nün dış ticarete konu eşyaların taşınmasıyla ilgili belirlediği teslim şekline ilişkin kurallar "Incoterms" olarak adlandırılmakta ve taraflar üzerinde anlaşılan teslim şekline göre hangi sorumluluk ve riskin hangi tarafa ait olduğunu kabul etmektedirler. Teslim şekli tarafların hangi masraf ve sorumluluklara sahip olduğunu göstermekle birlikte, gümrük vergisine esas alınacak kıymetin belirlenmesinde de önem arz eder. Incoterms 2000 nin yerini yeni kabul edilen Incoterms 2010 almıştır.

Incoterms 2010 nun temel özellikleri:

İki yeni incoterms kuralı - DAT ve DAP – Incoterms 2000 bünyesinde bulunan DAF, DES, DEQ ve DDU kurallarının yerini aldı. Incoterms kurallarının sayısı 13'ten 11'e indirildi.

Incoterms 2010 kuralı iki farklı sınıfta sunulur.

TÜM TAŞIMA TÜRLERİNİ KAPSAYAN KURALLAR

EXW	İŞYERİNDE TESLİM
FCA	TAŞIYICIYA MASRAFSIZ TESLİM
CPT	TAŞIMA ÖDENMİŞ OLARAK TESLİM
CIP	TAŞIMA VE SİGORTA ÖDENMİŞ OLARAK
DAT	TERMİNALDE TESLİM

DAP BELİRLENEN YERDE TESLİM
DDP GÜMRÜK RESMİ ÖDENMİŞ OLARAK TESLİM

EXW (Ex Works – İşyerinde Teslim):

Bu teslim şeklinde satıcı, eşyayı kendi kuruluşunda(fabrika, imalathane, depo gibi) alıcı için hazır hale getirmekle bütün yükümlülüğünü yerine getirmiş olur. Aksine bir hüküm bulunmuyorsa, satıcı malları alıcı tarafından sağlanan araca yüklemek ya da gümrük çıkış işlemlerini yerine getirmek zorunda değildir. Malların satıcının kuruluşundan alınarak istenilen yere götürülmesiyle ilgili bütün masraf ve riskler alıcıya aittir.

Satıcı, alıcının talebi üzerine masrafları alıcıya ait olmak üzere, her türlü ihraç izni ve belgeleri temin eder. Ancak satıcı malların kontrolleriyle ilgili (ölçüm, tartım, sayım, kalite kontrolü vb) masrafları karşılamak durumundadır. Satıcı malları masrafları kendine ait olmak üzere uygun bir şekilde ambalajlamalıdır.

FCA (Free Carrier – Taşıyıcıya Masrafsız Teslim):

Bu teslim şekline göre satıcının yükümlülüğü, malların ihracata yönelik gümrük çıkış işlemlerini tamamlayıp, alıcının belirlediği taşıyıcıya belirlenen yerde teslim edilmesiyle son bulur. Teslimat satıcının yerinde olursa, satıcı yüklemekten sorumlu olacaktır, teslimat başka bir yerde olacaksa, ihracatçı eşyayı bu noktaya getirmekle sorumlu olacak, ancak boşaltmaktan sorumlu olmayacaktır.

Satıcı, masrafları kendine ait olmak üzere her türlü ihraç izin ve formalitelerini ve gümrük işlemlerini tamamlamalıdır. Masrafları kendine ait olmak üzere uygun şekilde ambalajlamalıdır.

CPT (Carriage Paid To – Taşıma Ödenmiş Olarak):

Genellikle çok araçlı taşımacılık türlerinde kullanılan bu teslim şeklinde satıcı, varış yerine kadar olan navlunu ödemekle yükümlüdür. Malların taşıyıcıya tesliminden sonra mallarla ilgili kayıp ve hasar riski alıcıya aittir. CPT teslim şekli, malların gümrük çıkış işlemlerinin satıcı tarafından satıcı tarafından yapılmasını öngörür.

Satıcı masrafları kendine ait olmak üzere, belirlenen teslim yerinden varış yerine kadar taşınması için taşıma sözleşmesi yapar. Malların teslim yerinde teslimine kadar olan hasar ve risk satıcıya, tesliminden sonraki risk ve hasar alıcıya aittir. Ancak varış yerine boşaltma dahil navlun masrafları satıcıya aittir.

İhracat için gereken formaliteler, izinler ve gümrük çıkış işlemlerinden doğan masraflar satıcıya aittir.

CIP (Carriage and Insurance Paid To – Sigorta ve Taşıma Bedeli Ödenmiş):

Bu teslim şeklinde, sigorta, navlun ve yükleme masrafları satıcıya aittir. Malların ihracat işlemleri satıcı tarafından yapılır. Bu teslim şekli çok vasıtalı olan taşımalar da dahil her tür taşıma şeklinde kullanılabilir.

Satıcı, malları belirlenen yerde kendisinin belirlediği bir taşımacıya teslim etmek ve varış noktasına kadar taşıma masraflarından sorumludur.

Satıcı ayrıca malların yolculuk boyunca doğabilecek hasar ve kaza riskine karşı sigorta etmek yükümlülüğündedir. Bu nedenle malların varış yeri sözleşmede açık olarak belirlenmelidir. Aksine durumda malların boşaltılıp teslimine kadar oluşacak masraflar da satıcıya ait olur. Malların teslimine kadar oluşacak hasar ve risklerden satıcı sorumludur.

DAT (Delivered At Terminal-Terminalde Teslim);

Eşyanın alıcı ve satıcı tarafından belirlenmiş olan terminal noktasında (bu nokta bir liman ya da gümrük antrepo veya alıcının fabrikası olabilir) boşaltma masrafları satıcı tarafından karşılanmış olarak alıcının emrine bırakılmasıdır. Tüm gümrük işlemleri, masrafları, gümrükte doğan vergi, resim ve harçlar alıcıya aittir. Kaldırılan terimlerden DAF, DES ve DDU yerine getirilmiş bir terimdir.

INCOTERMS kurallarının özü gereği, bu kuralda da masraf ve risk yüklenimine bakılırsa; DAT kuralı, varış yerinde teslim şartını içeren bir kural olduğundan, ihracatçının (satıcı) malları, belirlenen varış yerinde veya limanında, getiren taşıma aracından boşaltılmış bir vaziyette alıcının tasarrufuna bırakmakla teslim ettiğini ifade eder. Bu noktaya kadar yapılacak bütün masraflar ve bu süreç içerisinde olabilecek tüm riskler satıcının üzerindedir. Bu nedenle de " terminal " tanımının Örneğin, " DAT / Göztepe Konteyner Terminali İstanbul Türkiye / INCOTERMS 2010 " gibi mümkün olabilen en açık bir şekilde tanımlanmasında fayda vardır. Eğer mallar terminalden öte bir yere taşınmak veya elleçlenmek zorunda ise DAP (Belirlenen Yerde Teslim) veya DDP (Gümrük resmi Ödenmiş olarak teslim) kurallarının kullanılması tavsiye edilmektedir.

İhracatçı (satıcı) malların ihracı için gereken tüm işlemleri yapmak, belgeleri hazırlamak ve varış yerine kadar geçeceği ülke geçişlerini temin etmekle yükümlüdür. Tüm bu süreçlerin masraf ve risk yükleri de ihracatçı (satıcı) üzerindedir. Alıcı bir varış terminali belirtmemiş ise, ihracatçı (satıcı) kendisine en uygun terminali belirleyebilir. İhracatçının (satıcı) Sigorta yükümlülüğü olmadığı için, alıcı sigorta yaptırmak isterse, gereken bilgileri alıcıya gönderir. İhracatçı (satıcı) kendi risklerini kapsayan sigortayı yaptırmakta serbesttir.

Kalite kontrol, ölçüm, tartım, sayım v.b. işlemlerden, ihracatçının ülkesinin zorunlu kıldıklarının masrafları ve riskleri ihracatçıya aittir. Ancak bu zorunlu olanların dışında alıcının istekleri var ise, anlaşma ile aksine bir hüküm belirlenmediyse bunlar alıcı tarafından karşılanacaktır.

Terminalde teslim şeklinde; sorumluluklar;

Kontrol, ambalaj ve işaretleme : Satıcıya,

Çıkış gümrük/lisans izinler : Satıcıya,

Yükleme : Satıcıya,

Navlun : Satıcıya,

Sigorta : Sözleşmeye göre,,

Boşaltma : Satıcıya,

Varış Gümrük/resmi İzinler : Satıcıya,

aittir.

DAP (Delivered At Place- Belirlenen Yerde Teslim):

Belirlenen yerde teslim kuralı, satıcının malları belirlenen varma yerine gelen taşıma aracından boşaltmadan alıcının tasarrufuna bırakmala teslim ettiğini ifade eder. Satıcı malların belirlenen varma yerine getirilişine kadarki tüm masrafları üstlenir. Varma yerinden sonraki oluşacak risk ve masraflar sözleşmede aksine hüküm yoksa alıcıya aittir. Satıcı belirlenen yerde teslim etmekle ve varış yerine kadarki navlun bedelini karşılamakla ve aşağıda belirtilen sorumlulukları yerine getirmekle yükümlülüğü tamamlanır.

Belirlenen yerde teslim şeklinde; sorumluluklar:

Kontrol, ambalaj ve işaretleme : Satıcıya,

Çıkış gümrük/lisans izinler : Satıcıya,

Yükleme : Satıcıya,

Navlun : Satıcıya,

Sigorta : Sözleşmeye göre,

Boşaltma : Alıcıya,

Varış Gümrük/resmi İzinler : Alıcıya,

aittir.

DDP (Delivered Duty Paid – Gümrük Vergileri Ödenmiş Olarak Teslim):

Bu teslim şeklinde DDU teslim şeklindeki satıcının yükümlülüğüne, gümrük vergilerini ödeme yükümlülüğü de ilave edilir. Şayet mallar ithal lisansına tabi ise ve satıcı doğrudan veya dolaylı olarak bunu temin edemiyorsa bu teslim şeklini tercih etmemelidir.

DENİZ VE İÇSU TAŞIMALARINA ÖZGÜ KURALLAR

FAS	GEMİ DOĞRULTUSUNDA MASRAFSIZ TESLİM
FOB	GEMİDE MASRAFSIZ TESLİM
CFR	MASRAFLAR VE NAVLUN DAHİL(SATICIYA AİT) TESLİM
CIF	MASRAFLAR, SİGORTA VE NAVLUN DAHİL TESLİM

FAS (Free Alongside Ship – Gemi Yanında Teslim):

Bu teslim şeklinde, belirlenen yükleme limanında malların gemi doğrultusunda rıhtıma ya da mavnaya yerleştirilmesiyle satıcının teslim yükümlülüğü yerine getirilmiş sayılır. Gemi yanına taşınmasına kadar olan masraflar satıcıya, bu noktadan sonra oluşacak masraflar ise alıcıya aittir. Gemi rıhtımında ise, eşya gemi yanına getirilir, gemi açıkta ise eşya mavnalara yüklenerek gemi yanına gelişle satıcının yükümlülüğü tamamlanır. Eşyanın gemiye yüklenmesi ve taşıma masrafları ve riskleri alıcıya aittir. Bu teslim şeklinde ihracat ile ilgili tüm işlemler alıcı tarafından veya taşıma sorumluluğunu üstlenen taşıyıcı tarafından yapılır.

FOB (Free on Board – Gemi Güvertesinde Teslim):

Bu teslim şeklinde satıcının yükümlülüğü, eşyanın belirlenen yükleme limanında gemi bordasında aktarılmasıyla sona erer.Bu andan itibaren yani mallar gemi güvertesine geçtikten sonra doğacak masraf ve riskler alıcıya aittir.

FOB terimi, malların ihraç işlemlerinin satıcı tarafından yapılması öngörür.

FOB terimi yalnızca deniz ve içsu taşımacılığında kullanılabilir.

CFR (Cost and Freight – Eşya Bedeli ve Taşıma):

Bu teslim şeklinde satıcı tüm masraf ve riskleri üstlenerek eşyayı, yükleneceği limana kadar getirir. İhracat işlemlerini yaptırır ve navlun ücretini ödeyerek yüklemeyi gerçekleştirir. Malların gemi bordasına aktarılmasından itibaren meydana gelecek masraf ve riskler alıcıya ait olacaktır.

CİF (Cost, Insurance and Freight – Mal Bedeli, Sigorta ve Taşıma):

Mal bedeli ve navlun terimi, yükleme limanında malların gemi bordasına aktarılmasıyla satıcının malları teslim ettiği anlamına gelir.

Satıcı, malların belirtilen varış yerine kadar taşınması için gerekli olan masrafları ve navlun bedelini ödemekle yükümlüdür, ancak, malların kayıp veya hasarı ile teslim anından sonra meydana gelen olaylardan kaynaklanan ek masraflar, satıcıdan

alıcıya geçer. Ancak, satıcının ayrıca alıcının taşıma sırasında mallara ilişkin kayıp ve hasar riskine karşı denizcilik sigortası yaptırması yükümlülüğü vardır.

CİF terimi yalnızca gemi ve içsu taşımacılığında kullanılır.

KALDIRILAN KURALLAR

DAF (Delivered At Frontier – Sınırdaki Teslim): (INCOTERMS 2010 İLE KALKTI)

Bu taşıma şekli özellikle karayolu ve demiryolu taşımacılığında kullanılır. “Sınırdaki teslim” terimi, gümrük çıkış işlemleri tamamlanmış olarak bitişik ülkenin sınırından önce belirlenmiş yer ve tarihte teslim hazır hale getirilmesi halinde satıcının yükümlülüğünün tamamlandığını ifade eder. Teslimden itibaren bütün risk ve masraflar alıcıya aittir. Burada “sınır” tabiri ihracat ülkesinin sınırı dahil her tür sınırı tanımlamak üzere kullanılabilir. Dolayısıyla sınır terimi kesinlikle bir yer veya nokta olarak ismen belirtilmelidir.

DES (Delivered Ex Ship – Gemide Teslim): (INCOTERMS 2010 İLE KALKTI)

Bu teslim şeklinde satıcının yükümlülüğü, malların varış limanında gemide teslimiyle biter. Varış limanına kadar bütün risk ve masraflar navlun ücreti de dahil olmak üzere satıcı tarafından karşılanır. Bu teslim şekli deniz ve içsu taşımacılığında kullanılır.

DEQ (Delivered Ex Quay – Rıhtımda Teslim): (INCOTERMS 2010 İLE KALKTI)

“Rıhtımda teslim” terimi, satıcının belirlenen varış limanındaki rıhtımda (iskelede) ithalat için gerekli gümrük işlemleri yapılmamış olarak alıcının tasarrufuna bırakmakla malları teslim ettiğini ifade eder. Satıcı, malların belirlenen varış limanına taşınması ve rıhtıma boşaltılmasına ilişkin bütün hasar ve masrafları üstlenmelidir. İthalat vergilerinin ödenmesi yükümlülüğü alıcıya aittir.

DDU (Delivered Duty Unpaid – Gümrük Vergileri Ödenmeksizin Teslim):

Bu teslim şeklinde, malların ithalatçı ülkede belirlenen yerde hazır bulundurulmasıyla satıcının teslim yükümlülüğü yerine getirilmiş sayılır. Satıcı, malların bu noktaya getirilmesiyle ilgili olarak (ithallatta alına vergi ve resimler hariç olmak üzere) bütün risk ve masrafları karşılamak ve formalitelerden kaynaklanan masraflardan sorumludur. Ancak malların zamanında itjhal işlemlerine başlanmamasından kaynaklanan risk ve masraflar alıcıya aittir.

VII. BÖLÜM

KAMBIYO MEVZUATI

I- TÜRK PARASININ KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA KANUN

Her türlü mal, kıymet, hizmet ve sermaye ithal ve ihraç edenler veya bu işlere aracılık edenler bu Kanun hükümlerine istinaden alınacak kararlardaki hükümlere uymak zorundadır. Bu değerleri tayin edilen süreler içerisinde getirmeyenler, yurda getirmekle yükümlü oldukları değerlerin rayiç bedelinin %5 i kadar idari para cezasıyla cezalandırılırlar.

II- 32 SAYILI KARAR

Türk parası

a) Türk parası ve Türk parasıyla ödemeyi sağlayan belgelerin yurda ithali ile aşağıda belirlenen esaslar çerçevesinde ihracı serbesttir.

i) Türkiye'de yerleşik kişiler ile, dışarıda yerleşik kişiler, bankalar vasıtasıyla yurtdışına serbestçe Türk parası gönderebilirler.

ii) Yolcuların beraberlerinde en çok 5.000,- ABD Doları karşılığı Türk parasını yurtdışına çıkarmaları serbesttir.

iii) Türk parası ile ödemeyi sağlayan belgelerin ihracı serbesttir.

b) Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye'de Türk parası ile ödeme, tahsilat ve tevdiatta bulunmaları serbesttir.

c) Bankalar, ithalat, ihracat ve görünmeyen işlemler dışındaki yurtdışına yapılan 50.000 ABD Doları karşılığını aşan Türk Lirası transferlerine ilişkin bilgileri, transfer tarihinden itibaren 30 gün içinde Bakanlıkça belirlenecek mercilere bildirirler.

Döviz

a) Türkiye'ye döviz ithali serbesttir.

b) Türkiye'de yerleşik kişilerin beraberlerinde döviz bulundurmaları, bankalar, yetkili müesseseler, PTT, kıymetli maden aracı kuruluşları ile yurt dışında döviz alım satımına yetkili kuruluşlardan döviz satın almaları ve bunlara döviz satmaları, dövizleri bankalarda açacakları döviz hesaplarında tutmaları, efektif olarak kullanmaları, bankalar vasıtasıyla yurt içinde ve yurt dışında tasarruf etmeleri serbesttir.

c) Türkiye'de yerleşik kişilerin, dışarıda yerleşik kişilerden, Türkiye'de yapacakları işlemler nedeniyle döviz kabul etmeleri serbesttir.

d) Dışarıda yerleşik kişiler; bankalar, yetkili müesseseler, PTT, kıymetli maden aracı kuruluşları ve aracı kurumlarla döviz alım ve satımı yapabilirler

e) Türkiye'de yerleşik kişiler ile dışarıda yerleşik kişilerin, bankalar vasıtasıyla yurtdışına döviz transfer ettirmeleri serbesttir. Bakanlık yurtdışına döviz transferi yapılabilecek diğer kuruluşları belirlemeye yetkilidir.

Bankalar, ithalat, ihracat ve görünmeyen işlemler dışındaki yurtdışına yapılan 50.000 ABD Doları ve eşiti döviz aşan transferlere (Döviz tevdiat hesaplarından yapılan transferler dahil) ilişkin bilgileri, transfer tarihinden itibaren 30 gün içinde Bakanlıkça belirlenecek mercilere bildirirler.

f) Yolcular 5.000 ABD Doları veya eşitine kadar efektifli beraberlerinde yurtdışına çıkarabilirler.

Dışarıda yerleşik kişiler ile Türkiye'de yerleşik sayılmakla birlikte yurtdışında çalışan Türk uyruklu kişiler, yurda girişlerinde beyan etmiş olmak, Türkiye'de yerleşik kişiler ise görünmeyen işlemler çerçevesinde bankalardan döviz satın aldıklarını tevsik etmek kaydıyla 5.000 ABD Doları veya eşitini aşan miktarlardaki efektifli beraberlerinde yurtdışına serbestçe çıkarabilirler.

1.İHRACAT

İhracat bedellerinin konvertibl dövizler üzerinden tahsili:

İhracat bedelleri, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar, bu Karara ilişkin 2008/32–34 sayılı Tebliğ ve Hazine Müsteşarlığı tarafından buna ek olarak yapılacak düzenlemeler çerçevesinde ihracatçı ile ithalatçı arasındaki sözleşmeye ve uluslararası kurallar ile bankacılık teamüllerine göre firmaların yazılı beyanına istinaden Merkez Bankası tarafından belirlenen konvertibl dövizler veya Türk Lirası olarak tahsil edilir.

Ödeme şekilleri:

İhracat bedelleri, satış sözleşmesinde belirlenen kurallar ve uluslararası ticari uygulamalar çerçevesinde “Akreditifli Ödeme”, “Vesaik Mukabili Ödeme”, “Mal Mukabili Ödeme”, “Kabul Kredili Ödeme” ve “Peşin Ödeme” şekillerine göre tahsil edilir.

Döviz Alım ve Satım Belgeleri:

Bankalarca yapılan işlemler sırasında Merkez Bankasınca belirlenen esas ve usuller dikkate alınarak, döviz alım belgesi (DAB), döviz satım belgesi (DSB) ve Türk parası transfer belgesi (TPTB) düzenlenir.

İhracat bedellerinin tasarrufu:

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar ve anılan Karar’a ilişkin 2008–32/34 sayılı Tebliğ çerçevesinde ihracat bedeli dövizler ilgililerce serbestçe tasarruf edilebilir. Bu bedellerin döviz tevdiat hesaplarına alınması veya Türk

Lirasına çevrilerek kullanılması mümkün bulunmaktadır. İhracat bedelinin Türk Lirasına dönüştürülmesi halinde bankalarca DAB düzenlenir. Bankalarca ihracat alışı talep eden ihracatçı firmalardan başka bir belge aramaya gerek kalmaksızın sadece firma beyanı ile gümrük beyannamesine (GB) ilişkin bilgilerin DAB'a yazılması mümkün bulunmaktadır. Türk Lirası üzerinden yapılan ihracatta firmanın talep etmesi halinde DAB düzenlenebilir. Ancak, özel fatura ile yapılan ihracatta Maliye Bakanlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın görüş ve talimatlarına göre hareket edilmesi gerekmektedir.

Döviz alışının ihracat bedeli olarak yapılmasının talep edildiği hallerde bankalarca dövizin yurtdışı kaynaklı olması şartı aranır.

Yabancı taşıtlar ile yabancı ülkelere sefer yapan yerli taşıtlara ihracat rejimine göre verilen yağ, yakıt, temizlik maddeleri ve kumanyaya ilişkin mal bedelinin, Türkiye'de yerleşik alıcı firmalar tarafından yurt içinden yapılan havaelemlerle ödenmesi halinde bu ödemenin ihracat bedeli olarak kabul edilmek suretiyle aracı bankalarca alışının yapılması mümkündür.

Serbest bölgelerden gelen ihracat bedeli ile ilgili DAB istenilmesi halinde bu dövizlere ilişkin ihracatın serbest bölgelere yapıldığına ilişkin firmaların yazılı beyanı aranır.

Peşin dövizde süre:

Peşin döviz karşılığında ihracatın 18 ay içinde gerçekleştirilmesi zorunludur. Ancak, gemi inşa ve ihraç (hazır gemi hariç) bedeli olan peşin dövizlerde bu süre 24 aydır. Dâhilde İşleme İzin Belgesi ve Vergi, Resim ve Harç İstisna Belgesi kapsamında ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerle ilgili olarak sağlanan peşin dövizlerin kullanım süresi belge süresi (ek süreler dâhil) kadardır.

Peşin dövizin kapatılması:

Bankalarca peşin bedel hesabı kapatılırken ihracatçının, GB tarih ve tutarını içeren yazılı beyanı esas alınır. Peşin bedel karşılığında ihracat, peşin bedeli gönderene yapılabileceği gibi ihracatçının yazılı olarak beyan edeceği başka bir ithalatçıya da yapılabilir.

Peşin bedel karşılığında ihracatın gerçekleştirilememesi veya peşin bedelin ihracattan sağlanan bedellerle iade edilememesi hallerinde, peşin bedel döviz satışı yapılmak suretiyle banka kaynağından veya ilgilinin döviz hesabından ya da alacaklının kabulü halinde TL olarak iade edilebilir.

Türk Lirası olarak gelen peşin ihracat bedellerinin döviz olarak yurt dışına iade edilmesi mümkündür.

Peşin bedeller, gönderenin muvafakati ile devreden ihracatçı firmanın yazılı beyanının alınması ve devralan tarafından tekrar devredilmemek kaydıyla başka bir ihracatçı firmaya devredilebilir.

İhracat bedelinin tahsili:

İhracat bedeli;

- bankalar aracılığıyla havale şeklinde,
- İthalatçı, ihracatçı veya bunlar adına hareket ettiğini beyan eden Türkiye’de veya dışarıda yerleşik üçüncü kişilerce efektif olarak,
- İthalatçı, ihracatçı veya bunlar adına hareket ettiğini beyan eden Türkiye’de veya dışarıda yerleşik üçüncü kişilerce çek olarak,
- Kredi kartı ile

Tahsil edilebilir.

İhracat bedeli Türkiye’deki bankalarca yurt dışındaki bankalar ile gerçek veya tüzel kişilere açılan kredilerden karşılanabilir.

İhracat bedelinin, ihracatçı adına açılacak DTH’ ye alınması ve bu hesaptan kısmen veya tamamen ihracat bedeli olarak alışının yapılması mümkündür.

İhracatçı firmanın vekili bulunan kişi veya firma adına yurt dışından gelen dövizlerle açılan DTH’ lerden, vekâletnamenin ihraçtan önce düzenlenmesi şartıyla vekili bulunulan ihracatçı firma adına veya imalatçı/tedarikçi firma adına ihracat bedeli alış yapılabilir.

2.İTHALAT

İthalat bedelleri:

İthalat bedelleri, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar, bu Karar’a ilişkin 2008/32–34 Sayılı Tebliğ ve Hazine Müsteşarlığı tarafından bunlara ek olarak yapılacak düzenlemeler çerçevesinde ithalatçı ile ihracatçı arasındaki sözleşmeye ve uluslararası kurallar ile bankacılık teamüllerine göre bankalar aracılığıyla konvertibl döviz veya TL olarak ödenir.

Ödeme şekilleri:

İthalat işlemleri uluslararası kurallar ve bankacılık teamülleri çerçevesinde; “Akreditifli Ödeme”, “Vadeli Akreditifli Ödeme”, “Vesaik Mukabili Ödeme”, “Mal Mukabili Ödeme”, “Kabul Kredili Akreditifli Ödeme”, “Kabul Kredili Vesaik Mukabili Ödeme”, “Kabul Kredili Mal Mukabili Ödeme” ve “Peşin Ödeme” şekillerine göre gerçekleştirilir.

İthalat bedellerinin ödenmesi:

İthalat bedelleri;

- Banka kaynaklarından,
- İthalatçıya ait DTH’den,

- Kredi kartından,
- İthalatçı tarafından ihracat bedeli olduğu beyan edilen alış yapılmamış ihracat bedelinden,
- Sermaye hareketlerine ilişkin hükümler çerçevesinde sağlanan kredilerden

Karşılanmak suretiyle ödenebilir.

.Bankalarca ithalat bedelinin ödenmesini teminen çek düzenlenemez.

Bedeli kredi kartı ile ödenen ithalat işlemleri Sermaye Hareketleri Genelgesi hükümleri çerçevesinde sonuçlandırılır.

İthalat bedeli, ihracatçının veya bankasının talimatına istinaden Türkiye’de bu ihracatçı adına açılan DTH’ ye veya TL mevduat hesabına yatırılmak suretiyle ödenebilir.

Mal mukabili ithalatta firmaların mal bedelinin transferine ilişkin talepleri firmanın yazılı olarak beyan edeceği gümrük beyannamesi tarih ve numarasına istinaden bankalarca yerine getirilir.

Bankalarca aracılık edilen ithalat ödemeleri kapsamında firmalarca talep edilmesi halinde bu ödemelere ilişkin bilgileri içeren yazı verilebilir.

Vadeli akreditif, kabul kredili ve mal mukabili ödeme şekline göre yapılan ithalatta, firmaların beyanına istinaden görünmeyen işlemlere ilişkin hükümler çerçevesinde faiz transferi yapılabilir.

III- ULUSLARARASI ÖDEME ŞEKİLLERİ

1- Peşin ödeme:

İhracatçı tarafından ihraç edilen malların bedelinin, malların teslim edilmesinden önce, gerek bankalar aracılığı ile, gerek se alıcının (ithalatçının) kendisi, temsilcisi veya onun adına hareket üçüncü kişilerce satıcıya peşin olarak ödenmesidir.

Peşin ödeme genellikle birbirlerini çok iyi tanıyan ve ödeme konusunda güven duyan alıcı ve satıcılar arasında yapılmaktadır. İhracatçı açısından en güvenli ödeme şekli olmakla birlikte, ithalatçı açısından riski bir ödeme şeklidir. Çünkü malların ihracatçı tarafından hazırlanması ve sevk edilmesi için gereken bedel alıcı (ithalatçı) tarafından peşin olarak gönderilmekte, ancak malların sözleşme hükümlerine uygun çıkmaması veya öngörülen sürede gelmemesi veya eksik gelmesi riski bulunmaktadır.

Peşin ödeme daha çok aşağıda belirtilen şekillerde söz konusu olmaktadır.

1.1. Havale, çek veya efektif olarak ödeme;

Alıcı, ithal edeceği malın bedelini ülkesindeki bir bankaya ulusal para olarak yatırır, bu banka ihracatçının ülkesindeki bankaya mal bedeli dövizin ihracatçıya ödenmesini

talep eder ve bu bedel satıcıya kendi aracı bankası tarafından ödenir. Satıcı mal bedelini tahsil ettikten sonra malları sevk eder.

1.2. Prefinasman;

Prefinasman, ithalatçının ihracatçıyı ihracat öncesi finanse etmesi anlamına gelir. İhracat yapılmadan önce, yurtdışından sağlanan ve Türkiye'deki bankalarca alışı sağlanan prefinansman kredisi ile ihracatın finansmanı sağlandığından bir nevi ihracat bedelinin peşin tahsili yerine geçmektedir. Yurtdışından ihracatın finansmanı amacıyla sağlanan prefinansman kredilerinin vadeleri 18 aydır.

1.3. Kırmızı ve yeşil şartlı akreditif;

Kırmızı şartlı akreditif (red-clause), bir akreditif mektubuna kırmızı mürekkeple yazılmış ve ihraç olunacak malın satış bedeli ile yükleme masraflarını karşılamak amacıyla ihracatçıya (akreditif lehdarı) aracı banka tarafından avans mahiyetinde peşin ödemede bulunma yetkisi veren bir şarttır.

Yeşil şartlı akreditif (green-clause) te, kırmızı şartlı akreditifte olduğu gibi satıcıya peşin ödeme imkanı sağlamaktadır. Ancak, yeşil şartlı akreditifte, peşin ödeme, malların ihraç için sevke hazır vaziyette depolandığını gösteren ve banka adına düzenlenmiş bir depo makbuzu karşılığında yapılmaktadır.

2- Vesaik mukabili ödeme:

Vesaik mukabili ödeme, ithalatçı ile ihracatçı arasında yapılan satış sözleşmesine göre, ihraç ve diğer sevk evraklarının, mal bedelinin aracı bankaya ödenmesi şartıyla alıcıya (ithalatçıya) teslim edilmesini öngören teslim şeklidir. Bu ödeme şeklinde ihracatçının bankası ihracat ve sevk vesaiklerini inceledikten sonra, bedelinin ödenmesi veya garanti altına alınmasını temin için muhabir bankaya (ithalatçının bankasına) gönderir. Bu yöntemde, ihracat ve sevk vesaiki, mal bedeli ödendikten sonra alıcıya teslim edilir. Yani alıcı mal bedelini aracı bankaya ödemediği için ithal vesaiklerini alamaz ve ithalat yapamaz.

3- Mal mukabili ödeme:

Bu ödeme şekli, ithalatçının satın aldığı mal bedelini, malın teslim yerine varışından sonraki bir aşamada ödemesi şeklidir. Genelde ithalatçının malı ithal ettikten sonra bedelini aralarındaki sözleşmede belirlenen sürelerde ödemesidir. Bu ödeme şekli satıcı (ihracatçı) açısından riskli bir ödeme şeklidir.

Mal mukabili ödeme şeklinde taraflar arasında banka yoktur. Bankalar ihracat vesaiklerini bir akreditif bedeli tahsil etmeksizin muhatabına ulaştırırlar. Mal bedeli ithalatçının öngördüğü bir banka kanalıyla yapılabilir.

4- Kabul kredili ödeme:

Bu ödeme şeklinde, alıcı mal bedelini belirlenen vadede ödemeyi taahhüt eder ve bu ödemeye bir poliçe aracılık eder. Yani, kabul kredili ödeme, satılan mal bedelinin bir poliçeye bağlandığı vadede satıcıya ödendiği bir ödeme şeklidir. Bu kredi, vesaik ile birlikte ibraz edilen poliçenin ithalatçı ve/veya ithalatçının bankasına kabul edilmesi

halinde kullanılır. Bu ödeme şeklinde taraflara bankalar aracılık ederler ve komisyon alırlar.

Kabul kredili ödeme şeklinde, ihracatçı malları yolladıktan sonra, ithalatçı üzerine vadeli bir poliçe çeker. Bu poliçeye sevk edilecek mallara ait vesaikleri(Örn. Fatura, konişmento, sigorta poliçesi, A.TR, EUR.1 vb.) ekleyerek ithalatçının kabulüne sunmak üzere kendi bankasına sunar. Bu banka da poliçeyi ve belgeleri muhabir bankaya gönderir. Muhabir banka da poliçeyi ithalatçının kabulüne sunar. İthalatçı poliçeyi kabul ettiği taktirde, maların ithaliyle ilgili belgeler banka tarafından ithalatçıya verilir ve kabul edilen poliçe tekrara ihracatçının bankasına gönderilir. Bunun sonucunda, ihracatçı ihraç bedelinin ödeneceğinden emin olur. Poliçe vadeli ise, ihracatçı poliçe bedelini bu vadede tahsil edebileceği gibi, bir bankaya iskonto ettirebilir. Poliçe vadeli değilse, ithalatçının bankası poliçe bedelini tahsil etmeden vesaikleri ithalatçıya teslim etmez. Poliçe tutarını tahsil edince ihracatçının bankasına gönderir. Vadesiz poliçeler bu bakımdan daha güvenlidir.

5- Akreditifli ödeme:

Akreditif, uluslararası ticarete en sık uygulanan bir ödeme şeklidir. Akreditif, ihraç edilen mal bedelinin, belirli koşulların sağlanması halinde ödemenin yapılmasını sağlayan bir ödeme şeklidir. Bu ödeme şeklinde, ithalatçı kendi bankasına(amir banka) ihracatçı lehine bir akreditif açılmasını ve ihracatçının muhabir bankası aracılığı ile haberdar edilmesini ister. İhracatçı gerekli belgeleri doğru, eksiksiz, sözleşmeye uygun ve akreditif süresi içerisinde bankasına sunması halinde ödeme yapılır.

İthalatçı firma, kendi bankasına (amir banka) verdiği emirle ithal edeceği malın karşılığını ihracatçı firmanın bankasına (muhabir bankaya), mal ihraç edildiği taktirde ödemeyi tahhüt ettiğini bir kredi mektubu ile bildirir. Bu kredi mektubu akreditiftir. Bu ödeme yöntemi pahalı olmasına rağmen en güvenli yoldur.

5.1. Kabili Rücu (Cayılabilir) Akreditif;

Amir bankanın ihracatçının nam ve hesabına açtığı krediyi her an kendi isteğiyle iptal edebildiği akreditif türüdür. Mal bedelinin ödeneceğine dair bir garanti olmakla birlikte, alıcı için kesin olmayan , her an vazgeçilebilir bir durum söz konusudur. Ancak, iptal mektubu satıcının(ihracatçının) eline geçmeden önce satıcı akreditik koşullarına uygun olarak malları yükleyip vesaikleri bankaya ibraz ederse, o taktirde banka ihracat bedelini ödemek zorundadır.

5.2. Gayri Kabilirücü (Cayılamaz) Akreditif;

Amir banka ve akreditif amirinin (ithalatçının) onayı olmadan süresinden önce geriye alınması, bozulması ve iptali mümkün olmayan akreditif şeklidir. Bu tür akreditifler belirli bir meblağ ve belirli bir vade ile açılır. Tüm taraflarca kabul edilmedikçe iptal edilemez. Dolayısıyla kabili rücu akreditife göre daha güvenlidir.

5.3. Teyitli Akreditif;

Akreditifi açan amir bankanın muhabir bankaya akreditifi teyit etmesi talimatını verdiği ve muhabir bankasında bu akreditifi teyit ettiği akreditif türüdür. Bu durumda muhabir banka akreditifi teyit ederek bedellerinin ödeneceği hususunda teminat vermektedir. Daha çok gayri kabilirücu akreditiflerde uygulanır. Bu akreditifler tüm taraflar kabul etmedikçe iptal edilemez.

5.4. Teyitsiz Akreditif;

Bu tür akreditifte muhabir banka sadece akreditifin açıldığını satıcıya bildirir. Ödeme konusunda herhangi bir taahhüt üstlenmez. Muhabir banka teyit etmediğinden bu işlem için komisyon almadığından akreditif masrafları daha az olduğundan ithalatçılar tarafından tercih edilmektedir.

5.5. Red Clause Akreditif;

Bir peşin akreditif türüdür. Akreditif tutarının ya da bir kısmının muhabir bankaya sevk belgeleri ibraz edilmeden ihracatçıya avans veya peşin olarak ödeme yapılan akreditif şeklidir. Akreditife konulan avans veya peşin ödeme şartının kırmızı şartla yazıldığından bu isimle adlandırılır.

5.6. Green Clause Akreditif;

İhraç konusu mallar önce bir üçüncü şahsa (depo firması) banka adına teslim edilmekte ve ambar teslim makbuzu bankaya verilmek suretiyle avans alınmaktadır. Böylece banka ithalatçının riskini azaltmaktadır.

5.7. Vadeli Akreditif,

İthalatçı ile ihracatçı arasındaki satış sözleşmesine göre akreditif bedelinin, vesaiklerin ibrazından belirli bir süre sonra ihracatçıya ödenmesini sağlayan akreditif türüdür. İhraç konusu malın bedeli vesaiklerin bankaya ibrazı sırasında değil, belirlenmiş olan ödeme vadesinde ödenir. Ödeme vadesi taraflarca serbestçe tayin edilebilir.

6- Özel takas:

Mal veya hizmet ithal veya ihraç edenlerin, karşılıklı olarak aynı gerçek veya tüzel kişiler olmaları halinde, ithale veya ihracata konu mal bedelleri için herhangi bir para transferi olmadan, kısmen veya tamamen birbirleriyle takas edebilmelerini sağlayan sistemdir.

7- Bağlı muamele(Karşılıklı satın alma):

Dış ticarete, ihracata konu malların, hizmetlerin ve teknolojilerin bedellerinin dış ticarete taraf olan ülkeler ve firmalar arasında yapılan anlaşmaya istinaden para yerine geçen diğer diğer mal, hizmet veya teknoloji ithalatıyla karşılanması ve aradaki artı veya eksi farkların döviz döviz transferleri ile kapatılmasıdır.

Bir ülkedeki kamu veya özel kuruluş, bir başka ülkedeki kamu veya özel kuruluşa malını satar ve belirli bir süre içerisinde karşı tarafa sattığı malla eşdeğerde mal satın almayı tahhüt eder. Her iki satışta ödeme dövizle olmaktadır. Her iki ödeme

birbirini tamamen veya kısmen dengelediği için net dvız kaybı olmadan ticaret yapılmaktadır.

8- Faktoring:

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara ilişkin 2008-32/34 sayılı Tebliğ'in 11 inci maddesinin 11 inci fıkrasına göre, bankalar ve faktoring şirketleri tarafından ihracatçıların doğmuş veya doğacak alacaklarının devralınması suretiyle ihracatçılara dvız üzerinden fon kullandırılması mümkün bulunmaktadır. Buna göre, bankalar ve faktoring şirketlerince faktoring sözleşmesine istinaden ihracatçılara yabancı para veya Türk Lirası üzerinden ödeme yapılabilir.

İhracat bedelinin faktör kuruluşun yurt içi kaynaklarından ödenmesi halinde faktoring sözleşmesinin bankaya ibrazı üzerine, ihracat bedeli dvızler yurda getirildiğinde, faktör kuruluşun GB'nin tarih ve sayısı ile üzerinde temlik notu bulunan faturanın tarih ve sayısını içeren yazılı talimatına istinaden DAB ihracatçı firma adına veya imalatçı/tedarikçi adına düzenlenebilir.

Atilla şAHİN
ANKARA GÜMRÜK MüşAVİRLERİ DERNEğİ
Yönetim Kurulu Başkanı